

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtionionde årgången

21 oktober 2016

Innehållsförteckning

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

RESOLUTIONER

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016

2016/C 389/01	Resolution om Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs bidrag till kommissionens arbetsprogram för 2017	1
---------------	---	---

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016

2016/C 389/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Påverkan på industriella nyckelsektorer (samt på sysselsättning och tillväxt) till följd av att Kina eventuellt tillerkänns marknadsekonomisk status (med avseende på handelspolitiska skyddsåtgärder) (yttrande på eget initiativ)	13
2016/C 389/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att skapa en koalition mellan det civila samhället och de lokala och regionala myndigheterna för att genomföra åtagandena i Parisavtalet (yttrande på eget initiativ)	20
2016/C 389/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Tillväxtens digitala pelare: e-seniorer, en potential som utgör 25 % av Europas befolkning (yttrande på eget initiativ)	28
2016/C 389/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Det europeiska medborgarinitiativet (omarbetning) (yttrande på eget initiativ)	35

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EEKS:s 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016

2016/C 389/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om en handlingsplan för mervärdesskatt – Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – Dags för beslut [COM(2016) 148 final]	43
2016/C 389/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Industri 4.0 och den digitala omvandlingen: vägen framåt [COM(2016) 180 final]	50
2016/C 389/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén samt Europeiska investeringsbanken – Stål: bevara hållbar sysselsättning och tillväxt i EU [COM(2016) 155 final]	60
2016/C 389/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1343/2011 och (EU) nr 1380/2013, och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005 [COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)]	67
2016/C 389/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – EU: s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter [COM(2016) 87 final]	74
2016/C 389/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av CE-märkta gödselprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 1069/2009 och (EG) nr 1107/2009 [COM (2016) 157 final – 2016/0084 (COD)]	80
2016/C 389/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En luftfartsstrategi för Europa [COM(2015) 598 final]	86
2016/C 389/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart och om upphävande av rådets direktiv 96/50/EG och rådets direktiv 91/672/EEG [COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)]	93

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

RESOLUTIONER

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 518:E PLENARSESSION DEN 13–14 JULI 2016

Resolution om Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs bidrag till kommissionens arbetsprogram för 2017

(2016/C 389/01)

2017 – ett år med nya impulser och större solidaritet i Europa

Policyförklaring

EESK beklagar att de brittiska medborgarna vid folkomröstningen röstade för att lämna EU. Det var en demokratisk omröstning, ett legitimt beslut, men dess konsekvenser kommer att påverka inte bara ett splittrat Storbritannien utan även hela EU. Nu inleds en lång och svår förhandlingsprocess för att fastställa formerna för detta utträde. Vi vet inte hur och när artikel 50 i fördraget kommer att genomföras, men EESK efterlyser en skyndsam start på förhandlingarna i syfte att bemöta den osäkerhet som råder om framtiden för EU och dess institutionella och politiska struktur. Reaktionen på finansmarknaderna är en tydlig signal om att en ny recession är möjlig (och inte bara i Storbritannien) och att EU måste reagera så snabbt som möjligt.

EESK begär att få delta fullt ut i förhandlingsprocessen med Storbritannien. Det står klart att de brittiska medborgarnas folkomröstning är en ny och akut signal till EU-institutionerna. Medborgarna vill delta i EU:s beslutsprocess, och följderna av Brexit är en nyckelfråga som måste hanteras med fullt stöd också från medborgarna i övriga EU-länder. EESK, som företräder det civila samhällets organisationer, är redo att aktivt delta i denna process.

Slutligen anser EESK att kommissionen bör ompröva de tio prioriterade områdena i sitt program med hänsyn till behovet av att snarast möjligt hantera Brexit och alla dess institutionella, politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser.

1. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén uttrycker sin djupa oro över situationen i Europeiska unionen. De rådande politiska och ekonomiska förhållandena innebär – mot bakgrund av den ökade misstron mot den europeiska integrationsprocessen bland EU:s medborgare – att kommissionen måste arbeta för att återskapa en anda av solidaritet och ansvar, vilket redan angavs i arbetsprogrammet för 2016. Det finns allt fler tecken på en bristande vilja bland medlemsstaterna att finna gemensamma och sammanhängande lösningar. Samtidigt bör det vara en hörnsten i EU:s åtgärder att övertyga medborgarna om deras ansvar för EU:s mål.

2. Flyktingkrisen kräver omedelbara humanitära insatser. Samtidigt måste särskild uppmärksamhet ägnas åt de svårigheter som europeiska regeringar har att främja lösningar som alla europeiska medborgare som känner sig osäkra och rädda kan enas om. Säkra lagliga vägar måste öppnas, och EU måste med bestämdhet arbeta för ett gemensamt asylsystem och fullborda de politiska initiativ och lagstiftningsinitiativ som utarbetades i maj och juli 2016. Kommissionen bör öka sina ansträngningar för att genomdriva rättsstatsprincipen vid genomförandet av EU:s regelverk på områdena migration och

asyl samt säkerställa en ansvarsfull förvaltning av Schengenområdet så att det ömsesidiga förtroendet och hållbarheten i fråga om fri rörlighet kan återupprättas. Att äventyra Schengenavtalet skulle slå hårt mot själva kärnan i det europeiska projektet och begränsa dess framsteg. Den motiverade efterfrågan på en mer reglerad kontroll och förvaltning av de yttre gränserna (under strikt iakttagande av rättsstatsprincipen), allmänhetens legitima begäran om ökad säkerhet och trygghet, och önskemålen om ett närmare samarbete i kampen mot terrorism får inte innebära att det skapas hinder inom EU och att man begränsar den fria rörligheten för personer.

3. Ännu mer oroväckande är de ökande antieuropeiska känslorna och den ökande politiska representationen av främlingsfientliga och populistiska rörelser i de nationella parlamenten och i samhället i stort, vilka hotar de demokratiska värderingarna i Europa. I vissa medlemsstater kan dessa rörelser ställning påverka regeringen. Denna fientlighet mot Europa som helhet kan leda till en riskfylld debatt om undantagsmekanismer för olika regeringar på grundval av deras aktuella politiska behov, vilket debatten om Storbritanniens utträde ur EU har visat. EU måste även på kulturell nivå hantera denna utveckling mot protektionism och nationalism.

4. Vi får dock inte bortse från eller undergräva de resultat som EU hittills har uppnått, och den ekonomiska integrationen måste nu kompletteras med en djupare politisk och social integration. Den inre marknaden är en viktig del av den europeiska integrationen och fungerande konkurrensvillkor måste bevaras till varje pris. Medborgarna måste spela en aktiv roll i denna utveckling. Dialogen på lokal, nationell och europeisk nivå måste stärkas och struktureras med hjälp av det civila samhället, inklusive arbetsmarknadens parter som är av största betydelse när det gäller att staka ut en ny kurs för EU.

5. De unga är en av prioriteringarna inom ramen för denna nya kultur, eftersom de drabbas hårdast av arbetslösheten men samtidigt har störst potential att lösa krisen. Med stöd av vunna erfarenheter visar "Erasmusgenerationen" en öppenhet och villighet att samtala och växa tillsammans med olika folk och kulturer. Därför måste kommissionen utöver ungdomsgarantins blygsamma resultat erbjuda alla ungdomar möjligheter att utnyttja europeiska utbytesprogram oberoende av utbildningsnivå och ställning på arbetsmarknaden.

6. I ett ekonomiskt och socialt klimat som fortfarande är osäkert uppmanas kommissionen att mobilisera alla tillgängliga resurser för att främja tillväxt, högkvalitativa jobb och sociala framsteg. Ekonomiska, produktiva och sociala investeringar ligger på nivåer långt under dem som rådde före krisen. Det behövs en tillväxtfrämjande makroekonomisk miljö som drivs av ett gynnsamt investeringsklimat på en välfungerande inre marknad. Alla aspekter avseende den internationella konkurrenskraften bör tas upp, och den ökande inhemska efterfrågan kan ge en skjuts åt de europeiska företagen på den globala marknaden och stimulera en god cirkel som kommer alla till nytta.

7. Den ekonomiska styrningen måste inriktas på att skapa tillväxt och sociala framsteg samt att genomföra alla prioriteringarna i meddelandet om åtgärder för fullbordandet av den ekonomiska och monetära unionen och den årliga tillväxtöversikten 2016. De landsspecifika rekommendationerna bör bättre utnyttja flexibiliteten inom de befintliga reglerna i stabilitets- och tillväxtpakten i syfte att stimulera tillväxten. Engagemanget för den europeiska planeringsterminen måste öka genom att hela det civila samhället involveras, och särdragen hos arbetsmarknadens parter på europeisk och nationell nivå måste erkännas.

8. Den uppdaterade Europa 2020-strategin bör kopplas till Förenade nationernas agenda 2030. Den bör inbegripa de nya målen för hållbar utveckling, och de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna bör betraktas som oskiljbara och ömsesidigt beroende komponenter, och det bör göras nya ansträngningar för att uppfylla de sociala mål som EU släpar efter med.

9. EESK uppmanar kommissionen att utöva sitt ledarskap när det gäller att skapa samförstånd och engagemang i Europaparlamentet och rådet för att genomdriva EU:s interna och externa agenda.

10. Mot denna bakgrund vill EESK uppmana kommissionen att fokusera sitt arbetsprogram för 2017 på följande tre strategiska områden, eftersom de inre och yttre dimensionerna samt de ekonomiska, sociala och politiska dimensionerna är oskiljaktiga:

10.1 *Stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen i EU*

- För att få till stånd en investeringsplan på minst 2 % av EU:s BNP rekommenderar EESK en finanspolitisk stimulansåtgärd, bland annat i form av offentliga investeringar med inriktning på investeringar som stimulerar innovation och tillväxt, som prioriterar sektorer som energi, transport och bredbandsinfrastruktur, digitalisering, en koldioxidsnål kretsloppsekonomi, den sociala ekonomin och kunskaper med fokus på entreprenörskap och högkvalitativa arbetstillfällen. Användningen av EU-medel bör vara förenlig med dessa målsättningar. Hållbara företag och industriell tillväxt måste främjas tillsammans med en målinriktad plan för små och medelstora företag.
- När det gäller den europeiska planeringsterminen uppmanar EESK kommissionen att noggrant följa och uppfylla alla mål, både ekonomiska och sociala, som rör utarbetandet av sociala landsspecifika rekommendationer för att uppnå konkreta resultat när det gäller EU 2020-strategins mål, inklusive kampen mot fattigdom och ojämlikhet.
- Fullbordandet av den inre marknaden kräver ett starkt engagemang från kommissionens sida med avseende på de prioriteringar som fastställdes 2016. Fri rörlighet för arbetstagare bör förbli en prioritering. Rättvis rörlighet innebär att säkerställa att principerna om likabehandling och icke-diskriminering på grund av nationalitet följs i enlighet med EU:s regelverk för europeiska arbetstagare.
- Att införa principen om "lika lön för lika arbete på samma arbetsplats" i ramverket för EU:s rörlighet för arbetstagare, såsom kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker framhållit, är under diskussion inom EESK. Kommittén har redan uttryckt sin oro över snedvridningar som kan undergräva arbetsmarknadsintegrationen samt en rättvis konkurrens.
- Ekonomiska och monetära unionen står i centrum för den inre marknaden, och EESK understryker att dess ekonomiska, sociala och politiska pelare måste utvecklas. Euroområdet, inklusive de länder som önskar ansluta sig, behöver en starkare identitet.
- Att utnyttja de möjligheter som digitaliseringen innebär kräver att åtgärder vidtas på en rad områden. EESK uppmanar kommissionen att inrätta ett regelbundet samråd för att hantera inverkan på såväl kvalitativa som kvantitativa aspekter när det gäller sysselsättning, produktion, konsumtion och offentliga tjänster för allmänheten. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt genomförandet av en agenda för digital kompetens, särskilt i fråga om att säkerställa tillgängligheten för alla.
- Energiunionen är långt ifrån fullbordad. EESK uppmanar kommissionen att påskynda genomförandet av energiunionens strategi för en trygg energiförsörjning och rimliga priser genom diversifierade energikällor och en helt integrerad inre energimarknad. Det behövs en fond för rättvis omställning för att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi. När det gäller klimatpolitiken måste konkreta åtgärder vidtas omedelbart. Kommissionen bör se till att det civila samhället och medborgarna på global, nationell och regional nivå involveras fullt ut i utvecklingen, översynen och framför allt genomförandet av Parisavtalet.
- Flyktingkrisen måste hanteras på ett korrekt sätt. Säkra humanitära korridorer måste öppnas, och EU måste med bestämdhet arbeta för ett gemensamt asylsystem.

10.2 *Stärka EU:s roll i världen*

- Under 2016 har EU vuxit som en global aktör och bör förbättra sin ställning när det gäller att främja fred och stabilitet i konfliktområden. Otillräcklig intern sammanhållning och brist på politiskt engagemang har hittills försvagat EU:s inflytande i världen. Som en förutsättning för effektiva yttre åtgärder behövs det integrerade politiska åtgärder så långt det är möjligt mellan dess yttre och inre politik.
- Ytterligare praktiska åtgärder krävs för att stärka säkerheten i Europa: en stark gemensam utrikespolitik för att komma till rätta med öppna konflikter i grannländerna, en utvecklingspolitik som är i linje med andra internationella institutioners, internationellt polissamarbete och en effektiv kontroll av yttre gränser utan att inskränka individens friheter och integritet.

- EESK anser att det är nödvändigt att fullborda pågående bilaterala förhandlingar om handel och investeringar, att säkerställa balansen mellan intressen såsom fastställs i EESK:s yttrande om kommissionens meddelande om "Handel för alla" och att arbeta för att genomföra dem korrekt. Öppenhet och en rättvis intressebalans måste också vara mål som eftersträvas i den multilaterala strategin när det gäller handelsavtal inom ramen för WTO. EU-avtalen får inte innebära en inskränkning med avseende på utbudet av offentliga tjänster eller de miljömässiga, sociala, arbets- och konsumentrelaterade standarderna osv., utan dessa avtal bör i själva verket syfta till att förbättra dem.
- De globala målen för hållbar utveckling i FN:s agenda 2030 måste integreras i de politikområden som rör EU:s yttre åtgärder.
- EESK uppmanar kommissionen att inrikta sina ansträngningar på att påverka och stimulera utvecklingen och exporten av klimatteknik och klimatlösningar på global nivå.

10.3 *Stärka medborgarnas delaktighet i EU*

- EESK uppmanar kommissionen att inleda en diskussion om hur EU fungerar. Vi måste på nytt bekräfta de europeiska värderingarna inom ramen för en gemensam vision, betydelsen av Europas solidariska dimension, den sociala sammanhållningen och inrättandet av en integrationsbaserad deltagardemokrati.
- EESK uppmanar med kraft kommissionen att noga övervaka hur medlemsstaterna uppfyller rättsstatsprincipen och stadgan om de grundläggande rättigheterna, samt att aktivt ta itu med eventuella överträdelser.
- EESK beklagar att kommissionen inte har tagit vederbörlig hänsyn till EESK:s bidrag till kommissionens arbetsprogram för 2016 och att man inte har ansett det lämpligt att inleda en ingående diskussion om de politiska beslut som fattats av kommissionen själv. Att bygga upp en systematisk dialog med det civila samhällets organisationer och stärka den sociala dialogen på alla nivåer är av avgörande betydelse för att uppnå EU:s mål.

REKOMMENDATIONER OCH FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER MED KOPPLING TILL EUROPEISKA KOMMISSIONENS TIO PRIORITERINGAR

1. **En ny satsning på jobb, tillväxt och investeringar**

- **Investeringar i infrastruktur, produktion och arbetstillfällen av god kvalitet**
- **En förnyad europeisk planeringstermin för tillväxt, konkurrenskraft och sociala framsteg**
- **Snabba steg mot en koldioxidsnål kretsloppsekonomi**

1.1 Sysselsättningen är den viktigaste prioriteringen under 2017 och särskilt skapandet av nya arbetstillfällen för långtidsarbetslösa, kvinnor, ungdomar och invandrare.

1.2 Kommissionen bör utvärdera användningen av EU-medel och säkerställa att finansieringen anslås på ett effektivt och målinriktat sätt med en optimal stimulans av innovation och tillväxt samt att man prioriterar investeringar i infrastruktur, produktion och arbetstillfällen av god kvalitet. Oegentligheter vid användningen av EU-medel måste övervakas bättre och sanktioneras.

1.3 Den sociala sektorn är en av de sektorer som skapar flest arbetstillfällen i Europa. Därför bör kommissionen utarbeta en handlingsplan för att maximera dess potential och utnyttja Europeiska fonden för strategiska investeringar med avseende på den sociala sektorn.

1.4 Den årliga tillväxtöversikten för 2017 bör också prioritera sociala investeringar och hjälpa eftersläpande ekonomier att uppnå EU:s ekonomiska och sociala standarder.

1.5 En kunskapsoffensiv behövs med utgångspunkt i ett snabbt genomförande av en ny kompetensagenda för Europa och ungdomssysselsättningspaketet (ungdomsgarantin och den europeiska alliansen för lärlingsutbildning).

1.6 De åtgärder som planeras i handlingsplanen för den cirkulära ekonomin måste genomföras utan dröjsmål, med prioritering av åtgärder som bidrar till att skapa en mer konkurrenskraftig miljö för europeiska företag. Kommittén vill gärna att kommissionen undersöker genomförbarheten av en öppen europeisk plattform för den cirkulära ekonomin som kan samla alla aktörer och där EESK står som värd.

2. En sammankopplad digital inre marknad

— **Främja digitalisering av infrastruktur, produktion och offentliga tjänster**

— **Öka kompetensen och acceptansen av en digital övergång såväl i samhället i dess helhet som bland arbetstagarna**

2.1 Digitaliseringen av industrin kommer att bli avgörande för den europeiska ekonomins konkurrenskraft. Digitaliseringsprocessen är av stor betydelse för det europeiska civila samhället och har blivit mycket viktig för människors liv. EESK kommer med sina övergripande ansvarsområden och som ett forum som företräder det organiserade civila samhället att agera för att öka acceptansen av politiken på detta område inom det europeiska civila samhället.

2.2 Den digitala ekonomins potential, kopplad till andra större ekonomiska förändringar (t.ex. övergången till en delningsekonomi och en ekonomi med låga koldioxidutsläpp), måste vara mer strategiskt inriktad på att uppfylla FN:s mål för hållbar utveckling.

2.3 För att eliminera skillnader mellan individer och mellan småföretag bör den digitala agendan utnyttjas fullt ut i utvecklingen av smart tillverkning, smarta nät, smarta transporter och rörlighet, smarta bostäder och smarta samhällen. Det finns också stora möjligheter att använda digitaliseringen för att förbättra offentliga tjänster och offentlig förvaltning. Kommissionen bör främja utbytet av bästa praxis mellan medlemsstaterna på detta område.

2.4 Arbetsmarknadens parter bör, som en del av en samordnad europeisk strategi, uppmanas att utnyttja alla instrument för social dialog för att lösa problemen i samband med digitaliseringen i syfte att maximera möjligheterna till kvalitativ sysselsättning, omskolning och vidareutbildning av arbetstagare och hitta nya former av skydd för dessa arbetstagare. För att säkerställa en heltäckande strategi är det lämpligt att inrätta ett regelbundet samråd med andra organisationer i det civila samhället.

3. En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

— **Genomförande av strategin för energiunionen, inbegripet dess yttre dimension**

— **Genomförande och övergripande förbättring av besluten från COP21**

— **Säkerställande av en rättvis övergång till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp**

3.1 Kommissionen måste fortsätta att genomföra en framåtblickande strategi i linje med det arbetsprogram som bifogades 2015 års meddelande om tillståndet i energiunionen.

3.2 EESK:s förslag om en europeisk energidialog måste bli en central mekanism som säkerställer att det civila samhällets kunskaper, farhågor och intressen beaktas i energiunionsprocessen.

3.3 Besluten från COP21 måste genomföras utan dröjsmål och med full medverkan av det organiserade civila samhället. Lika villkor krävs för företag som konkurrerar internationellt i syfte att förhindra koldioxidläckage. En uppmaning till EU:s medlemsstater att redogöra för sina nationellt fastställda bidrag vore en korrekt signal. Behovet av att åter få igång investeringarna och stärka EU:s ledarskap inom grön teknik bör också beaktas.

3.4 Mot bakgrund av åtagandena från COP21 måste riskerna för koldioxidläckage utvärderas noggrant, och politiska instrument bör införas för att på ett effektivt sätt ta itu med problemet, särskilt inom ramen för EU:s system för handel med utsläppsrätter under perioden 2021–2030.

3.5 Livsmedelssystemet är en av de främsta orsakerna till klimatförändringarna, och det kommer också i hög grad att påverkas av dem. Den roll som jordbrukets livsmedelsindustri spelar när det gäller att anpassa sig till och mildra klimatförändringarnas effekter måste stärkas. Vikten av att förebygga och minska livsmedelsavfall liksom det civila samhällets insatser bör lyftas fram inom ramen för EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin.

3.6 Vid sidan av fonden för en rättvis övergång måste EU införa en innovationsfond och moderniseringsfond samt involvera arbetsmarknadens parter och andra organisationer inom det civila samhället i förvaltningen av dessa fonder.

3.7 Som en uppföljning av resultatet av EESK:s studie om planerat åldrande bör ett pilotprojekt inledas om att inkludera uppskattade eller minsta genomsnittliga livslängd i ett produktmärkningssystem.

4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en starkt industribas

— **En växande industri och en fungerande kapitalmarknadsunion**

— **Främjande av en mer konkurrenskraftig och grönare ekonomi, utveckling av företag inom den sociala ekonomin samt genomförande av innovativa modeller**

— **Rättvis arbetskraftsrörlighet tillgänglig för alla**

— **Mot en mer rättvis beskattning**

4.1 Eftersom industrin står i centrum för den inre marknaden måste Europeiska unionen fortsätta att koncentrera sig på att blåsa nytt liv i sin industri och uppnå målet om att öka dess bidrag till EU:s BNP till 20 % fram till 2020. Särskild uppmärksamhet bör ägnas de utmaningar som stålindustrin står inför genom en omstöpning av det statliga stödet och mer riktad användning av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter. En handlingsplan för den europeiska försvarsindustrin, som skulle ge avsevärda besparingar med avseende på försvarsupphandlingar, måste också upprättas.

4.2 EESK efterlyser vid sidan av de initiativ som tagits inom ramen för kapitalmarknadsunionen effektiva åtgärder för att förbättra tillgången till finansiering. Den finansiella sektorns reglerings- och tillsynsramar (mikro- och makrotillsynsregler) bör anpassas i syfte att minska risken för regelarbitrage. Skuggbanksektorn bör också tas upp i detta sammanhang. Dessutom bör man utveckla metoder för att bättre utnyttja det kapital som finns i statsägda placeringsfonder. Bankunionen bör hänvisa till banktjänsternas public servicedel. Medborgarna måste kunna använda dessa tjänster med vetskap om att de är öppna, tillförlitliga och billiga.

4.3 Det behövs en konkret handlingsplan för att ta itu med de hinder som små och medelstora företag samt mikro- och familjeföretag möter såväl på den inhemska marknaden som vid handel över gränserna.

4.4 För att frigöra den fulla potentialen hos företagen inom den sociala ekonomin uppmanar EESK kommissionen att lansera en handlingsplan för den sociala ekonomin och skapa ett komplett ekosystem för dess utveckling och tillväxt.

4.5 EESK understryker behovet av att öka Europas konkurrenskraft och stödja den gröna ekonomin. I detta sammanhang är det viktigt att man vid översynen av strategin för den inre marknaden 2017 utöver principen om lika konkurrensvillkor också uppmuntrar nya företagsmodeller, som skapar balans mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Delningsekonomin, funktionsekonomin och den cirkulära ekonomin behöver tydliga riktlinjer för att blomstra. Ett övergripande tillvägagångssätt som tar hänsyn till de olika sociala, ekonomiska och miljömässiga

aspekterna i en sammanhängande politisk ram är av avgörande betydelse. Det är av avgörande betydelse att utarbeta en ambitiösare strategi för företagens sociala ansvar, som i högre grad erkänner företagens bidrag till det allmänna bästa, på grundval av indikatorer för välbefinnande och social utveckling bortom BNP.

4.6 I fråga om offentlig upphandling i överensstämmelse med de nya direktiven är det nödvändigt att underlätta användningen av sociala klausuler och en monopoliserad marknad och att utarbeta en vägledning för de upphandlande myndigheterna.

4.7 Rättvis arbetskraftsrörlighet måste säkerställas. EESK håller för närvarande på att utarbeta ett yttrande om kommissionens förslag om en översyn av direktiv 96/71/EG och reder ut frågan om att främja friheten att tillhandahålla tjänster och att upprätthålla både en rättvis konkurrens på tjänstemarknaden och likabehandling på arbetsmarknaden.

4.8 Behoven av politisk utveckling inom den gemensamma jordbrukspolitiken i samband med halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2014–2020 bör inriktas på att även i fortsättningen placera multifunktionalitet, familj jordbruk och hållbarhet i centrum för det europeiska jordbruket. Kommissionen bör utarbeta en europeisk livsmedelsstrategi med ett helhetsgrepp som omfattar hela försörjningskedjan, från jordbrukare till konsumenter, samt säkerställa konsekvens mellan olika politikområden, alltifrån jordbrukspolitik till handels-, utbildnings- och klimatpolitik.

4.9 EU:s agenda för städer är oerhört viktig. Kommissionen bör utarbeta en vitbok om landsbygden. Det bör emellertid påpekas att stads- och landsbygdsområden är nära knutna till varandra och inte har några alternativ.

4.10 Det är viktigt att dra nytta av de positiva sysselsättningseffekterna av nystarten för den inre marknaden, särskilt när det gäller tjänster, digitalisering och arbetskraftens rörlighet. En väl fungerande inre marknad och en ram som garanterar invånarnas säkerhet samt rättvis konkurrens är grunden för ekonomisk återhämtning i Europa. EESK betonar också behovet av att ta itu med situationen för arbetande fattiga samt att utveckla effektiva verktyg och strategier som kan garantera en lön som man kan leva på och säkerheten när det gäller nya anställningsförhållanden.

4.11 Det måste göras framsteg i fråga om handlingsplanen för en effektiv bolagsbeskattning, särskilt när det gäller den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen. EESK efterlyser beslutsamma åtgärder för att bekämpa skattebedrägeri, skatteundandragande och aggressiv skatteplanering. Uppbörderna av skatt bör ske där den ekonomiska substansen finns. I detta syfte vill EESK säkerställa att EU fullt ut deltar i OECD:s handlingsplan för att bekämpa skatteflykt, urholkning av skattebasen och överföring av vinster (BEPS).

4.12 EESK välkomnar att kommissionen under den senaste europeiska planeringsterminen fokuserat på en successiv omläggning av skattebördan från skattebetalare med låg inkomst till ett effektivare och rättvisare skattesystem, som uppmuntrar en övergång till skatt som har färre dämpande effekter än skatter på arbete. Dessutom krävs reformer av skattesystemen för att säkerställa deras omfördelande roll som kan bidra till att bekämpa orättvisor.

5. En fördjupad och mer rättvis ekonomisk och monetär union

— **En färdplan för fullbordandet av EMU, bland annat en bankunion**

— **Fortsatt arbete med en ekonomisk och politisk union**

— **Göra den europeiska planeringsterminen i stånd att genomföra Europa 2020-strategins mål och de sociala målen**

5.1 Med hänsyn till den monetära politikens mycket begränsade kapacitet när det gäller att stimulera efterfrågan har ekonomin i euroområdet hamnat i en så kallad "likviditetsfälla". Det krävs större solidaritet från länder med strukturella överskott, som i större utsträckning bör bidra till en expansiv politik.

5.2 Euroområdet måste stärka sin tillväxtpotential och sin förmåga att hantera asymmetriska chocker och främja ekonomisk och social konvergens. Detta kräver en ny förordning om en specifik finanspolitisk kapacitet. EESK efterlyser en makroekonomisk dialog i euroområdet, som på ett avgörande sätt kan bidra till en demokratisk och social vidareutveckling av EMU. EESK framhåller att man i de kommande diskussionerna inte bör hänvisa till "konkurrenskraftsnämnder" utan "nämnder för konkurrenskraft, social sammanhållning och hållbarhet". Euroområdet måste tala med en röst i internationella organ.

5.3 EESK förväntar sig att EU-institutionerna inleder det andra steget i färdplanen för fullbordandet av EMU under 2017 och ger euroområdet en tydlig identitet. En motsvarande färdplan bör innehålla en politisk diskussion om genomförandet av institutionella åtgärder, av vilka somliga kan kräva fördragsändringar.

5.4 Det vore önskvärt att diskussionerna omfattar följande frågor: en stabilare struktur för euroområdet, eurorådets skattemässiga kapacitet och en gemensam emission av skuldebrev för medlemsstaterna i euroområdet förvaltade av en europeisk valutafond, stärkt ansvarsskyldighet och demokratisk legitimitet för EMU, som uppnås genom en förstärkning av Europaparlamentets befogenheter, en mer välstrukturerad interparlamentarisk konferens med ett ökat deltagande av de nationella parlamenten, samt omröstningar om frågor som hör till EMU:s behörighet, där endast parlamentsledamöter från euroländerna deltar.

5.5 Den civila och sociala dialogen kan bli en drivkraft för framgångsrika, hållbara och inkluderande ekonomiska, sysselsättningsrelaterade och sociala reformer inom ramen för den europeiska planeringsterminen. De nationella parlamenten måste involveras i planeringen och utvärderingen av de nationella reformprogrammen och genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna i linje med målen i Europa 2020-strategin. Arbetsmarknadens parter har en särskild roll att spela när det gäller deras exklusiva behörighet, ansvar och uppgifter.

5.6 Omedelbara åtgärder måste vidtas för att införa skyddsnät för låginkomsttagare och utsatta arbetstagare, säkerställa en inkomst som man kan leva på, satsa på fattiga områden och motverka ojämlikhet. EU:s pelare för sociala rättigheter måste klart definieras och genomföras under 2017 med aktiv medverkan från arbetsmarknadens parter och andra organisationer i det civila samhället. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter bör bidra till att stödja hållbar ekonomisk utveckling och skapande av sysselsättning, och därför bör den ge påtagliga resultat för att förbättra levnads- och arbetsvillkoren för människorna i Europa och främja effektiva och integrerade arbetsmarknader och samhällstjänster av hög kvalitet som är tillgängliga för alla.

5.7 Som en del av en finansunion är bankunionen avgörande för att man ska kunna garantera eurons integritet och öka riskdelningen med den privata sektorn. Förslaget till ett europeiskt insättningsgarantisystem är en viktig del av bankunionen. Ytterligare riskdelning inom ramen för förslaget om ett europeiskt insättningsgarantisystem bör åtföljas av ytterligare riskreducering i bankunionen. Båda måste behandlas parallellt utan dröjsmål och faktiskt genomföras. Kommissionen bör genomföra en allsidig och ingående konsekvensbedömning för att ytterligare stärka förslagets legitimitet.

6. Rimliga och balanserade frihandelsavtal

— Ingående av handelsavtal med ambitiösa och innovativa kapitel om handel och hållbar utveckling

— Dra nytta av den civila och sociala dialogen

6.1 Det behövs politisk konsekvens mellan utvecklingspolitiken och handelspolitiken. Såsom anges i meddelandet "Handel för alla" bör miljömässiga, sociala och arbetsrättsliga normer, konsumentnormer och andra normer samt offentliga tjänster inte försagas genom EU-avtal, utan i stället förbättras.

6.2 Under sådana förhållanden anser kommittén att det är viktigt att avsluta de pågående förhandlingarna om handels- och investeringsavtal på ett balanserat sätt (bl.a. TTIP, Ceta, EU-Japan, förhandlingar om investeringar EU-Kina, förhandlingar med Aseanländerna och eventuella återstående avtal om ekonomiska partnerskap), samt övervaka den konkreta tillämpningen då avtalen ratificerats.

6.3 Öppenhet och en rimlig balans mellan olika intressen måste också vara mål som eftersträvas i de plurilaterala förhandlingarna om tjänster (TiSA) och miljöanpassade varor.

6.4 Den fortsatta satsningen på bilaterala handelsavtal bör inte försvaga EU:s engagemang i WTO och ett starkt multilateralt internationellt avtal, och eventuella motstridande regler bör undvikas. När det gäller WTO-förhandlingarna behövs det en mer fokuserad strategi, till exempel i fråga om den digitala handeln.

6.5 Handel är en mycket viktig fråga för EU:s tillverkningsindustri och för att försvara den europeiska marknaden mot otillbörliga beteenden och dumpning med hjälp av uppdaterade handelspolitiska skyddsåtgärder i syfte att skydda den inre marknaden mot illojal import från tredjeländer. Kommissionen bör emellertid noggrant utvärdera konsekvenserna av beslutet om Kinas ställning som marknadsekonomi.

6.6 Även om det system för investeringsdomstolar som kommissionen nyligen föreslagit är en förbättring när det gäller den kritiserade Förenta staterna-stödda mekanismen för tvistlösning mellan investerare och stat, är det fortfarande kontroversiellt och behöver utvärderas ytterligare.

6.7 EU:s handelspolitik bör ta hänsyn till de olika synpunkter som framförts angående följderna av handelsavtal. Man bör särskilt se till att gemensamma organ som företräder alla delar av det civila samhället deltar i övervakningen av alla aspekter av frihandelsavtal. EESK:s sakkunskap kan tillföra detta arbete ett unikt mervärde. Konsekvensbedömningar av framtida eller pågående förhandlingar förblir ett viktigt verktyg för alla som deltar i uppföljningen av förhandlingarna.

7. Ett område med rättvisa och grundläggande rättigheter baserade på ömsesidigt förtroende

— Förbättra medborgarnas säkerhet

— Överensstämmelse med rättsstatsprincipen

— Undanröja hinder och åtgärda brister

7.1 EU-medborgarnas ökande efterfrågan på säkerhet kräver omedelbara åtgärder för att skydda de viktigaste framstegen i EU:s integrationsprocess och återställa medlemsstaternas förtroende. Kampen mot terrorism kräver ett nära samarbete mellan medlemsstaterna och mellan deras myndigheter.

7.2 Strävan efter fred i Mellanöstern, ett internationellt polissamarbete, en effektiv kontroll av de yttre gränserna och utvecklingspolitik är nödvändiga kompletteringar till de åtgärder som syftar till att stärka säkerheten i Europa.

7.3 Under 2017 måste EU stärka de delar av EU:s åtgärder som anges i den europeiska säkerhetsagendan. EU:s säkerhetsagenda måste säkerställa en fullständig efterlevnad av rättsstatsprincipen och respekt för de grundläggande rättigheterna i medlemsstaterna, inklusive demokrati, mänskliga rättigheter, ekonomiska och sociala rättigheter och en verklig dialog med det civila samhället.

7.4 Blockeringen av förslaget till direktiv om genomförande av principen om likabehandling (COM(2008) 426 final) och om en betydande ökning av det civila samhällets deltagande måste hävas.

7.5 Kommissionens jämställdhetsstrategi 2010–2015 bör förnyas med tydliga mål, konkreta åtgärder och effektiv övervakning av framstegen när det gäller insatserna mot könsdiskriminering på arbetsmarknaden, i samband med utbildning och beslutsfattande samt för att bekämpa könsrelaterat våld.

7.6 EU:s handikappstrategi måste uppgraderas i enlighet med synpunkterna från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning genom relevant lagstiftning och lansering av ett prioritetkort som erkänns i alla medlemsstater.

7.7 I samband med kampen mot fattigdomen måste specifika indikatorer och mål fastställas för barn i utsatta situationer.

7.8 Nya former av utsatthet, såsom osäkra anställningar, fattigdom bland förvärvsarbetande, och situationen för äldre och yngre kvinnor, ensamstående mödrar och invandrarkvinnor måste åtgärdas.

8. Mot en ny migrationspolitik

— **Gott omhändertagande av flyktingar**

— **Integration av migranter**

— **Bekämpning av populism och främlingsfientlighet**

8.1 EU måste ta itu med migrations- och asylfrågorna genom ett närmare samarbete mellan medlemsstaterna och genom enhetliga och praktiska åtgärder. EESK hänvisar till rekommendationerna i den rapport som man utarbetat på grundval av studieresor till elva medlemsstater. Prioritet måste ges åt förslagen i Europaparlamentets betänkande om situationen i Medelhavsområdet och behovet av en övergripande EU-strategi när det gäller migration.

8.2 Under 2017 måste man fastställa villkor för hur undantagen till de gränskontroller som fastställs i Schengenreglerna ska upphöra, samt säkerställa rättsstatsprincipen i samband med förvaltningen av Schengenområdet.

8.3 Det föreslagna gemensamma asylsystemet kan troligtvis införas på medellång sikt. De lagstiftningsinitiativ och politiska initiativ som kommissionen har föreslagit måste antas snarast möjligt av hänsyn till det övergripande intresset hos dem som söker internationellt skydd samt rättsstatsprincipen som ett uttryck för konkret solidaritet mellan medlemsstaterna.

8.4 Därför är det viktigt att ompröva förslaget om vidarebosättning, omplacering och skydd av asylsökande för att öppna lagliga och säkra vägar för dem.

8.5 I detta sammanhang vill EESK betona att i avtalet mellan EU och Turkiet saknas de nödvändiga garantierna för att säkerställa respekten för EU:s grundläggande rättigheter och internationella skyldigheter. Det behövs kraftfulla åtgärder för att återuppta det positiva samarbetet med de turkiska myndigheterna och grannländernas myndigheter, något som är mycket viktigt för att upprätthålla säkerheten vid EU:s gränser.

8.6 Migrationspolitiken kräver resurser för integration av migranter och flyktingar. Kommittén värdesätter ansträngningarna att åstadkomma en rationellare användning av tillgängliga medel inom ramen för de olika EU-fonderna. Resurserna måste ökas, särskilt från Europeiska socialfonden, för de medlemsstater som står inför störst utmaningar i samband med integration av migranter och flyktingar.

8.7 När det gäller personer som är lagligen bosatta i Europa är det avgörande att se till att de skaffar sig en utbildning, hjälpa dem att komma in på arbetsmarknaden och bistå dem med att integrera sig i samhället i stort. Det är också mycket viktigt att ta itu med den ökande främlingsfientligheten och populismen som ofta är kopplade till stora migrationsströmmar. Det gemensamma uttalandet från näringslivets och arbetsmarknadens organisationer (EFS, BusinessEurope, CEEP, UEAPME och Eurochambres), och det arbete som utförs av organisationer inom det civila samhället och aktörer inom den sociala ekonomin, visar vägen framåt.

9. En starkare global aktör

— **Inre sammanhållning för yttre åtgärder**

— **Samarbete med grannländer och strategiska partner**

9.1 EU bör stärka sin ställning som global aktör för fred och stabilitet i konfliktområden inom ramen för internationella institutioner och handla på ett mer sammanhållet sätt. Det behövs integrerade politiska åtgärder mellan kommissionens interna och externa politik för att kunna genomföra effektiva yttre åtgärder. Förbättrade förbindelser och samarbete med strategiska partner är avgörande för att kunna spela en stark roll som global aktör.

9.2 EU:s bidrag till samarbete och utveckling bör prioritera demokratiseringsprocesserna i grannländerna. Konkreta åtgärder måste vidtas med stöd av välplanerade investeringar som finansieras av EU i samarbete med Världsbanken.

9.3 Dialog med organisationer i det civila samhället och kontakter mellan människor bör på ett lämpligt sätt integreras i EU:s yttre åtgärder. Det är mycket viktigt att stödja skapandet av en strukturerad dialog med organisationerna i det civila samhället i regionen för att utvärdera den europeiska grannskapspolitiken. Dessutom bör den sociala dialogen bli en integrerad del av EU:s samarbets- och utvecklingsprogram.

9.4 Utvärderingen av den europeiska grannskapspolitiken bör prioriteras. Förbindelserna med länderna söder och öster om Medelhavet bör inte fokusera på en defensiv strategi som grundas på säkerhetsaspekter eller på flyktingkrisen, utan i stället bli en verklig politik för gemensam utveckling mellan jämbördiga parter.

9.5 Förbindelserna med Ryssland bör särskilt uppmärksammas, däribland en mer aktiv diplomatisk insats gentemot detta land, särskilt när det gäller förbindelserna på energiområdet.

9.6 Behovet av att mötas och påbörja genomförandet av såväl målen för hållbar utveckling som COP21-avtalet kommer att bli oerhört viktigt. Målen för hållbar utveckling måste framför allt forma EU:s utvecklingsagenda. EU måste vara proaktivt i fråga om att bedöma vilka medel, inbegripet budgetbehov, som krävs för att tackla dessa utmaningar. En lämplig ram för styrningen kommer att säkerställa ett starkt engagemang från det civila samhällets sida. EESK upprepar sitt förslag om ett europeiskt forum för hållbar utveckling.

10. En union i demokratisk förändring

— **Främja ett aktivt medborgarskap och deltagardemokrati**

— **Ökad öppenhet och insyn**

— **Främja den civila dialogen och förstärka den sociala dialogen**

10.1 För att komma till rätta med de gemensamma, komplexa utmaningar som EU står inför är det helt avgörande att alla sektorer och resurser mobiliseras för att skapa gemensamma lösningar. Det civila samhället spelar en central roll för att driva på denna mycket viktiga innovation, och medborgarnas förtroende är en förutsättning för förändringar. Därför bör det civila samhällets aktörer delta på lika villkor som andra berörda parter för att säkra att deras bidrag utnyttjas till fullo. Detta kräver kulturella förändringar, men också stöd till värdet av ett starkt och oberoende civilt samhälle på såväl medlemsstatsnivå som EU-nivå.

10.2 EESK påminner om sin uppmaning till kommissionen att offentliggöra en grönbok om hur den civila dialogen skulle kunna organiseras effektivt och på permanent basis.

10.3 EESK begär också på nytt att samrådet med berörda parter i fråga om representativitet, tillgänglighet, öppenhet och återkoppling förbättras.

10.4 Man bör vidta åtgärder i fråga om förslaget om att se över förordningen om det europeiska medborgarinitiativet i syfte att göra det effektivare.

10.5 EESK anser fortfarande att en förstärkning av deltagardemokratin måste prioriteras för att öka den demokratiska motståndskraften i EU:s beslutsprocess. I detta sammanhang bör det nya interinstitutionella avtalet mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet göra det möjligt för institutionella rådgivande organ som EESK att i högre grad kunna påverka lagstiftningsförslagen under beslutsprocessen.

10.6 Bättre lagstiftning bör bli en metod för att säkerställa mer effektiva och förenklade lagtexter med tydliga och öppna målsättningar. Man bör överväga förslaget om ett lagstiftningsfotavtryck för att bättre kunna övervaka utvecklingen av lagstiftningen, vilket skulle göra det möjligt för det civila samhällets organisationer att delta och som skulle stärka arbetsmarknadsparternas medverkan i lagstiftningsprocessen, för att säkra att deras behov och förväntningar uppfylls.

10.7 Kommissionen bör fortsätta med Refit-programmet, där EESK bör få en starkare roll. Refit-programmet bör dock inte undergräva arbetstagarrättigheter och sociala rättigheter samt miljö- och konsumentskydd. Öppenhet och insyn i förfarandena för bättre lagstiftning kan leda till en effektivare reglering, bland annat för de små och medelstora företagen, vilket bör inspirera mottagarna att föreslå lagstiftningsinitiativ på gräsrotsnivå och framför allt leda till ett ökat deltagande av det civila samhällets aktörer.

10.8 I mars 2016 lade de europeiska arbetsmarknadsparterna fram fyra gemensamma ståndpunkter om en återlansering av den sociala dialogen, flyktingar, industripolitik och digitalisering. Dessa bör införlivas i kommissionens arbetsprogram för 2017 och uppmuntras.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 518:E PLENARSESSION DEN 13–14 JULI 2016

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Påverkan på industriella nyckelsektorer (samt på sysselsättning och tillväxt) till följd av att Kina eventuellt tillerkänns marknadsekonomisk status (med avseende på handelspolitiska skyddsåtgärder)

(yttrande på eget initiativ)

(2016/C 389/02)

Föredragande: Andrés BARCELÓ DELGADO

Medföredragande: Gerald KREUZER

Den 21 januari 2016 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Påverkan på industriella nyckelsektorer (samt på sysselsättning och tillväxt) till följd av att Kina eventuellt tillerkänns marknadsekonomisk status (med avseende på handelspolitiska skyddsåtgärder)

(yttrande på eget initiativ).

Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI), som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 22 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13 och 14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 194 röster för, 4 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Det kan knappast anses att Kina bedriver verksamhet på marknadsekonomiska villkor, eftersom landet inte uppfyller fyra av de fem kriterier som fastställts i kommissionens praxis och inte heller avspeglar grundförordningen (rådets förordning (EG) nr 1225/2009).

1.2 Resultaten skiljer sig visserligen mellan olika källor, men EESK noterar att om vi förlorar verktygen för att säkerställa fri och rättvis handel med Kina kommer hundratusentals arbetstillfällen att gå förlorade, vilket är en helt oacceptabel siffra.

1.3 Förlusten skulle vara koncentrerad till vissa regioner och sektorer som skulle påverkas kraftigt, t.ex. aluminium, cyklar, keramik, elektroder, ferrolegeringar, glas, papper, solpaneler, stål och däck. Därför rekommenderas det att det utförs ytterligare sektorspecifika och geografiska undersökningar.

1.4 De sektorer som påverkas är huvudsakligen producenter eller konsumenter av halvfabrikat, och som ett resultat av detta kommer enskilda konsumenter knappast att gynnas av minskade antidumpningsåtgärder.

1.5 Industrisektorer som förbrukar dumpade produkter skulle gynnas av subventionerad import på kort sikt. På medellång sikt skulle dock även de befinna sig i farozonen, eftersom Kina också främjar mervärdessektorer nedströms. De dåliga erfarenheterna av Kina när det gäller industriell äganderätt utgör också ett hot i detta sammanhang.

1.6 När arbetstillfällena inom industrin går förlorade kommer de sällan tillbaka. Om de berörda personerna lyckas finna ett jobb är det sannolikt att de kommer att ha lägre löner i anställningar där deras kompetens inte värdesätts. Att högkvalitativa arbetstillfällena inom industrin ersätts av lågavlönade, osäkra arbetstillfällena riskerar även att öka skillnaderna i våra samhällen.

1.7 EESK anser därför att tillerkännandet av marknadsekonomisk status för Kina skulle innebära allvarliga risker för EU:s industristruktur och sysselsättningen inom tillverkningsindustrin. Det skulle också äventyra möjligheten att ge den europeiska industrin en nystart med hjälp av stabila arbetstillfällena av god kvalitet och införandet och spridningen av teknisk innovation, forskning och utveckling, som har stor betydelse för att säkerställa ett dynamiskt och hållbart ekonomiskt och socialt system i Europa.

1.8 I detta sammanhang skulle tillerkännandet av marknadsekonomisk status för Kina utgöra en allvarlig fara för industriområdena och små och medelstora företags lokala produktionssystem, eftersom produktionen skulle hotas av Kinas illojala konkurrenspraxis. Detta skulle skapa en risk för att små och medelstora företags specialiserade produktion och småskalig sysselsättning som är högt specialiserad och som utgör ryggraden i den europeiska tillverkningsindustrin går förlorad.

1.9 EESK uppmanar Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och rådet att främja rättvis internationell konkurrens, för att på så sätt aktivt försvara dessa arbetstillfällena och värderingarna i det europeiska samhället och öka inkomsterna och välbefindandet inom EU.

1.10 Att slå vakt om dessa arbetstillfällena inom EU och de relaterade investeringarna är inte bara ekonomiskt sunt utan främjar även social och miljömässig hållbarhet. Att flytta produktionen från mycket resurs- och energieffektiva produktionsställen i Europa till en kolbaserad kinesisk ekonomi skulle gå stick i stäv med våra åtaganden i fråga om klimatförändringen och hållbar utveckling. Respekt för arbetstagarättigheter och mänskliga rättigheter är fortfarande ett problem i Kina.

1.11 Försvaret av arbetstillfällena måste överensstämma med unionsrätten och internationella konventioner. Man bör också se till att avtal med tredjeländer fullföljs och ta i beaktande förhandlingar med viktiga handelspartner, såsom Förenta staterna. Effektiva handelspolitiska skyddsåtgärder utgör en garanti för rättvis konkurrens. Dessa är nödvändiga för den europeiska industrins framtid och för att stödja målet om att öka industrins andel av BNP till 20 %.

1.12 Så länge Kina inte uppfyller EU:s fem kriterier för att klassificeras som en marknadsekonomi bör kommissionen tillämpa en icke-standardmetod i samband med antidumpnings- och antisubventionsundersökningar när det gäller importen från Kina, i enlighet med det som återstår av avsnitt 15 i Kinas WTO-anslutningsprotokoll.

1.13 Grunden för livskraftiga forsknings- och utvecklingsnätverk är att bevara industrin i EU. Dessa nätverk är avgörande för framtida tillväxt och för att hitta lösningar till våra "stora samhällsutmaningar" (äldrande, energi, klimat, sjuk- och hälsovård samt rörlighet).

1.14 Små och medelstora företag har inte tillräckliga resurser för att vidta antidumpningsåtgärder eller samarbeta fullt ut med kommissionen i dess utredningar. EESK efterlyser ett förenklat förfarande för sektorer där deltagande av små och medelstora företag är väsentligt.

1.15 Kommittén är medveten om denna frågas strategiska betydelse, och detta yttrande är början – inte slutet – på EESK:s engagemang. EESK har för avsikt att utveckla ett löpande engagemang och rekommenderar att man inleder ett EESK-projekt om Kinas marknadsekonomiska status i syfte att ge kommittén möjlighet att övervaka denna fråga på det civila samhällets vägnar. Tillräckliga resurser bör avsättas till denna uppgift.

2. Inledning

2.1 Enligt WTO:s regler kan ett land, förutom tullavgifter, införa antidumpningstullar på produkter från tredjeländer, om en utredning visar att priserna på de produkter som förs in i landet är lägre än priserna på de inhemska produkterna och skadar den lokala industrin. När Kina anslöt sig till WTO i december 2001 var det tack vare en övergångsordning för landets anslutning möjligt att behandla Kina som en icke marknadsekonomi vid antidumpningsförfaranden, om kinesiska företag inte kunde bevisa att de bedrev sin verksamhet i enlighet med principerna om den fria marknaden. Kinas nuvarande status som icke marknadsekonomi gör det möjligt att tillämpa priserna i ett jämförbart land i stället för de inhemska priserna (vilka i icke marknadsekonomin är konstgjort låga på grund av statlig inblandning) för att beräkna dumpningsmarginalen. Användningen av metoder för icke marknadsekonomin beskrivs i avsnitt 15 i Kinas protokoll om anslutning till WTO, men bestämmelse 15 a ii upphör att gälla i december 2016. Detta kommer att tvinga kommissionen att ändra metoderna för jämförande av priserna i antidumpningsärenden.

2.2 Detta EESK-yttrande fokuserar på hur industrin och sysselsättningen i EU påverkas av att man eventuellt tillerkänner Kina status som marknadsekonomi och ändrar metoderna i fråga om handelspolitiska skyddsåtgärder, utan att fästa avseende vid den rättsliga diskussionen, eftersom EESK anser att denna fråga är ytterst viktig för industrin i EU och de arbetstillfällen som är kopplade till den.

2.3 Europaparlamentet har med stor majoritet antagit en resolution som efterlyser en icke standardiserad metod som är förenlig med protokollet om Kinas anslutning samtidigt som en reell ram för fri och rättvis handel därigenom inrättas.

3. Allmänna kommentarer

3.1 När det gäller ekonomin noterar EESK följande:

3.2 Kina har uppvisat en tillväxt utan motstycke de senaste 15 åren, vilket har förändrat det globala industri- och handelslandskapet. Den kinesiska tillväxtmodellen baserar sig på investeringar, vilket utgjorde 46 % av dess BNP 2015 enligt IMF. Denna siffra överstiger andelen investeringar i andra utvecklade ekonomier, såsom EU (19 %) och Förenta staterna (20 %).

3.3 Förändringarnas omfattning och hastighet kan i stor utsträckning tillskrivas staten. EESK konstaterar att Kina inte är en marknadsekonomi enligt EU:s definition, och det råder en allmän konsensus om detta faktum utanför institutionen. Enligt Världsbanken har staten orsakat omfattande och direkta störningar i resursfördelningen genom administrativa kontroller och priskontroller, säkerheter, riktlinjer för krediter, mycket omfattande ägarskap av finansiella institutioner ⁽¹⁾ och regleringspolitik.

3.4 Det finns en rad exempel på överdrifter i Kinas utveckling. Landet förbrukade 6,6 miljarder ton cement mellan 2011 och 2013, mer än Förenta staterna under hela 1900-talet (4,4 miljarder). Detta betyder att Kina på tre år använt lika mycket cement som det krävdes för att bygga upp Förenta staterna under ett århundrade. Bortsett från ineffektiv användning av resurser har en enorm industriell kapacitet byggts upp för att producera så stora mängder material på så kort tid.

3.5 Kina har börjat ändra sin modell mot en mer konsumtions- och serviceinriktad tillväxt. Ekonomin står inför en avmattning, vilket betyder att en avsevärd del av produktionen från Kinas tunga industri inte kommer att hitta kunder i Kina.

3.6 Europeiska handelskammaren i Kina rapporterar att en avsevärd överkapacitet redan visat sig när det gäller produkter som råstål, aluminium, cement, kemikalier, fartygsbyggnad, förädling, planglas, papper och kartong. Kinas regering bekräftar detta och har beslutat att minska kapaciteten för råstål med 100–150 miljoner ton före 2020 ⁽²⁾ och kolproduktionen med 500 miljoner ton under samma period ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Världsbanken, China Economic Update, juni 2015.

⁽²⁾ *Curb to be placed on metal overcapacity*, English.gov.cn, februari 2016.

⁽³⁾ *Coal capacity guideline issued*, English.gov.cn, februari 2016.

3.7 Oavsett dessa avsikter kommer minskandet av den totala kapaciteten att vara en långsiktig uppgift. Fabriker som stängts under de senaste tio åren har ersatts med moderna, produktivare fabriker och problemet har endast vuxit sig större. Hushållens efterfrågan på halvfabrikat kommer aldrig att ersätta industrins efterfrågan.

3.8 Det var en lång och svår process för EU att korrigera detta problem på 1980- och 1990-talen, och det finns inte heller någon snabb lösning för Kina.

3.9 Följaktligen leder kombinationen av överkapacitet och den svaga inhemska efterfrågan till överproduktion, som sedan försöker finna en väg till de internationella marknaderna.

3.10 EESK hänvisar till data angående kinesiska exportvaror.

3.10.1 Enligt WTO är Kina världens största exportör av varor med en andel på 18 %. Denna andel har ökat med 20 % sedan 2010. År 2014 växte Kinas export med 6 % medan ökningen i resten av världen uppgick till 3,5 %. Om man analyserar perioden 2010–2014 var ökningen i Kina 49 %, dubbelt så stor som för resten av världen.

3.10.2 Data från Kinas nationella statistikbyrå visar att produkterna med den kraftigaste ökningen 2014 var zink och zinklegeringar (+ 2 360 %), bomull (+ 100 %), koks (+ 82 %), dioder och andra halvledare (+ 61 %) och valsat stål (+ 50 %). Sedan 2010 har exporten av bomull, valsat stål och dioder och andra halvledare fördubblats medan försäljningsvolymen av koks, zink och zinklegeringar har ökat trefalt.

3.10.3 Denna tillväxttrend inom exporten förväntas fortsätta i några år framöver, medan prognoserna visar på en minskning av den inhemska efterfrågan i Kina. Om de europeiska handelspolitiska skyddsåtgärderna är betydligt svagare än våra handelspartners skyddsåtgärder kan den nuvarande exporten från Kina till Nafta eller Japan i stället finna vägen till EU.

3.10.4 Denna exportdrivna tillväxtmodell har skapat en stort underskott på 137 miljarder euro (48,8 miljarder euro år 2000) i EU:s varuhandelsbalans, och EU:s import från Kina är två gånger större än dess export till Kina.

3.10.5 I detta sammanhang har Kina lanserat initiativet "One Belt One Road", som syftar till att bygga upp transportinfrastruktur (järnvägs-, motorvägs- och sjötransport) i det eurasiska området. Huvudsyftet är att säkerställa tillträde för landets egna företag till de eurasiska marknader som ingår i initiativet under villkor som strider mot konkurrensreglerna och att använda marknaderna som avsättningsmarknader för sektorer med överproduktion. Tillerkännandet av status som marknadsekonomi skulle innebära en stor risk för europeiska företag i de EU-medlemsstater som deltar i initiativet "One Belt One Road".

3.11 Fakta om dumpningspraxis:

3.11.1 Denna kraftiga ökning av den kinesiska exporten har delvis uppnåtts genom otillbörliga metoder, vilket påvisas av flera fall där talan väckts rörande dumpning, i enlighet med WTO:s regler.

3.11.2 Kina är det land som påverkas mest av antidumpningsåtgärder. Landet var föremål för 34 % av handelsutredningarna, med 667 vidtagna åtgärder. Enbart 2015 var 76 antidumpningsåtgärder mot Kina i kraft eller hade inletts.

3.11.3 67 % av antidumpningsåtgärderna som antagits mot Kina rör industrier såsom textil och klädesartiklar, keramik och glas, basmetaller, plastprodukter, maskiner och elektrisk utrustning samt petrokemiska produkter. I fjol var 79 % av åtgärderna som antogs mot Kina riktade mot dessa sektorer.

3.11.4 EU är en av de mest aktiva deltagarna i världshandeln, med en andel på 15,8 % av den totala handeln, men endast 133 antidumpningsåtgärder har antagits mot regionen. Detta motsvarar 7 % av fallen i världen. Däremot är Kina föremål för 47 % av dessa åtgärder och enbart 2015 sanktionerades landet i tre fall.

4. Särskilda kommentarer om förlusten av arbetstillfällen i Europa

4.1 Direkt påverkade sektorer:

4.1.1 Teoretiskt sett skulle det ha negativa effekter på välfärden i EU om Kina fick status som marknadsekonomi. Handelsliberaliseringen är av avgörande betydelse för EU. Den har positiva nätverkseffekter, även om det alltid finns sektorer som lider till följd av denna liberalisering.

4.1.2 I detta fall påpekar EESK att det inte handlar om en förhandlingsprocess där hinder nedmonteras på båda sidor. Kina skulle inte ge något i gengäld, samtidigt som EU ensidigt skulle reducera sin förmåga att uppväga det snedvridna konkurrensläget som orsakats av det orättvisa stödet från Kinas central- och lokalförvaltning.

4.1.3 EESK konstaterar att arbetstillfällen inom industrin redan har flyttat utomlands. Mellan 2000 och 2014 minskade antalet anställda inom den europeiska industrin med 6,7 miljoner, 12 % av det ursprungliga antalet (56,3 miljoner). Under samma period ökade importvolymindexet med 144 %. Forskning i Förenta staterna, som har en mindre industrisektor än EU, visar att mellan 1999 och 2011 gick ungefär 985 000 arbetstillfällen inom industrin förlorade på grund av ökad import från Kina ⁽⁴⁾.

4.1.4 Det är inte bara i basindustrin som arbetstillfällen gått förlorade, utan även i den innovativa industrin. Den avancerade mobiltelefonindustrin har försvunnit. I en för vår framtid så livsviktig industri som solcellspaneler lämnade 34 tillverkare in en konkursansökan mellan åren 2010 och 2012, två lämnade solenergibranschen, fem lade helt eller delvis ned produktionen och tre övertogs av kinesiska investerare ⁽⁵⁾.

4.1.5 I synnerhet sektorer som är av strategisk betydelse för Kinas femårsplaner är i riskzonen: aluminium, cyklar, keramik, glas, motorfordonsdelar, papper och stål.

4.1.6 Konsekvensbedömningar har gjorts av olika institutioner. Europeiska kommissionen har beställt en studie, men eftersom denna inte har publicerats är det omöjligt för EESK att analysera kommissionens ståndpunkt i denna akuta fråga.

4.1.7 Tankesmedjan Economic Policy Institute uppskattar att mellan 1,7 och 3,5 miljoner arbetstillfällen är i fara i EU. Denna uppskattning baseras på en insats-/resultatmodell som tar i beaktande direkta förluster (påverkas direkt av en ökad import), indirekta förluster (leverantörer och bearbetningsindustrier för dem som påverkas direkt) och omfördelningsförluster (från minskade hushållsinkomster och -utgifter). Den huvudsakliga nackdelen med denna undersökning är att den tar i beaktande all kinesisk import, även import i sektorer som inte påverkas i någon större grad.

4.1.8 Om man endast beaktar industrier med antidumpningsåtgärder ligger de direkta och indirekta förlusterna av arbetstillfällen på mellan 0,5 och 0,9 miljoner. Enligt rapporten skapar industrier som är sårbara för ökad dumpning inom importen totalt 2,7 miljoner arbetstillfällen.

4.1.9 Undersökningen räknar inte med omfördelningseffekterna i enbart dessa sektorer. Den visar att de hotade arbetstillfällena i industrier med antidumpningsåtgärder utgör 60 % av arbetstillfällena i tillverkningsindustrierna. Om detta förhållande tillämpas på de indirekta effekterna och effekterna av omfördelningen av utgifter, kan förlusten av arbetstillfällen ligga på mellan 1,1 och 2,1 miljoner.

4.1.10 En annan rapport återspeglar tre undersökningar beställda av stålproducentförbunden inom Nafta om de eventuella ekonomiska effekterna för deras länder av att Kina ges status som marknadsekonomi. Enligt rapporten skulle arbetskraftsefterfrågan minska med 15–32 miljarder dollar (största delen skulle ske i Förenta staterna) om alla tre Naftaländerna tillerkände Kina status som marknadsekonomi. Detta skulle medföra en minskning av arbetstillfällen med uppskattningsvis 0,4–0,6 miljoner.

⁽⁴⁾ For balanced trade EU – China, Progressiva alliansen av socialister och demokrater, mars 2016.

⁽⁵⁾ Fair competition, EuProSun.

4.1.11 Båda undersökningarna baserar sig på allmänna makroekonomiska jämviktsmodeller. Om undersökningar av detta slag genomfördes separat för ekonomiska regioner, såsom EU och Nafta, anser EESK dock att ett ensidigt tillerkännande av status som marknadsekonomi för Kina med stor sannolikhet skulle resultera i en direkt välfärd förlust på minst hundratusentals förlorade arbetstillfällen, och att sannolikt närmare en miljon personer skulle vara tvungna att finna andra sätt att försörja sig.

4.1.12 I syfte att bedöma sannolikheten för en sådan förlust vill EESK framhålla flera relevanta konsekvenser:

- Dumpning av import sker inte bara med produkter som för närvarande omfattas av antidumpningsåtgärder. Andra åtgärder undersöks, antingen av Europeiska kommissionen eller av producenterna. Det förekommer också följdverkningar bland produkterna. När en antidumpningsåtgärd införs är det sannolikt att de berörda exportörerna lägger om sin export till produkter som inte omfattas av åtgärderna.
- Försäljning av produkter till låga priser på grund av dumpad import på andra produkter från samma sektor.
- Om tillverkningskapaciteten går förlorad får man den aldrig tillbaka, eftersom hela ekosystemet kring en viss industri också går förlorat.

4.1.13 Ur ett geografiskt perspektiv upprepar EESK att den geografiska fördelningen av arbetstillfällen som sannolikt går förlorade är ojämn. Koncentrationen av förlorade arbetstillfällen i vissa regioner kan orsaka kritiska situationer i dessa områden, även om andra regioner inom unionen inte lider lika stora förluster. De värst drabbade länderna skulle kunna förlora upp till 2,7 % av sin arbetsstyrka.

4.1.14 I många fall finns dessa arbetstillfällen vid viktiga industrianläggningar som har en stark koppling till den ekonomiska och industriella strukturen. På senare tid har vi sett avsevärda förluster i sektorer såsom stålsektorn, där flera tusen arbetstillfällen är beroende av ett företag, och där de sociala konsekvenserna i samhället har blivit dramatiska.

4.1.15 EESK betonar också de industriella arbetstillfällenas kvalitet. Arbeten inom tillverkningsindustrin är generellt sett stabilare och bättre avlönade än arbeten i andra ekonomiska sektorer. Kommissionen påpekade 2014 ⁽⁶⁾ att månadslönerna för arbetstagare inom tillverkningsindustrin är 5 % högre än genomsnittet i EU. I Förenta staterna är veckolönerna inom tillverkningsindustrin 8 % högre än inom icke-tillverkningsindustrin. De högre lönerna är ett resultat av högre produktivitet.

4.1.16 Industrin erbjuder högkvalitativa arbetstillfällen för kvalificerade och medelkvalificerade arbetstagare, för vilka det skulle vara mycket svårt att hitta alternativa arbetstillfällen med samma arbetsförhållanden. Således bidrar industrins minskande roll till ökande skillnader i våra samhällen.

4.1.17 Enligt Eurofound's undersökning av arbetsförhållanden är deltidanställningar långt mindre vanliga inom tillverkningsindustrin (12 %) jämfört med genomsnittet i EU:s 28 medlemsländer (24 %). Arbetstiderna inom tillverkningsindustrin brukar också vara mer regelbundna, och det förekommer avsevärt mindre onormala arbetstider än i EU:s ekonomi i genomsnitt ⁽⁷⁾.

4.1.18 EESK vill också undvika att kunskapsekosystemet skadas. Tillverkningsindustrin är i särklass den sektor som har den största efterfrågan på forsknings- och utvecklingsverksamhet, och det finns en ökande tendens att köpa forsknings- och utvecklingstjänster från företag som är specialiserade på innovation ⁽⁸⁾. Enligt en studie från ECSIP-konsortiet står tjänsteinnehållet i tillverkade varor som produceras i EU i genomsnitt för närmare 40 % av det totala värdet av de tillverkade slutprodukterna. Majoriteten av dessa tjänster är distributionstjänster (15 %), transport och kommunikation (8 %) samt företagstjänster, som i EU:s medlemsstater varierar från under 10 % till så mycket som 20 % eller mer. Denna kategori omfattar tjänster som forskning och utveckling, marknadsföring och marknadsundersökningar, ingenjörstjänster och IKT-tjänster.

⁽⁶⁾ European Working Conditions Surveys.

⁽⁷⁾ ECSIP Consortium, 2014.

⁽⁸⁾ Generaldirektoratet för EU-extern politik, EP, 2016.

4.1.19 EESK har redan avgett yttranden om vikten av att främja högre regleringsstandarder när det gäller immaterialrätt, på grund av bristande efterlevnad i vissa länder. Detta bör inte glömmas vid utformningen av EU:s handelspolitik.

4.2 *Sektorer som inte direkt påverkas av de handelspolitiska skyddsåtgärderna:*

4.2.1 I samband med en bedömning av konsekvenserna av att man ensidigt ger Kina status som marknadsekonomi bör man beakta de potentiella fördelarna för andra sektorer, i synnerhet för konsumenter av produkter som Kina tillverkar eller ämnar tillverka intensivt.

4.2.2 Många industrier som påverkats hittills är tillverkare av halvfabrikat, det vill säga varor som omvandlas och kombineras till slutprodukter.

4.2.3 Den globala industriella produktionen har fortfarande inte återgått till nivån före finanskrisen. Således finns det ett stort överskott i fråga om industriell kapacitet, och kunder som köper kinesiska produkter som omfattas av antidumpningsåtgärder skulle kunna göra sina inköp i tredjeländer utan någon större förlust av konkurrenskraft.

4.2.4 Om Kina tillåts utöka sin marknadsandel på ett illojalt sätt och uppnå en oligopolistisk fördel kommer landet utan tvekan att dra nytta av detta i ett senare skede för att höja priserna på nytt, till men för konsumentvaruindustrin i EU. Kina agerar redan på detta sätt för att främja sin lokala industri. Europaparlamentet⁽⁹⁾ har lagt fram bevis på åtgärder som begränsar handeln med naturresurser och som kan strida mot WTO:s regler. År 2009 antog Kina sin utvecklingsplan för sällsynta jordartsmetaller 2009–2015, som införde exportkvoter på 35 000 ton per år. Följande år tredubblades priserna på Kinas sällsynta jordartsmetaller. Ett annat exempel återfinns på elektronikmarknaden, där Kina beskattar exporten av komponenter högre än färdiga produkter, i syfte att skydda den lokala industrin för sammansättning av anordningar.

4.2.5 Dessa exempel visar att den kinesiska politiken främjar industrier med högre mervärde. Utan möjligheten att registrera antidumpningsfall skulle sektorer såsom utrustnings- eller biltillverkning också utsättas för orättvis konkurrens. Kina har också en historia av immaterialrättsbrott, och därför skulle inte ens patent i särskilt stor utsträckning kunna bidra till att bevara innovativa industrier inom EU:s gränser.

4.2.6 På lång sikt skulle tillerkännandet av marknadsekonomisk status för Kina skada hela den industriella värdekedjan på grund av de negativa effekterna på innovationen. Det råder en allmän uppfattning i EU att innovation är vårt samhälles enda möjlighet att konkurrera med konkurrenter som endast konkurrerar genom omkostnaderna. Innovation sker dock inte längre i slutna laboratorier. I stället konstaterades i en undersökning gjord av KPMG att 85 % av respondenterna inom den globala metallindustrin anser att när det gäller innovation kommer partnerskap att vara framtiden för deras organisation. Över tre fjärdedelar säger att de redan tillämpar mer samarbetsinriktade affärsmodeller med leverantörer och kunder. Därför är det omöjligt att föreställa sig framtida innovativa industrier som inte tillhör något kunskapsnätverk.

4.3 *EU:s inkomster*

4.3.1 På lång sikt, och oavsett utvecklingen av individuella sektorer, kommer välståndet i EU att växa på ett hållbart sätt enbart genom en stabil utveckling av den disponibla inkomsten. Kommissionens nuvarande politik som gynnar arbetstillfällena och investeringar erkänner dessa fakta och bör tas i beaktande när man fattar beslut i denna fråga.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽⁹⁾ Generaldirektoratet för EU-extern politik, Europaparlamentet, Bryssel 2015.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att skapa en koalition mellan det civila samhället och de lokala och regionala myndigheterna för att genomföra åtagandena i Parisavtalet

(yttrande på eget initiativ)

(2016/C 389/03)

Föredragande: Lutz RIBBE

Medföredragande: Isabel CAÑO AGUILAR

Den 21 januari 2016 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Att skapa en koalition mellan det civila samhället och de lokala och regionala myndigheterna för att genomföra åtagandena i Parisavtalet

(yttrande på eget initiativ).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13 och 14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 183 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar besluten från COP21 i Paris och ser dem som en viktig milstolpe i en effektiv kamp mot klimatförändringarna.

1.2 Det finns dock två stora problem: För det första överensstämmer inte de utsläppsminskningmål som de enskilda medlemsstaterna har lämnat in med resultaten från Paris. För det andra sätter man – även om vissa mindre framsteg gjorts – inte tillräckligt värde på det civila samhällets roll.

1.3 I dag ställs det civila samhällets aktörer inför avsevärda hinder när de vill ta initiativ till och genomföra åtgärder mot klimatförändringarna. Detta beror framför allt på att man från politiskt håll inte har insett vilket stor potential som ryms inom det civila samhällets klimatinsatser. De politiska beslutsfattarna har hitintills inte intresserat sig tillräckligt för vilka klimatstrategier som civilsamhällets aktörer planerar, vilka behov de har eller vilket stöd de behöver. Till viss del förhindrar lagstiftningen till och med systematiskt det civila samhällets insatser för klimatskyddet.

1.4 Till följd av detta saknar de civilsamhälleliga aktörerna alltför ofta en handlingsram som skulle göra det möjligt för dem att genomföra sina klimatstrategier på gräsrotsnivå. En bidragande orsak är även att de inte kan finansiera sin verksamhet, trots att tillräckliga investeringsmedel egentligen torde finnas till hands.

1.5 Som ett direkt svar på de beslut som fattades i Paris föreslår EESK därför att det ska inrättas en koalition mellan de politiska beslutsfattarna, förvaltningarna och det civila samhället. Koalitionen bör ha till uppgift att minimera hindren för det civila samhällets engagemang i kampen mot klimatförändringarna, genom att

- stödja klimatinsatser på gräsrotsnivå och blåsa nytt liv i principen "Tänk globalt, handla lokalt!",
- med beaktande av heterogeniteten och mångfalden hos civilsamhällets aktörer kartlägga det breda spektrumet av möjliga civilsamhälleliga klimatsatsningar,
- utveckla ett flernivåstyre som underlättar civilsamhällets klimatinsatser och inte hindrar dem.

1.6 Koalitionens åtgärder måste ske på olika politiska nivåer. I huvudsak handlar det om att genomföra följande fem uppgifter:

- 1) Utveckla en förståelse av vilka klimatstrategier det civila samhällets aktörer vill, kan, skulle kunna, bör och får genomföra, framför allt på lokal och regional nivå.
- 2) Identifiera och övervinna strukturella hinder.
- 3) Sprida exempel på framgångsrika satsningar över hela Europa.
- 4) Fastställa förutsättningar och faktorer för framgång, i första hand på nationell nivå.
- 5) Ta fram en politisk ram för hur det civila samhällets klimatinsatser ska genomföras framgångsrikt på alla nivåer.

1.7 För att genomföra dessa fem uppgifter krävs en strukturerad men öppen dialog inom koalitionen, som därför måste utgöra ett forum för diskussion. Av detta skäl är det viktigt att deltagarna återspeglar mångfalden i det civila samhället och utvecklar en kultur av öppenhet, kreativitet och samarbete. Diskussionsforumet bör se till att den politiska ram som ska utvecklas faktiskt stöder det civila samhällets klimatinsatser.

1.8 För att koalitionen ska kunna genomföra sina uppgifter behöver den administrativt stöd för att

- involvera så många aktörer i det civila samhället som möjligt,
- systematiskt kartlägga och analysera fram- och motgångar för planerade och redan genomförda klimatåtgärder från det civila samhällets sida, som kan bilda underlag för att beskriva förebilder för handlingsmodeller för olika kategorier av aktörer, och
- sprida information om dessa förebilder över hela EU.

1.9 Koalitionen mellan politiken och det civila samhället bör syfta till att uppnå ytterligare ett mål som EESK stöder, nämligen en rättvis förändring av arbetslivet i riktning mot hållbarhet, med ett strukturellt deltagande av fackföreningar och arbetstagarorganisationer.

2. Bakgrund till yttrandet

2.1 Resultaten från COP21 i Paris är en viktig milstolpe i klimatförhandlingarna eftersom det avtal som nåddes är det första rättsligt bindande avtalet enligt internationell rätt. Alla parter i avtalet har utan undantag åtagit sig att aktivt motverka klimatförändringarna, som erkänns som ett hot.

2.2 Världssamfundet har gemensamt åtagit sig att begränsa den globala uppvärmningen till högst 2 °C, om möjligt till och med till 1,5 °C.

2.3 Avtalet innehåller en annan viktig och konkret målsättning, närmare bestämt att de globala nettoutsläppen av växthusgaser ska vara lika med noll under andra hälften av århundradet.

2.4 EESK välkomnade dessa resultat ⁽¹⁾, men ser också två stora problem:

2.4.1 För det första överensstämmer inte de nationella minskningsmål (INDC) som medlemsstaterna har lämnat in med COP-resultatet: deras genomförande skulle inte begränsa den globala uppvärmningen till 2 °C utan skulle få den att stiga till 2,5 °C eller kanske till och med till över 3 °C.

2.4.2 För det andra sätter man inte tillräckligt värde på det civila samhällets roll. Även om det tidigare skett vissa framsteg med hänsyn till öppenhet och deltagande, har man inte fullt ut förstått det civila samhällets egentliga uppgift inom klimatpolitiken: det är inte COP-förhandlingarna utan det civila samhället som måste genomföra och ge liv åt resultaten från Paris.

⁽¹⁾ <http://webapi.eesc.europa.eu/documentsanonymous/eesc-2015-06625-01-00-pv-tra-en.docx>

2.5 Dock varken föreligger det eller går det ens att skönja någon strategi som utnyttjar det civila samhället som en strategisk partner för att genomföra COP-besluten. Det gäller även på EU-nivå. EU:s klimatpolitik måste stöttas av en andra pelare vid sidan av "klimatdiplomatin". Denna pelare bör inriktas på att förstärka och stärka det civila samhällets roll och betydelse och göra det lättare för dess stora mångfald av aktörer att utarbeta och genomföra handlingsstrategier för klimatet på de platser där de är verksamma.

Nedifrån-och-upp-strategier för ett framgångsrikt klimatskydd

2.6 Den nya klimatpolitiken kan inte, och får inte, införas endast "ovanifrån", utan kommer endast att lyckas om den grundar sig på brett stöd och aktiv medverkan av en majoritet av företagen, de lokala och regionala myndigheterna och medborgarna. Den måste följaktligen i första hand genomföras "underifrån", annars kommer den att misslyckas.

2.7 Faktum är att man tidigare har lyckats uppnå betydande framgångar inom hållbarhets- och klimatpolitiken just eftersom företrädare för det civila samhället – och hit räknas uttryckligen även "vanliga människor" i sin roll som medborgare – inte nöjde sig med att bara reagera på politiska bestämmelser eller se sig själva som "genomförandeverktyg". I stället agerade de förkämpar och arbetade aktivt för förändring och kunde därmed – inom ramen för de möjligheter de hade – uppnå betydande framgångar och utöva politiska påtryckningar. Såväl på det tekniska som på det ekonomiska området, men framför allt på det sociala området, (samhällets acceptans av denna teknik, men särskilt spridningen av omställningen på bred front, dvs. socialt lärande och lokalt förankrat lärande) nådde man framgångar.

2.8 Den hittillsvarande energiproduktionen och energipolitiken, som är medansvariga för klimatförändringarna, var främst inriktade på ändliga energikällor och stora, centrala strukturer med få aktörer, där det civila samhället till största delen endast hade rollen som "konsument", men framtidens klimatsmarta insatser kommer att ske mycket mer decentraliserat och förutsätta att alla engagerar sig. Det råder ingen tvekan om att viljan finns där, och denna vilja måste konsekvent utnyttjas och främjas.

2.9 Det finns enorm outnyttjad innovationspotential i den aktivitet som vi kan iakttä i det civila samhället redan i dag. Denna potential uppstår ur tankar, verksamhet och insatser från städer och kommuner, lokala och regionala myndigheter, stora företag och fackföreningar samt privatpersoner (enskilda personer, jordbrukare, kooperativ, små och medelstora företag etc.).

2.10 Dessa insatser är i dag mycket ofta organisationsobundna och kopplade till specifika projekt och därur uppstår deras särskilda samhällsliga dynamik. Men det innebär också att om sådana initiativ går i stöpet är det de involverade aktörerna som får betala ur egen ficka. Det handlar inte bara om finansiella risker: civilsamhälleliga insatser kräver förutom pengar även motivation och engagemang, liksom tid. De måste därför löna sig (ur mer än bara ekonomisk synpunkt), och risken för misslyckande måste vara överskådlig. Här uppmanas de europeiska och nationella beslutsfattarna att inrätta en så bred och öppen ram som möjligt för det civila samhällets verksamhet.

Hindren för det civila samhällets engagemang måste undanröjas

2.11 Även om det finns en mängd exempel på framgångshistorier i Europeiska unionen som visar hur viktigt och effektivt de civilsamhälleliga aktörernas klimatengagemang är, kartläggs och utvärderas dessa exempel aldrig systematiskt. Det hålls inga diskussioner om vilka politiska lärdomar som skulle kunna dras av dessa många olika initiativ, vilka hinder som måste undanröjas för att de ska bli ännu mer framgångsrika och spridas och inte heller om skälen till varför de misslyckas.

2.12 Dessutom saknas ett adekvat incitamentsystem för att möjliggöra refinansiering av det kapital som investerats. Det saknas också mekanismer för att sända önskade signaler till icke-statliga aktörer vid sidan av stora industriföretag. I stället går det i dag att skönja en rakt motsatt trend i Europa: felaktiga politiska riktlinjer gör det ännu svårare, eller rentav omöjligt, att genomföra dessa initiativ. I många fall saknas det (!) således en handlingsram för aktörer i det civila samhället

att utforma och – framför allt – genomföra klimatåtgärder: de kan inte förverkliga sina idéer. Ibland är det bara en fråga om att den rättsliga/administrativa ramen inte stämmer, ibland hittar de ingen finansiering till sina projekt, i andra fall visar det sig bli ett oöverstigligt hinder att de externa kostnaderna för fossila bränslen, precis som tidigare, inte integreras fullt ut ⁽²⁾, så att kolet – trots angivelser om motsatsen – saknar ett ”korrekt” pris.

2.13 Alltför ofta talas det om den ambitiösa klimatpolitikens ”förlorare”, och lika ofta förmedlas intrycket att klimatskydd i första hand innebär att man måste försaka något. Naturligtvis måste de problem som övergången till en i stort sett koldioxidfri ekonomi för med sig hanteras och beaktas på lämpligt sätt. Men även de positiva faktorerna måste betonas minst lika mycket för att sörja för en uppbrottsstämning i samhället. Inte minst de senaste årens tekniska och ekonomiska framsteg (t.ex. i samband med energiproduktion från förnybara energikällor och energilagring, men framför allt i samband med digitala tillämpningar som möjliggjort betydande framsteg inom effektiv och smart användning av resurser) ger anledning till en sådan stämning.

2.14 Europa har i dag den tekniska och ekonomiska kapacitet som krävs för att klimatskydd och hållbarhet ska kunna gynna alla. Den europeiska energiunionen bygger på just denna idé. En förutsättning för detta är att man från politiskt håll stöder initiativ på detta område eller åtminstone möjliggör dem, och inte – t.ex. för att de ifrågasätter befintliga strukturer – försöker förhindra dem. I princip borde det vara enkelt att utnyttja potentialen för förändring och framsteg i kampen mot klimatförändringarna, men denna potential är långtifrån uttömd.

3. Brådskande behov av en koalition mellan politik, förvaltning och det civila samhället

3.1 Vi behöver en ny strategi för flernivåstyre. EESK föreslår att man inrättar en ambitiös koalition mellan aktörer från det civila samhället, lokala och regionala myndigheter och ansvariga politiska och administrativa strukturer på nationell och europeisk nivå.

3.2 Koalitionen ska

- samordna strategierna på olika politiska nivåer i EU för att få igång icke-statliga åtgärder mot klimatförändringarna,
- tydliggöra dessa åtgärders potential och verkan, och
- utgöra ett forum för strukturerad dialog mellan det civila samhället och beslutsfattarna på EU-nivå och nationell nivå, där det civila samhällets aktörer berättar om sina idéer och de problem som de konfronteras med i samband med genomförandet och ger beslutsfattarna rekommendationer om vad som behöver göras, och där de får ett kvalificerat svar på de frågor och problem som de tar upp.

3.3 På så vis kan koalitionen – som uttryck för ett flernivåstyre – bidra till att framgångsrikt hantera klimatfrågan, som är en utmaning för hela samhället.

Klimatförändringarna medför förändringar i människors vardagsliv

3.4 Målen från partskonferensen är tydligt uttalade och Europeiska rådet har fastställt långtgående visioner om ett koldioxidsnålt och resurseffektivt Europa. Enligt dessa ska 80–95 % mindre växthusgaser släppas ut 2050 jämfört med i dag. Detta kommer att på ett avgörande sätt påverka livssituationen för alla europeiska medborgare, alla företag och deras personal.

3.5 EESK förklarade redan i sitt förberedande yttrande om hållbar utveckling ⁽³⁾ hur viktigt det är att ta just dessa frågor om de förestående grundläggande politiska förändringarnas påverkan på vardagen på stort allvar.

3.6 Risken att hållbar utveckling ses som ett hot och inte som en framtidsmöjlighet kan motverkas genom att man förmedlar ett enkelt budskap: klimatskydd innebär förändringar, men alla människor i samhället kan på egen hand eller tillsammans med andra vara med och aktivt utforma dessa förändringar – inte bara för att gynna klimatet utan också för att förbättra de lokala levnadsförhållandena.

⁽²⁾ Se arbetsdokumentet från IMF, ”How large are global energy subsidies?” (WP/15/105).

⁽³⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 18.

3.7 Detta budskap måste rikta sig både till dem som direkt kommer att drabbas av de "negativa" förändringar som med all säkerhet kommer att uppstå (t.ex. hela sektorn för fossila bränslen), och till dem som är beredda att agera och fungera som förebild för andra och som förkroppsligar den positiva potential som finns i samhället.

Erkänna, acceptera och använda den stora mångfalden av aktörer

3.8 Vårt civila samhälle rymmer en stor mångfald. I samband med klimatskyddet kan följande noteras: det som är enkelt att genomföra för en aktör är svårt för en annan. Dessa olikheter måste tas på allvar och denna mångfald måste betraktas och utnyttjas som en möjlighet.

3.9 I grund och botten handlar det om att konkretisera "klimatskyddet". Här finns också en kunskapsbrist. Visserligen finns det många fallstudier, men det saknas en systematisering som exempelvis gör skillnad på aktörskategorier. En systematisering framstår dock som nödvändig, eftersom de enskilda aktörernas skilda resurser också leder till helt olika handlingsstrategier. Som exempel kan följande nämnas:

- På området för förnybar energi: husägares, hyresföreningars och näringsidkares initiativ för att producera sin egen el.
- Entreprenörer, nystartade företag och små och medelstora företag som kan ge betydande bidrag till ett koldioxidsnålt samhälle genom att utveckla och använda ny teknik, digitalisering osv. samt skapa nya affärsmodeller (t.ex. på grundval av "delningsekonomin"), kvalitetsprodukter, tjänster och arbetstillfällen.
- Fackföreningar som tillsammans med sina medlemmar utvecklar och genomför klimatprojekt för arbetstagare.
- Omställningsstadsinitiativ för utveckling av kolsänkor (anläggning av grönområden) i stadsområden.

3.10 Uppräkningen av exempel visar att de civilsamhälleliga aktörernas resurser skiljer sig kraftigt, men att handlingslogiken är densamma. Aktörerna kommer att satsa sina egna materiella och finansiella resurser och sin tid endast om de ser en realistisk chans att åstadkomma omedelbar verkan. Omvänt betyder det också att om positiv verkan inte kan åstadkommas hotar inaktivitet eller till och med motstånd (t.ex. gentemot nya investeringsprojekt).

3.11 Exempelen förtydligar också att spektrumet av de olika handlingsstrategier som främst utformas och genomförs av icke-statliga aktörer i Europa är lika brett och diversifierat som civilsamhället självt.

Förstå klimatinsatser på gräsrotsnivå som en öppen process och garantera social trygghet

3.12 Det vore helt fel om det civila samhällets aktörer endast skulle ges en politiskt uttänkt roll inom ramen för uppifrån och ned-strategier.

3.13 Inför den förestående omställningen bör särskild hänsyn tas till bibehållandet av social trygghet. "Klimatinsatser på gräsrotsnivå" innebär visserligen att enskilda personers privata initiativ får ökad betydelse och skapar viktiga ekonomiska drivkrafter, men detta får inte ske på bekostnad av den sociala tryggheten.

3.14 Det är därför viktigt att de som deltar i klimatinsatser på gräsrotsnivå fortsätter att omfattas av välfärdssystemet. I vissa fall kommer det att innebära att man måste omdefiniera hur välfärdssystemet är uppbyggt och vem som lämnar vilka bidrag till det. Detta är nödvändigt av det enkla skälet att förbränning och utnyttjande av fossila råvaror hittills varit viktiga pelare i den sociala välfärdsstaten. Att bryta denna praxis och övergå till en i stort sett koldioxidfri ekonomi får inte ske på bekostnad av de sociala normerna och det välstånd som uppnåtts i Europeiska unionen. Detta är något som koalitionen mellan politiska beslutsfattare, förvaltningar och det civila samhället särskilt måste ge akt på, och dessutom bör helt nya strategier tas fram på basis av detta.

Ett exempel:

3.15 Energi från förnybara källor kan nu produceras så billigt i närområdet att man i kombination med energieffektivitetsåtgärder till och med skulle kunna lösa problemet med (social) energifattigdom. Sådana initiativ måste dock understödjas av en politik som inrättar en lämplig rättslig ram och ger tillgång till investeringskapital.

Koalitionen mellan politiska beslutsfattare, förvaltningar och det civila samhället måste blåsa nytt liv i principen "Tänk globalt, agera lokalt"

3.16 Det civila samhällets engagemang i klimatfrågan har oftast en lokal eller regional inriktning. COP-förhandlingarna och många politiska diskussioner sker dock på global nivå. Ingenstans är dock principen "Tänk globalt, agera lokalt" mer relevant än i kampen mot klimatförändringarna. Resultaten av det civila samhällets verksamhet får inte gå förlorade i det globala rummet, utan de måste omedelbart kunna upplevas, kännas och iakttas på den plats där insatserna skett.

3.17 För politiken på EU-nivå betyder det att man måste tänka om eller tänka längre: exempelvis har lokala initiativ inte mycket nytta av JI/CDM-logiken i Kyotoprotokollet. Detta är ett principiellt problem: de civilsamhälleliga aktörerna verkar i regel på lokal och regional nivå, men ramvillkoren för deras insatser fastställs i första hand på nationell eller europeisk nivå. EESK konstaterar med oro att ett glapp uppstått mellan dessa nivåer.

3.18 Aktiva, konkreta klimatinsatser genom det civila samhället som en andra bärande pelare i EU:s klimatpolitik måste få inverkan och vara synliga lokalt, annars agerar inte det civila samhällets aktörer.

3.19 Regioner, städer och kommuner har en viktig roll. EESK noterar med glädje den mångfald av initiativ som redan har tagits för att samordna denna verksamhet. Några exempel som kan nämnas är världstoppmötet om klimatfrågor och territoriella frågor, borgmästaravtalet, Iclei-nätverket m.fl. Många av dessa initiativ kan numera räkna med olika former av statligt stöd.

3.20 Regional utveckling och en klimatvänlig energipolitik kan komplettera varandra väl om den decentraliserade energiproduktionen sker via lokala eller regionala strukturer, så att det värde som skapas vid användningen av vindkraft, solenergi och biomassa tas tillvara av det lokala samhället. Att öka antalet aktörer vore därför logiskt, men denna tänkbara strategiska koppling har hittills inte utforskats tillräckligt i något officiellt EU-dokument.

3.21 Detta är ett tydligt exempel på hur EU inte tillvaratar det civila samhällets potential i tillräcklig omfattning. Även borgmästaravtalet betraktas främst som ett stöd för genomförandet av mål som ställts upp av EU. Avtalets roll som drivkraft för nya politiska initiativ värdesätts däremot inte tillräckligt och utnyttjas inte systematiskt.

4. Fem uppgifter för koalitionen mellan politik, förvaltning och det civila samhället

4.1 Koalitionen kommer att ha följande fem uppgifter:

4.1.1 För det första behövs en bättre förståelse av vilka klimatåtgärder som det civila samhällets aktörer i olika roller planerar och vill genomföra.

4.1.2 För det andra måste man kartlägga och undanröja de strukturella problem och hinder som står i vägen för ett framgångsrikt genomförande. Uppgiften för de politiska beslutsfattarna är därför att undanröja den byråkrati och de komplexa förfaranden som hindrar det civila samhället från att agera eller avsevärt försvårar dess insatser. Med meddelandet "En ny giv för energikonsumenterna" ⁽⁴⁾ tog kommissionen ett första steg i denna riktning. Det är dock långtifrån tillräckligt, bland annat eftersom prosumentbegreppet tolkats alltför snävt ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ COM(2015) 339 final.

⁽⁵⁾ EUT C 82, 3.3.2016, s. 22.

4.1.3 För det tredje måste framgångshistorierna förmedlas ännu bättre.

4.1.4 För det fjärde måste de avgörande förutsättningarna och faktorerna bakom lyckade satsningar fastställas.

4.1.5 För det femte gäller det att ta fram en politisk ram som ger nödvändiga förutsättningar för att agera, så att aktörer inom det civila samhället kan utforma och genomföra klimatstrategier. Att sprida handlingsramen är en uppgift för flernivåstyret. Genomförandet av ramen kräver nämligen dels en samsyn hos de politiskt ansvariga på europeisk, nationell, regional och lokal nivå, dels ett samordnat agerande från deras sida.

4.2 Genomförandet av uppgifterna kräver ytterligare administrativt stöd, och följande insatser bör bilda underlag för diskussioner inom koalitionen mellan de politiska beslutsfattarna, förvaltningarna och det civila samhället:

— En bred kartläggning av aktörer inom det civila samhället som kan delta i klimatinsatserna på gräsrotsnivå.

— Systematiska eftersökningar av exempel på klimatinsatser som redan genomförts av det civila samhället på i huvudsak regional eller lokal nivå, och som kan användas som underlag när diskussionsforumet fastställer förebildsmodeller för varje specifik aktörskategori.

— Utveckling och genomförande av en Europaomfattande och senare global kommunikationsstrategi för de handlingsmodeller som fastställts som förebilder, uppdelade efter aktörsgrupper.

— Analys av de handlingsmodeller som fastställts som förebilder i diskussionsforumet med hänsyn till de avgörande förutsättningarna och faktorerna för framgång, med hjälp av lämplig vetenskaplig metodik och bearbetning av analysresultaten.

— Stöd till resurssvaga aktörer i det civila samhället så att de aktivt kan delta i koalitionen.

4.3 Uppgiften för politikerna och förvaltningarna kommer att bli att samordna denna koalition – eventuellt i samarbete med EESK – och att ta itu med de hinder som finns och i möjligaste mån undanröja dem, eller att åtminstone klart och tydligt ange varför de anser att vissa initiativ inte bör genomföras.

Den nödvändiga handlingsramen – effekter på finansieringen av det civila samhällets klimatinsatser och utvecklingen av nya ekonomiska modeller

4.4 Först när det finns en handlingsram som värdesätter de civilsamhälleliga aktörernas många roller, erkänner skillnaderna i resurser, tar hänsyn till framgångsfaktorerna och skapar positiva ramvillkor kommer det civila samhällets aktörer att få tillgång till kapital och andra investeringsmedel. Detta är ett kvarstående relevant och praktiskt problem som uppmärksammats för lite från politiskt håll. Parisavtalet kommer nämligen att få enorma ekonomiska konsekvenser som går långt utöver den globala klimatfonden på 100 miljarder US-dollar per år.

4.5 Små, lokala banker och andra kreditgivare beviljar bara lån till det civila samhällets klimatinitiativ om refinansieringen är tämligen säker. Även detta villkor – refinansiering med låg risk av det civila samhällets klimatinvesteringar – måste uppfyllas av den politiska ramen.

4.6 Handlingsramen måste ge långsiktig planerings- och investeringstrygghet. Inget är mer skadligt för det nödvändiga engagemanget än osäkerhet till följd av ständiga politiska omorienteringar.

4.7 Det behövs alternativa investeringsmöjligheter för lokala projekt vars möjligheter och risker det civila samhällets aktörer själva, till exempel som medlemmar i ett kooperativ, kan bedöma och hantera. Om allmänheten inser att investeringarna "när" dem och inte försvinner i ett snårigt nät av finansiella institutioner och stora investerare, skulle även det rubbade förtroendet för de finansiella institutionerna kunna förbättras.

4.8 Om det finns en stabil och solid handlingsram kan en annan tillväxt i förändrade ekonomiska strukturer uppstå. För denna nya tillväxt kommer socialt kapital sannolikt att bli lika viktigt som ekonomiskt kapital. Alienationen från arbetet kommer delvis att upphävas genom utvecklingen av prosumtionskoncept och arbetsfördelningen kommer i större utsträckning att organiseras i gemenskapsstrukturer. Ur detta uppstår en stor potential för social innovation, vilket är oundgängligt för en ambitiös klimatpolitik. De nya roller som växer fram med prosumenter, plattformar och aggregatorer har ännu inte preciserats. Just prosumtionen kan ses som en väsentlig framgångsfaktor för att uppnå en hållbar livsstil och en hållbar ekonomi.

4.9 Denna nya ekonomiska modell är inte en utopi, utan kan ses redan i dag i många, huvudsakligen lokalt organiserade, klimatinitiativ och är därför även skalningsbar. Skalning, kopiering och spridning är ytterst viktigt inte bara på grund av de ambitiösa klimatmålen. Tvärtom är det en förutsättning för att kunna minska kostnaderna för omställningen och undvika en konflikt mellan klimat- och socialpolitiska mål.

4.10 EESK understryker att Parisavtalet uttryckligen fastslår behovet av en rättvis omställning av arbetslivet, något som togs upp redan under klimatkonferensen i Lima. Inom ramen för den nya ekonomiska modellen måste det skapas arbetstillfällen av hög kvalitet. Detta skulle kunna ske genom en stark social dialog och kollektivförhandlingar där företagare deltar, och som understöds av konkreta insatser och åtgärder, till exempel fortbildning för arbetstagare så att de kan förvärva den nya kompetens som krävs för energi- och miljöomställningen samt åtgärder för att stärka de sociala trygghetssystemen. Även för detta behövs en positiv handlingsram. Endast då kan aktörer i det civila samhället kompensera för de sysselsättnings- och konkurrensförluster som inte går att undvika i vissa sektorer i samband med en omställning, och möjliggöra en social och hållbar ekonomisk tillväxt för alla.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Tillväxtens digitala pelare: e-seniorer, en potential som utgör 25 % av Europas befolkning

(yttrande på eget initiativ)

(2016/C 389/04)

Föredragande: Laure BATUT

Den 21 januari 2016 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Tillväxtens digitala pelare: e-seniorer, en potential som utgör 25 % av Europas befolkning.

(yttrande på eget initiativ)

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 21 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13 och 14 juli 2016 (sammanträdet den 13 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 189 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Rekommendationer

Om man vill utnyttja den ekonomiska styrkan hos EU:s äldre medborgare, som utgör 25 % av befolkningen, är det med tanke på tillväxten inte lämpligt att betrakta dem som en befolkningskategori utanför samhällslivet. I stället bör man erkänna deras kompetens och deras förväntningar och inkludera dem som ekonomiska och sociala aktörer i den digitala tidsåldern. Kommittén rekommenderar att man snabbt vidtar följande åtgärder:

- 1) Man bör få till stånd ett ändrat synsätt på den så kallade silverekonomin, mot bakgrund av att digitaliseringen raderar åldersklyftan och att seniorerna är aktörer i värdekedjan och i sina egna liv.
- 2) Vid mötet mellan EU:s ministrar med ansvar för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor i juni 2016, och vid Europeiska rådets toppmöte i december 2016 om äldre, bör man främja en digital integration av äldre i syfte att lösa både den digitala och den demografiska omställningen.
- 3) Man bör utveckla ett globalt styre och integrera seniorerna i det digitala livet genom att utveckla effektiva offentliga tjänster med resurser på alla nivåer, bland annat på lokal nivå, och dessa bör undantas från den europeiska planeringsterminens krav.
- 4) Man bör utveckla en övergripande europeisk klausul om "jämlighet för seniorer" samt incitament för att den ska kunna genomföras av de ministerier som bär ansvaret för jämlikhetsfrågor i EU:s medlemsstater.
- 5) Man bör få EESK och organisationer som företräder seniorer att delta i diskussionerna i gruppen av berörda parter med avseende på samverkanskonomin, i enlighet med Europaparlamentets önskemål.
- 6) Man bör främja seniorernas tillgång till digitalt innehåll och tillgängligheten till sådant innehåll genom att se till att de tillägnar sig kunskaper och färdigheter, och i syfte att uppnå resultat vad gäller deras integration, utbildning och livslånga lärande bör man omgående anpassa hårdvaror och programvaror och utveckla ett system med mentorskap.
- 7) Man bör fastställa indikatorer för att mäta seniorernas ekonomiska betydelse, deras livskvalitet och de fördelar som innovation innebär.
- 8) Man bör främja seniorernas tillgång till ett europeiskt program för utbyte av bästa praxis, exempelvis i form av en plattform med namnet "Seneca – Erasmus för äldre".
- 9) Man bör utveckla tilliten och sprida kunskap bland medborgarna om europeiska bestämmelser på det digitala området genom att publicera dem i form av en kodex och genom en digital gemensam kontaktpunkt som respekterar flerspråkigheten.
- 10) Man bör i alla medlemsstater erkänna tillgången till internet som en rätt till samhällsomfattande tjänster, enligt kriteriet om rimliga priser, och man bör, i händelse av prisbarriärer, uppmuntra utvecklingen av reglerade tariffer eller fritt och kostnadsfritt tillträde inom begränsade områden för äldre som saknar resurser.

- 11) Man bör främja offentlig-privata partnerskap, där vinsten består i humankapitalet, genom anordnandet av gratis kurser för äldre, bekostade av de stora IKT-företagen inom ramen för deras politik för socialt ansvar. Kurserna skulle kunna anordnas i grundskolor runtom i EU, efter skoldagens slut.
- 12) Man bör undanröja hindren för äldre att teckna banklån.
- 13) Man bör främja en "medborgartjänst" i syfte att bekämpa bristande digital kompetens.

2. Allmänna kommentarer

2.1 Europeiska unionen står inför en utmaning som är ny för mänskligheten, nämligen kombinationen av en ökad livslängd hos befolkningen och en utbredd digitalisering, vilket kräver strategier såväl på det ekonomiska som det sociala planet.

2.2 År 2060 kommer det enligt prognoserna att finnas dubbelt så många seniorer som ungdomar (*The 2015 Ageing Report*, kommissionen) och antalet mycket gamla kommer att vara större än antalet barn under fem år. Mot bakgrund av medianåldern kommer de länder som i första hand berörs att vara Sverige, Tyskland, Polen, Rumänien och Slovakien, och därefter, med ett par års förskjutning, Belgien, Danmark och Irland, och slutligen samtliga medlemsstater.

2.3 Seniorer och äldre arbetstagare ses både som ett hot mot de sociala skyddssystemen och som en möjlighet för sektorn för varor och tjänster. År 2011 engagerade sig EU för de "vuxna" ⁽¹⁾ och fastställde fem strategiska riktlinjer i syfte att uppnå en sysselsättningskapande ekonomi och förbättra kvaliteten och effektiviteten på utbildningsutbudet för vuxna.

2.4 Kommittén konstaterar att seniorerna inte direkt berördes av detta initiativ.

Vad är en senior?

2.5 Baby boom-generationerna (de stora barnkullar som föddes precis efter andra världskriget) är de första som levt på gemensam mark utan krig, och de och deras föräldrar har varit de mest "proeuropeiska" i historien. De betraktas nu som "seniorer". I sitt underlag till diskussionen om "Growing the Silver Economy" från februari 2015, framhåller Europeiska kommissionen sin vilja att tillgodose behoven hos dem som är över 50 år. Denna befolkningsgrupp delas ibland in i tre undergrupper: aktiva, utsatta och beroende. EESK stöder denna definition som också bekräftar kommitténs förslag att ändra strategi när det gäller "seniorerna", och betrakta dem som tillväxtaktörer.

2.6 En åldrande befolkning innebär en ökning av andelen äldre i en befolkning till följd av minskad fertilitet och mortalitet. Japanerna (David Barboni, i Eurasiam, série Management N° 001, "Étude comparative du marché des seniors français et japonais – Opportunités croisées", 2007) står redan nu inför problemet med en åldrande befolkning. De har skapat ett konsumtionssystem särskilt utformat för äldre på områdena för hälso- och sjukvård, finans, försäkring, distribution och turism. Informations- och kommunikationstekniken (IKT) återfinns bland de varor på marknaden som syftar till att förbättra livskvaliteten: Den riktar sig till seniorer som är "konsumenter" av produkterna snarare än seniorer som är "aktörer" i det digitala samhället, vilket innebär att producenterna ser en vinst på kort sikt. Det är en viktig, men alltför begränsad, utveckling.

2.7 I EU har fyrttioåringarna inte bara blivit äldre konsumenter av varor. Det är män och kvinnor, som i stor omfattning – för första gången i vår världshistoria – har varit studerande och därefter "aktiva" och "produktiva". Många av dem har nu möjlighet att välja att förbli aktiva inom näringslivet eller inom den sociala och solidariska ekonomin.

2.8 Deras utnyttjande av IKT uppfattas i vissa fall som långsamt och inte utan svårigheter. De har dock ofta varit först med att använda dessa verktyg och har även skapat nya (*The Seven Myths of Population Aging*, Julika Erfurt et al., Accenture, februari 2012). I Frankrike startades år 2010 över 16 % av de nya företagen av personer över 50 år, och vartannat av dessa företag var självfinansierade. Det rör sig om personer över 50 år som är löntagare, arbetslösa, fortfarande aktiva entreprenörer och även pensionärer (se en artikel av Yann Le Galès, *Le Figaro*, 27 april 2012).

⁽¹⁾ EUT C 372, 20.12.2011, rådets resolution om en förnyad europeisk agenda för vuxenlärande.

En ny strategi

2.9 Det var först efter FN:s förklaring och internationella handlingsprogram om frågor som rör åldrandet år 2002 och rådets förklaring om Europaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna 2012 som man inom EU började tala om "silvrekonomi". Kommissionen anser att det är viktigt att vi gör allt som står i vår makt för att man ska kunna "åldras väl", bland annat med hjälp av IKT. På så vis får unionen möjlighet att spela en framträdande roll: "Silvrekonomi kan definieras som ekonomiska möjligheter som öppnas upp genom konsumtion och offentliga utgifter till följd av en åldrande befolkning och behoven hos dem som är över 50 år". (se webbplatsen *Silver economy*, kommissionen).

2.10 Kommittén anser att frågorna om välbefinnande, autonomi och beroende samt marknaden bör tas upp. De europeiska seniorerna utgör nästan 125 miljoner medborgare. De är **aktörer** i sitt eget liv, i ekonomin och i tillväxten, och informationstekniken bör utgöra en del av deras liv, precis som den ingår i den "aktiva" befolkningens liv.

2.11 Det är därför som kommittén skulle vilja betona behovet av en strategi för åldrande där man betonar **kontinuiteten** i förhållande till övriga etapper i livet, utan någon strikt skiljegräns. Seniorer som är vid god hälsa och bevarar sina digitala kunskaper och färdigheter kan inte åtskiljas från övriga aktörer i värdekedjan. Seniorerna bör beaktas ur ett dynamiskt och inkluderande perspektiv, och inte enbart som personer som befinner sig i slutfasen av sitt liv, och den digitala tekniken får inte begränsas till medicintekniska hjälpmedel.

2.12 Detta får inte på något sätt påverka rätten till pension (artiklarna 25 och 34 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artiklarna 153 och 156 i EUF-fördraget) och inte heller pensionssystemen, vilka skiljer sig åt i medlemsstaterna.

2.13 En heltäckande och inkluderande strategi skulle kunna förvissa alla "äldre" EU-medborgare om att de omfattas av den digitala innovationen. Kommittén anser att det är genom ansvar på alla nivåer som unionen kan inta den nyckelroll som den eftersträvar med avseende på "silvrekonomi".

3. Särskilda kommentarer

3.1 Alla européer över 50 år måste bli e-seniorer

IKT och IKT-kompetens är en nödvändighet. Detta kräver en politisk vilja och resurser. **Samtliga institutioner** har engagerat sig i den digitala övergången, och **EESK** vill gärna se att de 125 miljoner EU-medborgare som är över 50 år också omfattas av denna.

3.1.1 Fyrtioåringarna tillhör nu den stora generationen pensionärer och har ett hjälpmedel till sitt förfogande: den senaste tidens tekniska revolution. Det är angeläget med ett långsiktigare och bredare perspektiv och att inte bara se till marknaden, och det är viktigt att ingen hamnar utanför informationsteknikens kunskaps- och användningsområde eftersom konnektiviteten genomsyrar allt. EU måste finna en balans mellan behovet av europeisk interoperabilitet och kravet på informationsskydd i medlemsstaterna, mellan vilka förutsättningarna varierar kraftigt. Kommissionens meddelanden från april 2016 (COM(2016) 176, 178 och 179 final) behandlar emellertid endast de tekniska aspekterna och tar inte upp några sociala aspekter. Kommissionens meddelande från juni 2016 om "En ny kompetensagenda" (COM(2016) 381/2) och kommissionens förslag till rådets rekommendation om inrättande av en kompetensgaranti (COM(2016) 382/2) är inriktade på anställbarhet och produktivitet. Seniorer nämns inte, och digitaliseringen bara kort. Kommittén hoppas att EU:s ministerkonferens i juni och toppmötet i december 2016, där man förmodligen kommer att ta upp frågan om äldre, kan främja deras digitala integration och förbättra deras levnads- och arbetsvillkor, vilket behövs för att möta både den digitala och den demografiska övergången.

3.1.2 För att främja sammanhållningen, sprida informationen och öka medvetenheten bland seniorer och alla grupper i befolkningen, vill kommittén gärna se att man i form av en kodex offentliggör alla redan antagna EU-texter med koppling till digitaliseringen och att man överväger att inrätta en digital "gemensam kontaktpunkt" som respekterar flerspråkigheten.

3.2 Att vara senior i det digitala samhället ⁽²⁾

3.2.1 Den digitala tekniken erbjuder tillfälle att lära sig och att vara proaktiv, särskilt om man är äldre och har drabbats av nedsatt rörlighet. Den gör det möjligt att undvika segregation och underlättar kunskapsöverföring. Den kan också leda till att mönstret enligt vilket äldre lär yngre blir det omvända och att åldersklyftan suddas ut.

⁽²⁾ EUT C 11, 15.1.2013, s. 16.

3.3 Ett sätt att mildra effekterna av det stora antalet fyrtitalister är att medvetet fokusera på digitala lösningar

3.3.1 **Kommittén** har publicerat många yttranden om den digitala utvecklingens tekniska, ekonomiska och sociala aspekter: infrastruktur, rättigheter, kostnader, e-hälsovård, ett aktivt åldrande, it-relaterad brottslighet, smarta städer/smart rörlighet/smarta öar, nätneutralitet, etc.

3.3.2 **Kommissionen** bör inkludera samtliga generationer, utan geografisk åtskillnad, och planera långsiktigt (2060), eftersom ålderskurvan⁽³⁾ kommer att utvecklas i allt snabbare takt i alla medlemsstater.

3.3.3 I sitt meddelande av den 19 april 2016⁽⁴⁾ anger kommissionen att den ska granska standardiseringen på området för informations- och kommunikationsteknik, som "anses särskilt viktig för den digitala inre marknaden", företagens digitalisering och molntjänster.

3.3.4 **De nederländska och slovakiska ordförandeskapen** bad kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande om den tekniska utvecklingens sociala konsekvenser. Yttrandet, med titeln "Anställningsförhållandenas föränderliga natur och konsekvenserna för att bibehålla en levnadslön samt den tekniska utvecklingens inverkan på det sociala trygghetssystemet och arbetsrätten", antogs av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén den 26 maj 2016.

3.3.5 I sin resolution av den 19 januari 2016 med titeln "Vägen mot en rättsakt för den digitala inre marknaden" (punkt 80) uppmanar **Europaparlamentet** kommissionen att "inrätta en intressegrupp med uppgift att främja bästa praxis inom sektorn för delningsekonomi", något som EESK även kallar för samverkansökonomi och som inte i någon större utsträckning klarar sig utan digitala lösningar. Att företräda det civila samhället är ett typiskt exempel på en roll som seniorerna kan axla. EESK önskar delta i detta initiativ.

3.4 Större risker för e-seniorer?

3.4.1 Stordata, molntjänster, sakernas internet, 3D-utskrift och annan ny teknik som uppstått till följd av internets plötsliga spridning i vardagen, gör att det finns en mycket utbredd, förlamande rädsla. Seniorerna är känsligare för detta än ungdomarna som "växt upp med digitala lösningar", och de ställs inför följande hinder:

- Rädslan för att digital teknik är komplicerad att använda.
- Rädslan för intrång i privatlivet.
- Rädslan för att förlora pengar i samband med onlinebetalningar.
- Rädslan för att digital teknik är farlig.

3.4.2 Kommittén, liksom Europaparlamentet, "anser att medborgarnas och företagens förtroende för den digitala miljön är avgörande för att fullt ut frigöra innovation och tillväxt i den digitala ekonomin".

3.4.3 Kris och undantagstillstånd ökar känslan av hot i form av frihetsinskränkande och överdriven kontroll samt rädslan för riskerna för it-brottslighet.

3.4.4 De skyddsbestämmelser som finns i medlemsstaterna och på EU-nivå är föga kända. Att öka medvetenheten utan att skrämja de befolkningsgrupper som inte längre har kontakt med skolan, informera och utbilda dem, skulle möjliggöra framsteg samtidigt som man minskar informationsasymmetrin mellan de stora operatörerna, som nästan alltid är utländska, och medborgarna som använder de digitala verktygen.

3.5 Agera på EU-nivå, inom nationella myndigheter, företag och tjänstesektorn

3.5.1 På EU-nivå

Digitala lösningar bör minska de sociala kostnaderna för den åldrande befolkningen. Cirka 58 miljoner europeiska medborgare i åldrarna 16–74 år har aldrig använt internet (*Bridging the digital divide in the EU*, informationsmeddelande från Europaparlamentet). Enligt beräkningar av en välgörenhetsorganisation i Frankrike 2014 (Secours catholique, som citerades av tidningen *Le Monde*, 6 november 2014), ökade andelen personer som får stöd i åldersgruppen 50–59 år från 13 % till 17 % mellan år 2000 och 2013. Detta tyder på en ökning av arbetslösheten bland seniorer och en osäkrare situation för äldre aktiva, vilket understryker det brådskande behovet av att agera, eftersom denna situation bromsar digitaliseringen, som borde vara en drivkraft för den ekonomiska tillväxten.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing/fr

⁽⁴⁾ COM(2016) 176 final.

3.5.1.1 Principen om jämlikhet (artikel 20 i stadgan) gäller inte enbart omsorg

EESK förordar att EU definierar en övergripande klausul om "jämlikhet för äldre", och uppmanar de ministerier som ansvar för jämlikhetsfrågor i medlemsstaterna att tillämpa den. Uppkopplingen innebär kostnader. EESK anser att seniorerna i samtliga medlemsstater med tanke på de faror som hotar pensionerna bör få fri och öppen tillgång till internet inom begränsade områden. I händelse av prisbarriärer bör reglerade tariffer övervägas.

3.5.1.2 Global styrning

3.5.1.2.1 Ser man till helheten skulle nya styresformer kunna leda till en aktiv solidaritet mellan generationerna och hållbarhet inom den sociala sektorn.

- EESK anser därför att de aktörer som företräder det civila samhället, inbegripet de som potentiellt sett kan dra nytta av innovationer för hälsa och ökat oberoende, bör delta i olika strukturer för dialog.
- EESK rekommenderar att seniorerna organiserar sig på alla nivåer för att säkerställa att de finns företrädda.
- Kommittén insisterar på ett "aktivt medborgardeltagande" som bör "dra nytta av övergången till digital teknik", och uppmanar kommissionen att "fortsätta utvärdera hur den digitala revolutionen formar Europas samhälle". EESK anser att denna utvärdering bör omfatta seniorernas utveckling.

3.5.1.3 Finansiering

Större förändringar har redan påbörjats⁽⁵⁾ inom alla branscher och tjänster.

3.5.1.3.1 Specifika medel (forskning, bredband, underrättelse) samt strukturfonderna och särskilda program har avsatts för digital utveckling. Hur stora investeringar som krävs för att bevara EU:s dominerande ställning har inte beräknats, men den europeiska befolkningens behov, från grundskoleelever till seniorer – och med hänsyn tagen till ett livslångt lärande, bör kvantifieras. Det är viktigt att se till att tillgängliga medel inte påverkas av olika bestämmelser om budgetåstramningar. Slutligen finns det ett brådskande behov av att undanröja de hinder som begränsar seniorernas tillgång till privat finansiering (banklån)⁽⁶⁾.

3.5.1.3.2 Kommissionen föreslår offentlig-privata partnerskap. Kommittén manar till försiktighet vad gäller detta eftersom risken alltid är densamma: Den privata sektorn deltar endast om man anser att det finns en potentiell vinst, medan räntekostnaderna ökar den offentliga skuldsättningen – och slutligen innebär det en privatisering av en del av det offentliga.

3.6 På nationell och regional myndighetsnivå

3.6.1 En verklig offentlig digital politik för seniorer

EESK har redan föreslagit att tillgången till internet bör betraktas som en rätt till samhällsomfattande tjänster, och vi har understrukit att det är viktigt att det sker till överkomliga priser i syfte att bekämpa de sociala och geografiska klyftorna. Offentliga platser som är avsedda för seniorer och utrustade med kostnadsfri tillgång till internet är ett steg i denna riktning.

Inom ramen för de offentliga tjänsterna måste man naturligtvis ta hänsyn till olika frågor med koppling till de äldre: transporter, hälso- och sjukvård, posttjänster, tjänster av allmänt intresse, tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, sociala tjänster av allmänt intresse, sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, etc.

3.6.2 Nationella och regionala myndigheter måste se till att äldre medborgare förvärvar nya vanor när det gäller skyddet och säkerheten för digitala data. Behovet av att förena social inkludering och e-integration ökar i takt med att en person blir allt mindre självständig. Den regionala nivån främjar en utveckling i denna riktning eftersom den finns nära medborgarna. EESK förordar "medborgartjänst" för att bekämpa bristande digital kompetens.

3.6.3 Nationella kampanjer för ökad medvetenhet

3.6.4 **Inkludering av seniorer:** Det bör vara medlemsstaternas ansvar att informera sina medborgare om alla de möjligheter som de erbjuder seniorer att lära sig digital teknik. Upplysningskampanjer via medier skulle kunna tillgodose detta behov.

⁽⁵⁾ Se EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽⁶⁾ Direktiv 2013/36/EU (EUT L 176, 27.6.2013, s. 338).

3.6.4.1 Kompetens och utbildning

3.6.4.2 Äldre människor behöver förvärva eller bibehålla digitala kunskaper. De icke-statliga organisationernas insatser är inte tillräckliga. Äldre människor behöver få sina kvalifikationer erkända och fortsätta sitt lärande hela livet. I Slovakien finns det t.ex. 18 pensionärsuniversitet och många akademier för äldre personer med lägre utbildning.

3.6.4.3 **Lärande och utbildning som ger digital kompetens:** Kommittén upprepar sin uppmaning om att främja utbildning⁽⁷⁾ i användningen av media och internet för unionens alla medborgare, särskilt för utsatta personer, och ser positivt på den "breda koalition för digitala arbetstillfällen" som finns på EU-nivå. Vi vill betona att många aktörer deltar i utbildningar.

3.6.4.4 Kommittén anser att kommissionen skulle vinna på att arbeta tillsammans med medlemsstaterna och universiteterna för att fastställa kompetensbehoven för äldre och sätten att tillgodose dessa behov, t.ex. genom att upprätta institutionella kontakter med universitet för att underlätta för äldre arbetstagare att få tillträde till nätkurser (storskalig öppen nätkurs, MOOC).

3.6.5 Tillgänglighet för och deltagande av alla pensionärer

3.6.5.1 I likhet med Europaparlamentet⁽⁸⁾ erkänner kommittén att det finns behov av att "få bukt med stereotyper" och noterar "den oerhörda potentialen hos kvinnliga innovatörer och företagare och den viktiga roll som de kan spela i samband med ekonomins digitala omvandling" och vill gärna se "kvinnors integration och deltagande i informationssamhället". Kommittén är medveten om att äldre kvinnor ofta har blivit lidande av fragmenterade karriärer, och att de oftare än män hamnar i fattigdom efter pensioneringen. Det är viktigt att ta hänsyn till detta när man vidtar åtgärder för att inkludera kvinnor i den digitala världen för seniorer.

3.6.5.2 Kommittén "erkänner den digitala inre marknadens potential när det gäller att garantera tillgänglighet för alla, även personer med särskilda behov, äldre, minoriteter och övriga som hör till utsatta grupper i samhället, till alla aspekter av den digitala ekonomin"⁽⁹⁾, men skulle föredra att "äldre" betraktas som ekonomiska aktörer utan att stigmatiseras och behandlas som personer "med särskilda behov".

3.6.5.3 Kommittén ställde sig positiv till förslaget till direktiv om tillgänglighet⁽¹⁰⁾, men beklagar att det utarbetats så sent samt att Marrakechfördraget inte ratificerats. På det digitala området avses med tillgänglighet tillgången till både hårdvara och programvara. Vi efterlyser förenklade lösningar för seniorer samt programvaror som är bättre anpassade och flerspråkiga, digitala offentliga platser som skapar band mellan personer. De sociala relationerna är avgörande för utsatta personer.

3.6.6 EESK rekommenderar att det i det europeiska programmet Erasmus+ införs ett kapitel om "seniorer" som kan bli en plattform för utbyte av bästa praxis och som exempelvis skulle kunna kallas "Seneca – Erasmus för seniorer".

3.6.7 **Öka kreativiteten och innovationsförmågan i alla åldrar** genom digital teknik. De äldre känner själva bäst till sina behov och kan därför bistå de organisationer och individer som tillhandahåller stöd.

3.7 I företagen och inom tjänstesektorn: aktivitet och sysselsättning

- EESK föreslår ett offentlig-privat partnerskap, där vinsten består i humankapitalet och där de stora IKT-företagen anordnar gratis kurser som en del av sin egen politik för socialt ansvar. Företagen skulle stödja löntagare som går i pension och tillhandahålla dessa kurser till samtliga seniorer i grundskolor runtom i EU, efter skoldagens slut.
- Det saknas digital kompetens i EU (det finns 900 000 otillsatta tjänster)⁽¹¹⁾. Vidareutbildning av äldre arbetstagare skulle kunna bidra till att förbättra situationen, som bör bedömas mot bakgrund av den globala konkurrensen. Att främja digitalt entreprenörskap, utbildning och nystartade företag samt kompetensutveckling och välfärd för alla kräver stora offentliga investeringar.
- I ett läge med massarbetslöshet ger den digitala ekonomin 4.0 seniorerna möjlighet att bilda nätverk och skapa nya företag samt hållbara arbetstillfällen med högt mervärde som inte går att utlokalisera, t.ex. arbeten inom hälso- och sjukvården, arbeten som hjälper människor att fortsätta att leva ett självständigt liv samt arbeten med koppling till förebyggande strategier⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ EUT C 451, 16.12.2014, s. 25.

⁽⁸⁾ Europaparlamentet, *op. cit.*, punkt 113.

⁽⁹⁾ Europaparlamentet, *op. cit.*, punkt 114.

⁽¹⁰⁾ EUT C 303 19.8.2016, s. 103.

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-518_sv.htm

⁽¹²⁾ EUT C 21, 21.1.2011, s. 39.

- När det gäller samverkanskonomin har EU inte klart uttryckt sin principiella ståndpunkt i fråga om missbruk av dominerande ställning och dess förenlighet med målet om en "social marknadsekonomi", trots att en ökande andel av de berörda arbetstagarna de facto står utanför lagen enligt arbetsrätten. De äldre kommer sannolikt att påverkas mer än andra av digitaliseringens inverkan på den sociala sammanhållningen.

3.8 *En revolutionerande utveckling*

3.8.1 Digital teknik möjliggör såväl en uppifrån och ned- som en nedifrån och upp-strategi när det gäller de sociala förbindelserna, särskilt i förhållande till de äldre.

3.8.2 Samverkanskonomin kan föra människor närmare varandra, genom inlärningsmetoder som främjar alla former av intelligens, innovativa hälsolösningar som gör det möjligt för funktionshindrade eller äldre personer att fullt ut delta i samhället och visa prov på flexibilitet trots att de har begränsad rörlighet.

3.8.3 Emellertid bryter den digitala tekniken upp strukturerna i arbetsförhållandena. När befolkningen åldras omkullkastas det som sedan andra världskriget har garanterat sammanhållningen i de europeiska samhällena, nämligen solidaritetssystemen, som har bidragit till att lindra kriserna (t.ex. krisen 2008).

3.8.4 Arbetstagarnas underordnade ställning destabiliseras till följd av den digitala revolutionen, nätverksaktiviteter, det stora antalet seniorer och de utsuddade gränserna. Samtidigt är cirka 10 % av e-seniorerna uppkopplade men fattiga, och de skulle kunna bli "gamlingar", som inte kan försörja sig (kärnfamiljer) som under tidigare århundranden. Är då en omställning med överföring av kunskap möjlig?

3.8.5 I en digital social marknadsekonomi som inkluderar alla ⁽¹³⁾ är det avgörande att bevara pensionssystemen. I ett tidsperspektiv fram till 2060 måste man grunda dem på andra faktorer än lönearbete och samtidigt undvika pensionsfondernas nycker. Därför krävs det en fördjupad diskussion om underlaget för avgifterna och om resursfördelningen för att förbereda våra sinnen för förändringarna.

Bryssel den 13 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

⁽¹³⁾ EUT C 318, 29.10.2011, s. 9.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Det europeiska medborgarinitiativet (omarbetning)

(yttrande på eget initiativ)

(2016/C 389/05)

Föredragande: Antonio LONGO

Den 21 januari 2016 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Det europeiska medborgarinitiativet (omarbetning).

(yttrande på eget initiativ)

Underkommittén, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 maj 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016 (sammanträdet den 13 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 107 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Fyra år efter att förordningen om medborgarinitiativet trädde i kraft vill Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) betona att det är medborgarna som står i centrum för det europeiska projektet, och att medborgarinitiativet är ett verktyg som kan bidra till att komma till rätta med det demokratiska underskottet genom att stödja ett aktivt medborgarskap och deltagandedemokrati.

1.2 Kommittén delar Europaparlamentets, Europeiska regionkommitténs och Europeiska ombudsmannens uppfattning att det europeiska medborgarinitiativets potential inte har kunnat utnyttjas fullt ut på grund av förordningen, som därför behöver omarbetas.

1.3 EESK konstaterar att det föreligger betydande problem av teknisk, juridisk och administrativ karaktär, samt att det är uppenbart att kommissionen har för många befogenheter på detta område, vilket hindrar att framgångsrika initiativ sprids, genomförs och följs upp fullt ut.

1.4 Kommittén föreslår följande åtgärder inom ramen för en omarbetning av förordningen:

1.4.1 Man bör ge medborgarkommittéerna möjlighet att börja samla in stödförklaringar vid en tidpunkt som de själva väljer.

1.4.2 Man bör ge medborgarkommittéerna juridiskt erkännande för att begränsa initiativtagarnas straffrättsliga ansvar för bedrägeri och grov oaktsamhet i enlighet med den modell som beskrivs i direktiv 2008/99/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser.

1.4.3 Man bör inrätta en fysisk och elektronisk kontaktpunkt, där medborgarna kan få information och råd om hur man föreslår ett initiativ.

1.4.4 Man bör granska de förslag som syftar till att sänka åldersgränsen för att stödja och delta i ett europeiskt medborgarinitiativ, såsom begärts av Europaparlamentet och Europeiska regionkommittén.

1.4.5 Man bör lösa den uppenbara intressekonflikten inom kommissionen genom att separera rollerna "institutionell vägledare" och "domare" från varandra. I detta syfte upprepar kommittén sin beredskap att fortsätta att stödja de initiativ som redan har påbörjats, och att kommittén också är en naturlig kandidat när det gäller rollen som kontaktperson och institutionell vägledare.

1.4.6 Man bör garantera att framgångsrika initiativ följs upp på lämpligt sätt genom att kommissionen uppmanas att utarbeta ett lagstiftningsförslag inom tolv månader från slutet av kampanjen eller att vederbörligen motivera sitt beslut att inte lägga fram något förslag. Om inte något förslag läggs fram anser kommittén att det är önskvärt att Europaparlamentet utövar påtryckningar på kommissionen i enlighet med artikel 225 i EUF-fördraget.

1.5 EESK understryker att det i fråga om vissa problem inte krävs en omarbetning av förordningen, och att dessa med kraft måste åtgärdas för att inte avskräcka potentiella initiativtagare. För att göra detta verktyg mer effektivt och användarvänligt anser kommittén det vara önskvärt att följande initiativ genomförs:

1.5.1 För att göra registreringsprocessen mer öppen måste kommissionen anta tydliga och enkla förfaranden samt erbjuda detaljerade svar och möjliga lösningar i de fall den anser att initiativ inte kan registreras och ge medborgarkommittéerna tillåtelse att omarbota dem och lägga fram dem igen.

1.5.2 Kommissionen måste fortsätta förhandlingarna med medlemsstaterna i syfte att förenkla, standardisera och minska antalet nationella bestämmelser för insamling av uppgifter. Det föreslås framför allt att kraven på personliga id-handlingar ska begränsas, och att alla medborgare får tillåtelse att underteckna medborgarinitiativ i det land där de är bosatta.

1.5.3 Den kostnadsfria programvaran för onlineinsamling av stödförklaringar (OCS)⁽¹⁾ bör bli permanent för att förenkla insamling och katalogisering av stödförklaringar samt nationella myndigheters kontroll av dessa. Det är även önskvärt att detta instrument görs tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

1.6 Kommittén rekommenderar även följande när det gäller en mer allmän spridning och förankring av det europeiska medborgarinitiativet:

1.6.1 Man bör öka medborgarnas kunskaper och medvetenhet om det europeiska medborgarinitiativet genom särskilda kampanjer, ge medborgarkommittéerna tillåtelse att informera undertecknarna om uppnådda resultat, samt framför allt öka kommissionens insatser när det gäller att offentliggöra uppföljningen av framgångsrika initiativ.

1.6.2 Man bör garantera flerspråkighet och utforska nya metoder när det gäller onlineinsamling av underskrifter via sociala och digitala medier i syfte att ständigt nå ut till fler personer.

1.6.3 I princip bör varje EU-medborgare ges möjlighet att organisera ett europeiskt medborgarinitiativ genom att man garanterar möjligheten till ersättning för de grundläggande kampanjkostnaderna om medborgarinitiativet formellt har registrerats.

1.7 EESK föreslår att ett institutionellt forum inrättas för medborgardeltagande, som ska fungera som ett permanent forum för diskussion och debatt utifrån modellen för det europeiska migrationsforumet, så att man drar nytta av de insatser som redan påbörjats i och med anordnandet av temadagen för det europeiska medborgarinitiativet. Kommittén skulle kunna utarbeta ett specifikt och mer utförligt förslag i ett yttrande på eget initiativ.

2. Inledning

2.1 Det europeiska medborgarinitiativet infördes genom Lissabonfördraget⁽²⁾ som ett innovativt verktyg för transnationell deltagandedemokrati. Därigenom blir det möjligt för en miljon unionsmedborgare från minst sju medlemsstater att uppmana kommissionen att inom ramen för sina befogenheter föreslå en lagtext. På så sätt vill man aktivt engagera medborgarna i beslutprocesserna på EU-nivå och ge dem en indirekt form av initiativrätt i fråga om lagstiftning.

2.2 De normer och förfaranden som styr medborgarinitiativet beskrivs i en EU-förordning som antogs den 16 februari 2011 och trädde i kraft den 1 april 2012⁽³⁾.

2.3 Ett medborgarinitiativ kan organiseras och/eller undertecknas av alla unionsmedborgare som har uppnått rösträttsåldern för val till Europaparlamentet⁽⁴⁾. Organisationer kan inte vara initiativtagare, men de kan främja och stödja initiativ under förutsättning att det sker på ett öppet sätt.

⁽¹⁾ OCS är en förkortning för Online Collection Software, och utgörs av ett kostnadsfritt instrument som kommissionen erbjuder för insamling av uppgifter online. Detta instrument förenklar såväl insamling av uppgifter som nationella myndigheters kontroll av dessa. OCS överensstämmer dessutom med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 211/2011 och kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1179/2011, <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>

⁽²⁾ Artikel 11.4 i EU-fördraget och artikel 24.1 i EUF-fördraget.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 211/2011 av den 16 februari 2011 om medborgarinitiativet, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>

⁽⁴⁾ I de flesta länder krävs det att medborgaren har fyllt 18 år, med undantag för Österrike där det räcker med att medborgaren är 16 år.

2.4 Förfarandet för ett europeiskt medborgarinitiativ kan delas in i följande tre steg:

2.4.1 Under inledningsfasen inrättas en "medborgarkommitté"⁽⁵⁾, initiativet registreras formellt⁽⁶⁾ efter det att kommissionen har bedömt tillåtligheten⁽⁷⁾ och systemet för onlineinsamling av underskrifter har certifierats⁽⁸⁾.

2.4.2 Under insamlingsfasen ska en miljon "stödförklaringar" (underskrifter) samlas in under en period om högst tolv månader i minst sju EU-medlemsstater⁽⁹⁾. Detta resultat måste intygas av nationella behöriga myndigheter⁽¹⁰⁾.

2.4.3 Under inlämningsfasen granskas initiativet av kommissionen efter ett möte med organisatörerna och en offentlig utfrågning i Europaparlamentet. Kommissionen har tre månader på sig att reagera genom ett meddelande och besluta om förslaget ska antas och därmed inleda ett lagstiftningsförfarande.

3. Det europeiska medborgarinitiativets första fyra år

3.1 Hittills har fler än sex miljoner europeiska medborgare skrivit under ett medborgarinitiativ. Av de 56 initiativ som har lagts fram har endast 36 registrerats av kommissionen och av dessa har endast tre undertecknats av minst en miljon personer⁽¹¹⁾. Inget av de framgångsrika initiativen har gett upphov till ett nytt lagförslag, även om kommissionen i vissa fall tagit hänsyn till allmänhetens ståndpunkt på vissa punkter.

3.2 De betydande tekniska, rättsliga och byråkratiska svårigheter som organisatörerna har stött på, samt den svaga genomslagskraft som initiativen har haft på lagstiftningen, har skadat tilltron till medborgarinitiativet. Detta framgår tydligt av att antalet registrerade initiativ har minskat drastiskt, från 16 år 2012 till fem år 2015⁽¹²⁾, och av att antalet stödförklaringar som har samlats in har minskat från mer än fem miljoner år 2012 till några få tusen år 2015⁽¹³⁾.

3.3 Under dessa fyra år har många initiativtagare och företrädare för det organiserade civila samhället⁽¹⁴⁾ klagat över brister och avsaknad av flexibilitet hos det instrument som enligt de ursprungliga avsikterna skulle vara tydligt, enkelt och användarvänligt. Dessa tendenser bekräftades vid en offentlig utfrågning som EESK anordnade den 22 februari 2016.

⁽⁵⁾ En medborgarkommitté ska bestå av minst sju EU-medborgare bosatta i sju olika medlemsstater.

⁽⁶⁾ Initiativet ska beskrivas med högst 800 tecken (100 för rubriken, 200 för ämnet och 500 för beskrivning av syftet).

⁽⁷⁾ Förordning (EU) nr 211/2011, artikel 4.2. Innan initiativet registreras officiellt och offentliggörs på kommissionens webbplats har kommissionen två månader på sig att kontrollera följande: 1) att en medborgarkommitté har bildats och kontaktpersoner utsetts, 2) att initiativet inte uppenbart faller utanför kommissionens befogenhet att lägga fram ett förslag till EU-rättsakt för att genomföra fördragen, 3) att initiativet inte uppenbart är otillbörligt, av okynneskaraktär eller föregelseväckande, 4) att initiativet inte uppenbart strider mot unionens värden enligt EU-fördragen. Beslutet att registrera eller inte registrera ett förslag till medborgarinitiativ baseras på rättsliga grunder och kan följaktligen bestridas. Om kommissionen vägrar registrera ett förslag ska den informera organisatörerna om skälen till denna vägran och om all rättslig och utomrättslig prövning som står till deras förfogande. De kan exempelvis väcka talan i EU-domstolen eller inge ett klagomål till Europeiska ombudsmannen (klagomål över administrativa missförhållanden).

⁽⁸⁾ Förordning (EU) nr 211/2011, artikel 6. Enligt förordningen ska intyget utfärdas av de behöriga myndigheterna i varje medlemsstat där stödförklaringar samlas in.

⁽⁹⁾ I förordningen föreskrivs att ett minsta antal underskrifter per land i proportion till antalet invånare ska uppnås, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories>

⁽¹⁰⁾ Förordning (EU) nr 211/2011, artikel 15.

⁽¹¹⁾ De initiativ som har varit framgångsrika är "Vatten och sanitet är en mänsklig rättighet! Vatten är en samhällsnytta, inte en handelsvara!", "Stop vivisection", "En av oss": <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>

⁽¹²⁾ Antalet registrerade initiativ har gradvis minskat under åren: 16 registrerades år 2012, 9 år 2013, 5 år 2014 och 5 år 2015.

⁽¹³⁾ De senaste tre årens uppgifter om insamlingen av underskrifter till stöd för medborgarinitiativ visar tydligt att medborgarnas deltagande och intresse har sjunkit. År 2013 samlades 5 402 174 underskrifter in, medan antalet 2014 var 628 865 och 2015 endast 8 500.

⁽¹⁴⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative*, 2014. <http://ecithatworks.org/>

3.4 I februari 2015, tre år efter förordningens ikraftträdande, lade Europaparlamentet fram en analys⁽¹⁵⁾ av dess tillämpning och en begäran om en översyn av förordningen. I oktober 2015 togs slutsatserna i analysen upp i en resolution⁽¹⁶⁾ där parlamentet formellt framförde denna begäran till kommissionen med tydligt och noggrant utformade förslag.

3.5 Till följd av en undersökning av hur väl förfarandet i samband med medborgarinitiativet fungerar i praktiken och av kommissionens roll och ansvar utarbetade Europeiska ombudsmannen i mars 2015 elva riktlinjer för att förbättra initiativet⁽¹⁷⁾.

3.6 I oktober 2015 antog Europeiska regionkommittén ett yttrande som också förordade en snar och omfattande översyn av förordningen⁽¹⁸⁾.

3.7 Som svar på de många uppmaningarna att ändra förordningen offentliggjorde kommissionen i april 2015, i enlighet med förordningen, en rapport⁽¹⁹⁾ om de resultat som hittills uppnåtts och därefter, i februari 2016, en uppföljning⁽²⁰⁾ av parlamentets förslag. I båda fallen tillbakavisade kommissionen flera gånger möjligheten att på kort sikt se över förordningen, men erkände samtidigt de olika svårigheter som initiativtagare till medborgarinitiativ stött på och att tillämpningen av det gällande regelverket skulle kunna förbättras.

3.8 Vid det här laget är det vanligt bland EU-institutioner, initiativtagare och representanter för det organiserade civila samhället att tycka att det europeiska medborgarinitiativets potential, trots en del positiva resultat, ännu inte på långa vägar har kommit till uttryck i form av politiska förslag och ett aktivt deltagande från medborgarnas sida.

3.9 De huvudsakliga brister som enhälligt har påpekats av institutionerna och intressenterna är följande:

3.9.1 Bristande kännedom och medvetenhet om detta instrument från medborgarnas och de nationella institutionernas sida⁽²¹⁾.

3.9.2 Medborgarkommittéerna har stött på många tekniska, juridiska och administrativa hinder i samband med registrering och insamlingen av stödförklaringar. Detta har haft en negativ inverkan på initiativets resultat.

3.9.3 De unionsmedborgare som haft för avsikt att underteckna ett visst initiativ har stött på svårigheter till följd av ländernas olika lagstiftningar om behandlingen av personuppgifter.

3.9.4 De få initiativ som blivit framgångsrika har inte heller beaktats av kommissionen i samband med utarbetande av nya lagförslag, bara i samband med utarbetande av lagstiftningsinitiativ med indirekt koppling till dem.

3.10 De huvudsakliga svårigheter som medborgarkommittéerna fått erfara var i synnerhet följande:

3.10.1 Avsaknaden av juridiskt erkännande av medborgarkommittén. Detta har en negativ inverkan på vissa praktiska aspekter som är viktiga för ett lyckat europeiskt medborgarinitiativ, som till exempel insamling av medel eller möjligheten att kunna öppna ett bankkonto. Det faktum att initiativtagarna är personligt ansvariga "för skador de orsakar under organiserandet"⁽²²⁾ av ett europeiskt medborgarinitiativ har dessutom haft en avskräckande effekt.

⁽¹⁵⁾ Europaparlamentets utredningstjänst, "Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years", 2015. <http://www.europarl.europa.eu/thinktank/sv/home.html>

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets resolution av den 28 oktober 2015 om det europeiska medborgarinitiativet (2014/2257(INI)). Föredragande: György Schöpflin.

⁽¹⁷⁾ Ärende: OI/9/2013/TN. Undersökning inledd den 18 december 2013, beslut den 4 mars 2015, <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/decision.faces/it/59205/html.bookmark>

⁽¹⁸⁾ Regionkommittén. Yttrande om "Europeiska medborgarinitiativet" (EUT C 423, 17.12.2015, s. 1).

⁽¹⁹⁾ Rapport COM(2015) 145 final, Rapport om tillämpningen av förordning (EU) nr 211/2011 om medborgarinitiativet, 2015.

⁽²⁰⁾ Follow up to the European Parliament resolution on the European Citizens' Initiative, antagen av kommissionen den 2 februari 2016.

⁽²¹⁾ Eurobarometerstudien *The promise of EU*, september 2014, s. 55.

⁽²²⁾ Förordning (EU) nr 211/2011, artikel 13. Man bör tänka på risken för fel i hanteringen av personuppgifter.

3.10.2 En överdrivet strikt tillämpning av godtagbarhetskriterierna för ett medborgarinitiativ. Ungefär 40 % av initiativen har förklarats som icke godtagbara av kommissionen redan under det första steget i processen, nämligen initiativets "registrering" ⁽²³⁾. Europaparlamentet anser att man bör titta närmare på den intressekonflikt som råder inom kommissionen. Kommissionen är nämligen å ena sidan skyldig att informera organisatörerna och bedöma ett initiativs godtagbarhet, samtidigt som den å andra sidan är den institution som initiativet är riktat mot ⁽²⁴⁾.

3.10.3 Överlappning av aktiviteter i det europeiska medborgarinitiativets handlingsplan. Den tid som krävs för att certifiera onlineinsamlingssystemen i varje medlemsland förkortar den redan knappa tidsfristen på tolv månader för insamling av stödförklaringar.

3.10.4 Avsaknad av stöd från kommissionens sida, i synnerhet i fråga om lansering och administration av initiativet. I detta avseende är det värt att titta närmare på kommissionens gratistjänster för hosting och insamlingssystemet online, samt organisatörernas svårigheter vad gäller utarbetande och distribution av flerspråkiga dokument.

3.10.5 Administrationen av ett medborgarinitiativ är en kostsam process. Detta framgår tydligt av det faktum att de tre framgångrika initiativen hade stora civilsamhällsorganisationer bakom sig som erbjöd teknisk, organisatorisk och finansiell hjälp i samband med genomförandet av olika aktiviteter. Många organisatörer har understrukit att det finns ett behov av ett starkare stöd från EU-nivån för att lansera en kampanj. Det europeiska medborgarinitiativets grundprincip riskerar annars att urholkas.

3.10.6 Bristande flexibilitet när det gäller insamling och hantering av personuppgifter. I en del medlemsstater har gällande bestämmelser på området dessutom haft en avskräckande verkan i fråga om att initiera och stödja nya initiativ. Dessutom bör det påpekas att lagstiftningen om insamling av personuppgifter i vissa länder innehåller bestämmelser om att bara underskrifter från medborgare som är bosatta i landet beaktas, vilket får till följd att elva miljoner personer förlorar sin rätt att delta ⁽²⁵⁾.

3.10.7 Bristande engagemang från initiativtagarnas sida i samband med uppföljningsaktiviteter. Med tanke på bristen på uppföljning av framgångsrika initiativ verkar det som om möten och utfrågningar inte är tillräckligt för att få kommissionen att lägga fram konkreta lagstiftningsåtgärder.

3.11 År 2016 är ett avgörande år för den process som kan leda till en översyn av det europeiska medborgarinitiativet. Detta initiativytrande är EESK:s bidrag till processen. Kommittén är medveten om den enorma och än så länge outnyttjade potentialen hos detta viktiga och innovativa verktyg i den europeiska beslutsprocessen, med utgångspunkt i en önskan om ett reellt unionsmedborgarskap.

4. EESK och det europeiska medborgarinitiativet

4.1 Kommittén, som fungerar som en bro mellan EU:s institutioner och det organiserade civila samhället, har ända från starten deltagit i debatten om det europeiska medborgarinitiativet. Detta framgår av de yttranden som hittills antagits ⁽²⁶⁾ och av det faktum att det inrättats en tillfällig grupp som ständigt följer utvecklingen och genomförandet av denna rättighet ⁽²⁷⁾.

4.2 Kommittén är också aktivt involverad i processen för det europeiska medborgarinitiativet ⁽²⁸⁾ med den dubbla rollen som kontaktpunkt för initiativet och institutionell vägledare. Bland EESK:s initiativ och befogenheter kan följande nämnas:

4.2.1 "Europeiska medborgarinitiativets dag", som anordnas årligen, för att tillsammans med alla involverade aktörer utvärdera genomförandet av initiativet och dess genomslagskraft. Evenemanget underlättar dessutom utbytet av god praxis och nätverksbyggande mellan initiativtagare och andra intressenter.

⁽²³⁾ Tolkningen av villkoret "att det föreslagna initiativet inte uppenbart faller utanför kommissionens befogenhet att lägga fram ett förslag till EU-rättsakt för att genomföra fördragen" uppfattas som speciellt restriktivt. Utifrån det har man systematiskt avslagit alla de initiativ som haft för avsikt att ändra på fördragen. Det enda undantaget är initiativet "Let me vote", som har som mål att integrera unionsmedborgarnas rättigheter i artikel 20.2 i EUF-fördraget med rätten att rösta i alla politiska val i den medlemsstat man är bosatt på samma villkor som medborgarna i den staten.

⁽²⁴⁾ EPRS *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years*, 2015, kapitel 3.1.4.

⁽²⁵⁾ EPRS, *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years*, 2015, kapitel 6.
EPRS, *Disenfranchisement of EU citizens resident abroad*, Executive Summary.

⁽²⁶⁾ EESK:s yttrande om "Medborgarinitiativet" (EUT C 44, 11.2.2011, s. 182).
EESK:s yttrande om "Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ (art. 11)" (EUT C 354, 28.12.2010, s. 59).

⁽²⁷⁾ Den tillfälliga gruppen för det europeiska medborgarinitiativet bildades i oktober 2013 och dess mandat förnyades 2015.

⁽²⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.members-former-eesc-presidents-henri-malosse-speeches-statements&itemCode=35383>

4.2.2 Inrättandet av ett kontor, "ICE helpdesk", som bland annat erbjuder översättning till de officiella EU-språken av beskrivningen av de initiativ som kommissionen har godkänt.

4.2.3 Tillgång till sammanträdeslokaler för att främja upplysningskampanjer.

4.2.4 Utarbetande av en praktisk guide, som nu föreligger i sin tredje upplaga, för att sprida kunskap om och främja medborgarinitiativet⁽²⁹⁾. Kommittén tilldelar också det europeiska medborgarinitiativet en viktig roll i en annan publikation med titeln *Europeiska passet till aktivt medborgarskap*⁽³⁰⁾, med syfte att informera de europeiska medborgarna om deras rättigheter och uppmuntra till gränsöverskridande deltagandedemokrati.

4.2.5 Skapandet av ett offentligt arkiv 2016 med akademisk och vetenskaplig dokumentation om det europeiska medborgarinitiativet, som är öppet för alla medborgare och tillgängligt kostnadsfritt.

4.2.6 Presentation vid plenarsessionen, eller alternativt vid ett sektionssammanträde, av de mest framgångsrika registrerade initiativen som inte strider mot den officiella politik som EESK uttrycker i sina yttranden. Detta gör det möjligt för EESK att ge initiativen tillräcklig synlighet samtidigt som kommittén intar en neutral hållning.

4.2.7 EESK deltar med sina egna företrädare vid utfrågningar i Europaparlamentet som rör framgångsrika initiativ och bidrar således till kommissionens analys och en vidareutveckling av dem.

5. Allmänna kommentarer

5.1 EESK fortsätter att ge sitt starka stöd till det europeiska medborgarinitiativet. Fyra år efter ikraftträdandet av förordningen om det europeiska medborgarinitiativet är uppgifterna när det gäller deltagande uppmuntrande, liksom att det finns en enorm outnyttjad potential. Kommittén anser i själva verket att ett korrekt och fullständigt genomförande av det europeiska medborgarinitiativet kan hjälpa till att överbrygga den växande klyftan mellan medborgarna och Europeiska unionen.

5.2 EESK delar de synpunkter som redan framförts av Europaparlamentet, Europeiska regionkommittén och Europeiska ombudsmannen, enligt vilka det partiella och begränsade genomförandet av det europeiska medborgarinitiativet beror på en mängd olika faktorer. Det finns i synnerhet tekniska, juridiska och byråkratiska begränsningar, men också en tydlig institutionell kortslutning på grund av att kommissionen har alltför omfattande befogenheter och ansvarsområden.

5.3 EESK anser också att kommissionen har löst en del av dessa problem på ett framgångsrikt sätt, såsom tillhandahållande av en kostnadsfri programvara för onlineinsamling (OCS), medan andra problem tyvärr inte kan lösas utan en översyn av själva förordningen.

5.4 Kommittén uppmanar därför kommissionen att arbeta efter två linjer: Man bör snabbt vidta åtgärder för att lösa och/eller förenkla de uppenbara och okomplicerade tekniska och byråkratiska problemen, och så snart som möjligt lägga fram ett förslag till översyn av förordningen för att ta itu med de mer komplicerade institutionella, juridiska och organisatoriska frågorna.

6. Särskilda anmärkningar

6.1 EESK föreslår att förordningen omarbetas på följande sätt för att göra det europeiska medborgarinitiativet enklare och effektivare:

6.1.1 Medborgarkommittéerna bör ges möjlighet att inleda insamlingen av stödförklaringar vid den tidpunkt de själva önskar. Detta är avgörande för att den tidsperiod på tolv månader som reserverats för insamling av stödförklaringar ska kunna utnyttjas effektivt.

6.1.2 Medborgarkommittéerna bör ges juridiskt erkännande – om så är nödvändigt bör de beviljas en särskild status – för att begränsa initiativtagarnas straffrättsliga ansvar vad gäller bedrägeri och grov vårdslöshet, i enlighet med den modell som beskrivs i direktiv 2008/99/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser.

⁽²⁹⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/sv_15_438-citizens-initiative.pdf

⁽³⁰⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/15_85-citizenship-passport-sv.pdf

6.1.3 En fysisk och elektronisk kontaktpunkt (*one-stop-shop*) där intresserade medborgare kan få information och råd om hur man föreslår ett initiativ, bör skapas. Det är viktigt att medborgarkommittéerna får ett adekvat tekniskt och juridiskt stöd, så att framläggandet av förslag kan underlättas och andelen förslag som bedöms vara godtagbara kan ökas.

6.1.4 Man bör analysera de förslag som är inriktade på att sänka minimiåldern för personer som vill stödja och delta i ett europeiskt medborgarinitiativ i enlighet med Europaparlamentets och ReK:s uppmaning, för att ge de unga möjlighet att aktivt delta i arbetet med att bygga upp Europeiska unionen.

6.1.5 Uppgifterna som "institutionell vägledare" och "domare", som i dag utförs av kommissionen, bör skiljas åt. Detta är avgörande för att kunna lösa den uppenbara intressekonflikten inom kommissionen och främja ett fullständigt och effektivt genomförande av det europeiska medborgarinitiativet.

6.1.5.1 Kommittén bekräftar sin beredvillighet att fortsätta att stödja de initiativ som redan har påbörjats, och att kommittén också kan vara en naturlig kandidat när det gäller rollen som kontaktperson och institutionell vägledare.

6.1.6 En lämplig uppföljning av framgångsrika initiativ måste garanteras. Med hänsyn till kommissionens initiativrätt uppmanar EESK kommissionen att utarbeta ett lagstiftningsinitiativ inom tolv månader efter det att en kampanj har avslutats, eller att vederbörligen motivera sitt beslut att inte lägga fram något förslag. Om inget förslag läggs fram inom utsatt tid, anser kommittén att det är önskvärt att Europaparlamentet utövar påtryckningar på kommissionen i enlighet med artikel 225 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Kommissionen bör också etablera tätare kontakter med initiativtagarna, som inte är begränsade till de utfrågningar som anordnas av Europaparlamentet, för att kunna säkerställa att det utarbetade förslaget motsvarar förväntningarna hos dem som gett initiativet sitt stöd.

6.2 Kommittén föreslår dessutom att kommissionen genomför följande åtgärder:

6.2.1 Registreringsförfarandet bör göras öppnare och effektivare. Kommissionen bör spela en mer proaktiv roll genom att ge uttömmande svar och erbjuda alternativa lösningar i de fall där ett initiativ inte godkänns, samt tillåta att kommittéerna omarbetar sina initiativ så att de överensstämmer med de kriterier som fastställts i den gällande lagstiftningen.

6.2.2 Förhandlingarna med medlemsstaterna bör fortsätta i syfte att förenkla, standardisera och minska antalet nationella regler för insamling av uppgifter, som är en förutsättning för undertecknandet av stödförklaringar. Kommittén föreslår framför allt att kraven på tillhandahållande av personliga id-handlingar ska begränsas, och att alla medborgare ska få möjlighet att underteckna medborgarinitiativ i det land de är bosatta i⁽³¹⁾.

6.2.3 Den kostnadsfria programvaran för onlineinsamling av stödförklaringar (OCS) bör göras permanent, för att förenkla insamling och katalogisering av stödförklaringar samt de nationella myndigheternas kontroll av dessa. Det är även önskvärt att detta instrument görs tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

6.3 Kommittén rekommenderar särskilt följande åtgärder:

6.3.1 Förstärkta åtgärder för att informera medborgarna och för att öka medvetenheten om det europeiska medborgarinitiativet. Detta bör framför allt ske med hjälp av tillfälliga kampanjer med stöd av kommissionen och medlemsstaterna. Kommittén föreslår således också att medborgarkommittéerna tillåts informera dem som stöder kampanjen om kampanjens framsteg och resultat (efter att ha fått tillstånd för detta av de sistnämnda). Detsamma gäller kommissionen, som på ett bättre sätt bör informera om uppföljningen av framgångsrika initiativ genom att informera framför allt medborgarkommittéerna.

6.3.2 Att flerspråkigheten garanteras, vilket är en nödvändig förutsättning för att uppnå ett omfattande deltagande och för att kunna utforska nya metoder för att förmedla onlineinsamlingen av underskrifter via de sociala och digitala medierna i syfte att nå ut till allt fler människor.

6.3.3 I princip bör varje EU-medborgare ges möjlighet att organisera ett europeiskt medborgarinitiativ genom att man garanterar möjligheten till ersättning för de grundläggande kampanjkostnaderna om medborgarinitiativet formellt har registrerats.

⁽³¹⁾ Brittiska och irländska medborgare, som är bosatta i Bulgarien, Frankrike, Österrike, Republiken Tjeckien och Portugal, har inte denna rätt.

6.4 EESK föreslår slutligen att ett institutionellt forum för medborgardeltagande inrättas, som ska fungera som ett permanent forum för diskussion och debatt utifrån modellen för det europeiska migrationsforumet, i syfte att dra nytta av de insatser som redan påbörjats i och med anordnandet av temadagen för det europeiska medborgarinitiativet. I detta sammanhang och för att säkra ett högt kvalificerat deltagande, skulle EESK bjuda in bland annat företrädare för de berörda institutionerna, en representant för varje medborgarkommitté vars initiativ formellt har registrerats, samt alla berörda aktörer. Kommittén skulle kunna utarbeta ett specifikt och mer utförligt förslag i ett yttrande på eget initiativ.

Bryssel den 13 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 518:E PLENARSESSION DEN 13–14 JULI 2016

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om en handlingsplan för mervärdesskatt – Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – Dags för beslut

[COM(2016) 148 final]

(2016/C 389/06)

Föredragande: Daniel MAREELS

Medföredragande: Giuseppe GUERINI

Den 2 maj 2016 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om en handlingsplan för mervärdesskatt – Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – Dags för beslut

[COM(2016) 148 final].

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13 och 14 juli 2016 (sammanträdet den 13 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 113 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 **Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar "handlingsplanen för mervärdesskatt"** för att övergå till ett slutgiltigt mervärdesskattesystem inom EU och stöder både dess mål och strategin, som bygger på fyra pelare inom ramen för ett perspektiv på kort och medellång sikt. Det är verkligen dags att ta ett kvalitativt steg ("kvantsprång") framåt för att stödja den inre marknaden och bidra till sysselsättning, tillväxt, investeringar och konkurrenskraft.

1.2 För kommittén är det viktigt att man eftersträvar förverkligandet av handlingsplanens alla komponenter, som en odelbar helhet. Detta gäller i synnerhet övergången till det slutgiltiga mervärdesskattesystemet. Det faktiska förverkligandet av detta, som i handlingsplanen planeras först i en andra fas och är villkorat av en separat bedömning av medlemsstaterna, bör eftersträvas i vilket fall som helst och inom en rimlig tid. Om inte riskerar de i förväg uppsatta målen att inte förverkligas.

1.3 När det gäller den i handlingsplanen avsedda första fasen, som i dag är begränsad till vissa leveranser av varor, uppmanar kommittén alla berörda parter att undersöka hur **tjänster** kan införlivas snabbare i det nya systemet, vilket också skulle göra att de problem som är förknippade med denna (övergångs)fas minskar. Man skulle också kunna fundera över olika sätt att integrera **finansiella tjänster** mer generellt i mervärdesskatten.

1.4 Enligt kommittén bör omvandlingen av den nuvarande ordningen leda till ett **slutgiltigt mervärdesskattesystem** som är **tydligt, konsekvent, robust och heltäckande** samt **proportionerligt och framtidssäkert ("future proof")**. I det avseendet instämmer kommittén med det föreslagna valet av principen om destinationsland som grund för det slutgiltiga momssystemet, eftersom det skapar lika villkor för alla leverantörer på samma nationella marknad och det kommer att uppstå färre störningar på marknaden.

1.5 Kommittén anser också att mycket uppmärksamhet bör ägnas åt **företagsvänlighet** till förmån för företagen och i synnerhet små och medelstora företag. Trots de föreslagna innovationerna och förenklingarna i handlingsplanen kvarstår en betydande oro över den komplexa och komplicerade karaktären hos de framtida reglerna och den tunga administrativa börda som kan vara förknippad med tillämpningen av dem.

1.6 **Tydlighet och rättssäkerhet** bör visserligen stå främst vid utarbetandet av det slutgiltiga mervärdesskattesystemet, men kommittén förespråkar ändå att man funderar ytterligare över vidare och ytterligare **förenklingar** och en **minskning av den administrativa bördan**, där man kan överväga **ett proportionerligt synsätt till förmån för små och medelstora företag**, dock utan att det påverkar den heltäckande karaktären och andra väsentliga inslag i det slutgiltiga momssystemet. De bör helst vara delaktiga från början i utarbetandet av dessa.

1.7 Ett omfattande och modernt tillhandahållande av användbar information, till exempel genom en webbportal, bör även övervägas till förmån för företag. Detta ska i synnerhet hjälpa **små företag** att **konkurrera på lika villkor** med andra företag och med leverantörer från den offentliga sektorn. Mer allmänt gäller det att göra gränsöverskridande verksamhet inom EU enklare och attraktivare för alla företag, och särskilt för små och medelstora företag.

1.8 EESK välkomnar den **särskilda uppmärksamheten** kring **överbryggande av mervärdesskattegapet och skattens sårbarhet för bedrägerier**, särskilt som det handlar om mycket stora belopp, upp till hela 170 miljarder euro per år. Det är viktigt att detta mål **uppmärksammas med prioritet** och att **snabbt** komma fram till **resultat**, bland annat genom ett förbättrat samarbete mellan skatteförvaltningarna, liksom med tullmyndigheterna inom EU samt med tredjeländer, effektivare skatteförvaltningar och en starkare roll för Eurofisc, en förbättring av den frivilliga regelefterlevnaden och en förbättrad skatteuppbörd.

1.8.1 Kommittén anser att medlemsstaterna måste stärka sina skattemyndigheters kapacitet på alla områden, såväl när det gäller personal som ekonomiskt och tekniskt. Det borde ge dem möjlighet att garantera att det nya systemet fungerar väl och korrekt så att även bedrägerierna minskar.

1.8.2 Utan att det påverkar handlingsplanens tilltänkta åtgärder på detta område **frågar sig** kommittén om inte **ytterligare och andra medel** bör sättas in i detta avseende, i likhet med ett antal nya internationella avtal om automatiskt utbyte av information om direkta skatter?

1.8.3 I samma linje anser EESK att mycket uppmärksamhet bör ägnas åt de inneboende kännetecknen och egenskaperna hos det slutgiltiga mervärdesskattesystemet när det gäller **sårbarheten för bedrägerier**. De nya reglerna, lämplig övervakning och utökad kontroll med de resurser som krävs för verkställighet, inklusive rättsmedel, bör konsekvent leda till **ett mer heltäckande och mer korrekt tillämpat mervärdesskattesystem**. I detta sammanhang bör även det befintliga undantaget för små sändningar från leverantörer utanför EU granskas, men kommittén förespråkar härvid ett nyanserat tillvägagångssätt.

1.9 När det gäller att konkretisera kampen mot bedrägerier anser kommittén att arbetet ska vara **målmedvetet och proportionerligt**. Företag med ärligt uppsåt måste skyddas och får inte åläggas några nya överdrivna åtgärder.

1.10 Kommittén välkomnar uppmärksamheten för den **nya utvecklingen inom e-handel och företagsformer**. Det gäller att skapa **klarhet och tydlighet** på detta område för alla berörda parter, samtidigt som man slår vakt om **likabehandling** av alla leverantörer, oberoende av om de följer denna utveckling eller om de håller sig till mer traditionella kanaler och former, och för alla deras transaktioner, oavsett om de är gränsöverskridande eller inte.

1.11 Beträffande den ökade flexibiliteten när det gäller en **reducerad momsats** till förmån för medlemsstaterna och de i handlingsplanen angivna **två alternativen** i detta avseende, förbehåller sig kommittén sin ståndpunkt eftersom det behövs mer information om de föreslagna alternativen, deras funktionssätt och de regler som de ska uppfylla. Därför föredrar **kommittén** i nuläget att tillhandahålla ett antal **kriterier** för det framtida systemet. Därvid måste **flexibilitet och rättssäkerhet** gå hand i hand, det måste vara tal om ett **transparent** regelverk och för **enkelhetens skull** bör antalet **låga momsats och undantag begränsas**. Under rådande omständigheter och på grundval av nu tillgänglig information uttrycker kommittén sin preferens för alternativ 1, eftersom det är mest i linje med de ovannämnda kriterierna.

2. Bakgrund ⁽¹⁾

2.1 I handlingsplanen för mervärdesskatt anges en färdplan för förverkligandet av ett gemensamt område för mervärdesskatt inom EU. Det här området måste kunna stödja den inre marknaden, bidra till att stimulera sysselsättning, tillväxt, investeringar och konkurrenskraft och möta kraven för det 21:a århundradet. Det nya systemet bör vara enklare, bättre rustat mot bedrägerier och företagsvänligare.

2.2 Det nuvarande mervärdesskattesystemet är oerhört fragmenterat och komplicerat, särskilt i ett gränsöverskridande sammanhang. Systemet har inte kunnat hålla jämna steg med utmaningarna i den nya globala, digitala och rörliga ekonomin. Det finns en stor skillnad mellan de förväntade och de faktiska mervärdesskatteintäkterna ("mervärdesskattegapet") och systemet är känsligt för bedrägerier.

2.3 Det föreslagna tillvägagångssättet innebär en modernisering och omstart ("reboot") av mervärdesskatten. Andra metoder anses inte utgöra giltiga alternativ. Ändringar i systemet kräver enhällighet bland alla medlemsstater.

2.4 Handlingsplanen består av fyra komponenter, och åtminstone 27 åtgärder ⁽²⁾. Ett antal av dem har utvecklats i linje med riktlinjerna för bättre lagstiftning (Refit).

2.4.1 Handlingsplanens kärna och även den viktigaste delen är utan tvekan huvudprinciperna för ett **framtida gemensamt mervärdesskatteområde**. Målet är att komma med ett förslag om slutgiltiga regler år 2017.

2.4.1.1 Det **slutgiltiga mervärdesskattesystemet** kommer att baseras på principen om beskattning i varornas och tjänsternas destinationsland ⁽³⁾, eftersom det har visat sig att principen om ursprungsland inte fungerar. Detta gäller alla transaktioner, inklusive gränsöverskridande transaktioner. Metoden för skatteuppbörd kommer successivt att utvecklas till ett mer bedrägerisäkert system. Dessa förslag skulle genomföras i två steg.

2.4.2 Därutöver finns det ett **antal nya och redan pågående initiativ**. Dessa avser följande:

- Å ena sidan, undanröjandet av hinder som försvårar den elektroniska handeln på den inre marknaden. Kommissionen avser att i slutet av 2016 lägga fram ett förslag om att modernisera och förenkla mervärdesskatten, särskilt för små och medelstora företag.
- Å andra sidan, lanseringen 2017 av ett åtgärds paket för små och medelstora företag. Detta avser förenklingsåtgärder som har en inverkan på kostnaderna för efterlevnad av momsreglerna, till förmån för småföretag.

2.4.3 Det största paketet avser de **brådskande åtgärderna för att motverka mervärdesskattegapet och momsbedrägerier**. Tyngdpunkten ligger här på

- förbättrat samarbete mellan skattemyndigheter, liksom med tullmyndigheterna inom EU och med tredjeländer,
- strävan efter effektivare skatteförvaltningar och en förstärkning av Eurofiscs roll,
- förstärkning av den frivilliga regelefterlevnaden,

⁽¹⁾ Följande text är grovt baserad på handlingsplanen.

⁽²⁾ Sju åtgärder nämns i planen och 20 åtgärder beskrivs i dokumentet "20 measures to tackle the VAT gap". Se http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_cooperation/vat_gap/2016-03_20_measures_en.pdf

⁽³⁾ "Principen om destinationsland".

— skatteuppbörd.

— Dessutom kommer en utvärderingsrapport av direktivet om ömsesidigt bistånd för indrivning av skatteskulder.

2.4.4 Slutligen handlar det om strävan – på längre sikt – efter **en moderniserad policy för momssatser**. Syftet är att ge medlemsstaterna större frihet och flexibilitet när det gäller momssatserna, särskilt **de reducerade momssatserna**. Initiativ kommer under 2017.

3. Anmärkningar och kommentarer

3.1 Handlingsplanen

3.1.1 EESK välkomnar handlingsplanen för att övergå till ett gemensamt mervärdesskatteområde inom EU. Det är en ambitiös, brådskande och nödvändig handlingsplan som passar in i utvecklingen av en mer modern och konkurrenskraftig inre marknad.

3.1.2 EESK stöder en strategi som bygger på fyra komponenter⁽⁴⁾ med en differentierad strategi på kort och medellång sikt. Det handlar om att eliminera svagheter och bristerna i den nuvarande övergångsordningen och ta ett kvalitativt steg ("kvantsprång") framåt, i enlighet med behoven på en inre marknad.

3.1.3 Kommittén stöder den föreslagna strategin, i vilken det slutgiltiga mervärdesskattesystemet bygger på principen om destinationsland. Samtidigt kan fastställas att det nya systemet måste vara tydligt, konsekvent, robust och heltäckande samt proportionerligt och framtidssäkert ("future proof"). I detta sammanhang uppmanar EESK kommissionen att som försiktighetsåtgärd se över möjligheten att införa ett allmänt system med "omvänd betalningsskyldighet"⁽⁵⁾ för alla gränsöverskridande B2B-transaktioner. Mekanismen för "allmän omvänd betalningsskyldighet" används visserligen redan i vissa medlemsstater för att minska momsbedrägerier när det gäller vissa ekonomiska sektorer, men en allmän tillämpning av denna princip skulle kunna leda till en förskjutning av risken för momsbedrägerier till försäljning i detaljhandeln.

3.1.4 Det är viktigt att övergången till ett slutgiltigt system övervakas noga. Det är härvid av stor vikt att de nationella skattemyndigheternas effektivitet och deras gränsöverskridande samarbete förbättras och att systemets sårbarhet för bedrägerier åtgärdas. Med tanke på en förbättrad uppbörd av mervärdesskatten och för att bekämpa bedrägerier är det viktigt att uppmuntra utvecklingen och utbytet av "bästa praxis" i hela EU. Således skulle man även kunna överväga att införa tidsfrister för momsavräkning mellan medlemsländerna. Alla ansträngningar måste göras för att minska mervärdesskattegapet så mycket som möjligt. Detta bör göra det möjligt att både möta regeringarnas intressen (korrekta momsintäkter!) och förbättra situationen när det gäller lika villkor för alla leverantörer.

3.1.5 Samtidigt är det av yttersta vikt att systemet görs mer företagsvänligt. Tydlighet och rättssäkerhet bör stå i främsta ledet i detta avseende. Det är dessutom viktigt att begränsa den administrativa bördan, särskilt för små och medelstora företag, dock utan att det påverkar den heltäckande karaktären och andra väsentliga inslag⁽⁶⁾ i det slutgiltiga momssystemet. I detta sammanhang bör man satsa på enhetliga formulär för momsåterbäring, återbetalningar i god tid och ett tillgängligt system för momssatser.

3.1.6 Tillämpningen av principen om destinationsland ger medlemsstaterna frihet att själva bestämma sina momssatser, men detta får inte leda till fragmentering och alltför stor komplexitet. En proportionerlig strategi till förmån för små och medelstora företag bör fastställas. Dessutom bör hänsyn tas till såväl den nya utvecklingen i den gränsöverskridande handeln och den digitala och rörliga ekonomin som alla – befintliga såväl som moderna – företagsformer.

3.1.7 EESK anser att strävan efter en moderniserad momssatspolicy som ger medlemsstaterna större flexibilitet med avseende på de reducerade momssatserna⁽⁷⁾ principiellt bör införlivas i målet om tillämpning av principen om "destinationsland" eftersom det i denna situation normalt sett kommer att uppstå färre störningar i handeln. Antalet undantag bör begränsas och för att förbättra den ekonomiska effektiviteten bör varor och tjänster som tillhandahålls privat och offentligt behandlas på samma sätt⁽⁸⁾ med hänseende på mervärdesskatten. Ju bredare den bas på vilken mervärdesskatten tillämpas är, desto lägre måste momssatsen vara för att få samma skatteintäkter. Samtidigt kan man på så sätt undvika ekonomiska snedvridningar.

⁽⁴⁾ Se punkt 2.4.

⁽⁵⁾ Även känt under den engelska termen "reversed charge system".

⁽⁶⁾ Se punkt 3.1.3.

⁽⁷⁾ Se punkt 2.4.4.

⁽⁸⁾ Till exempel inom vårdsektorn måste privata företag i normalfallet tillämpa mervärdesskatt, till skillnad från offentliga leverantörer, som ofta är momsbefriade.

3.1.8 EESK anser att hela denna handlingsplan och alla dess komponenter måste förverkligas fullt ut, som en odelbar helhet. Den osäkerhet som för närvarande kanske råder i frågan är inte i linje med strävan efter ett mervärdesskattesystem för en inre marknad och skulle kunna äventyra de uppsatta målen. EESK anser att alla garantier som är nödvändiga för att uppnå detta mål bör införlivas i handlingsplanen. Detta gäller i synnerhet övergången till det slutgiltiga mervärdesskattesystemet i två faser, där den andra fasen nu ⁽⁹⁾ villkoras av en separat bedömning och ett beslut av medlemsstaterna. Det faktiska förverkligandet av det slutgiltiga mervärdesskattesystemet, via den andra fasen, bör eftersträvas i vilket fall som helst och inom en rimlig tid.

3.1.9 Med hänseende på det fullständiga förverkligandet av handlingsplanen uppmanar kommittén medlemsstaterna att öka och fördjupa samarbetet i syfte att utbyta information och att bygga upp förtroendet för arbetet med att genomföra texterna och öka momsintäkterna. Kommittén anser att medlemsstaterna i detta syfte måste förstärka kapaciteten hos sina skatteförvaltningar, som måste förfoga över tillräckliga resurser, såväl när det gäller personal som ekonomiskt och tekniskt (däribland IKT). Kommittén förespråkar att denna fråga stöds av kommissionen.

3.1.10 Kommittén förväntar sig att kommissionen i sinom tid presenterar en grundlig och omfattande konsekvensanalys av de föreslagna åtgärderna och av handlingsplanen i sin helhet. Denna konsekvensanalys måste belysa påverkan på små och medelstora företag, för vilka komplexiteten och den administrativa bördan innebär stora utmaningar.

3.2 *Det huvudsakliga målet: ett stabilt, gemensamt mervärdesskatteområde i Europa – på väg mot det slutgiltiga mervärdesskattesystemet*

3.2.1 EESK stöder valet av principen om destinationsland eftersom det på så sätt skapas lika villkor för alla leverantörer på samma nationella marknad, oavsett var de har sitt säte.

3.2.2 Enligt handlingsplanen kommer principen om destinationsland i den första fasen av övergången till det slutgiltiga mervärdesskattesystemet endast att tillämpas på varor. För enkelhetens skull och för att undvika ytterligare komplikationer uppmanar kommittén kommissionen och medlemsstaterna att undersöka hur tjänster snabbare kan införlivas i det nya systemet och att utforska metoder för hur finansiella tjänster mer generellt kan integreras i mervärdesskattesystemet.

3.2.3 Tillämpningen av det nya systemet medför risker för ytterligare administrativa bördor på företagen, och kommittén understryker därför behovet av förenklade mervärdesskatteregler, särskilt för små och medelstora företag, som dock inte påverkar systemets heltäckande karaktär. Särskild uppmärksamhet bör även ägnas åt reglernas tydlighet och rättssäkerheten.

3.2.4 Det bör vara enkelt och attraktivt för företag att expandera sin verksamhet över gränserna inom EU. Vid gränsöverskridande transaktioner innebär principen om destinationsland att leverantörerna tillämpar momsatsen i sina kunders medlemsstat, vilket kan leda till komplikationer och extra arbete. I själva verket kan de behöva hantera systemen i 27 andra medlemsstater. För att kunna hålla den resulterande bördan hanterbar bör det tillhandahållas offentliga informationssystem, till exempel en webbportal, som bland annat innehåller de momsatser som gäller i alla medlemsstater. Det är lika viktigt att företagen bara behöver registrera sig i det land där de har sitt säte. EESK välkomnar därför kommissionens förslag, som syftar till att enbart ställa krav beträffande momsregistrering i etableringslandet, vilket gör att de berörda företagen kan göra besparingar på uppskattningsvis cirka 1 miljard euro.

3.3 *Åtgärderna för att motarbeta mervärdesskattegapet och bekämpa bedrägerier*

3.3.1 EESK välkomnar den uppmärksamhet som ägnas åt minskning av mervärdesskattegapet samt mervärdesskattesystemets sårbarhet för bedrägerier, särskilt med tanke på att förlusten för regeringarna uppgår till 170 miljarder euro årligen, vilket är hela 15,2 % av de totala mervärdesskatteintäkterna. Enbart de gränsöverskridande bedrägerierna motsvarar 50 miljarder euro årligen.

⁽⁹⁾ I den nuvarande versionen av planen. Se punkt 4, sista stycket.

3.3.2 Det är viktigt att prioritera uppmärksamhet på detta mål och få snabba resultat. Utan att det påverkar de angivna åtgärderna i handlingsplanen i detta avseende frågar sig EESK huruvida ytterligare och andra medel bör användas, i likhet med nyligen överenskomna internationella avtal om direkt beskattning, däribland bestämmelser om utbyte av information och kommissionens planer⁽¹⁰⁾ för att motarbeta skatteundrandragande?

3.3.3 I samma linje anser EESK att mycket uppmärksamhet bör ägnas åt de inneboende kännetecknen och egenskaperna hos det slutgiltiga mervärdesskattesystemet när det gäller sårbarheten för bedrägerier. Det faktum att sårbarheten för bedrägerier kan minskas betydligt⁽¹¹⁾ genom tillämpningen av systemet med mervärdesskattens betalning i flera led vid gränsöverskridande transaktioner innebär inte att vi kan vila på våra lagrar.

3.3.4 De nya reglerna, lämplig övervakning och utökad kontroll med de resurser som krävs för verkställighet, inklusive rättsmedel, bör konsekvent leda till ett mer heltäckande och mer korrekt tillämpat mervärdesskattesystem.

3.3.5 EESK anser att det är viktigt att överbryggandet av mervärdesskattgapet och kampen mot bedrägerier sker målmedvetet. Åtgärder för att överbrygga detta gap bör vara i linje med proportionalitetsprincipen och förbättra den inre marknadens funktion. Företag med ärligt uppsåt måste skyddas och får inte åläggas några nya överdrivna åtgärder.

3.3.6 Svagheter och brister i det nuvarande systemet, såsom undantaget för import av små sändningar från leverantörer utanför EU, skapar en ojämn spelplan, snedvrider marknaden och leder till betydande intäktsförluster för regeringarna (uppskattningsvis 3 miljarder euro per år). Om ett sådant regelverk principiellt inte passar in i ett modernt europeiskt momssystem, förespråkar kommittén ur kostnadssynpunkt ett nyanserat tillvägagångssätt, där verkligt icke-snedvridande transaktioner eventuellt undantas, såsom bland annat är fallet med små och sporadiska sändningar av lågt värde för rent privat bruk.

3.3.7 Det skulle också kunna dras lärdomar från det förflutna. I det avseendet kan övervägas om det är önskvärt, i framtiden, med en bred översyn av momssystemet, inte bara av reglerna och hur de fungerar, utan också, mer allmänt, av dess överensstämmelse med ekonomins och regeringarnas behov samt dess bidrag till det europeiska projektet. En sådan utvärdering skulle kunna ske med jämna mellanrum.

3.4 Ta hänsyn till ett antal nya utvecklingstendenser inom e-handel och företagsformer

3.4.1 EESK välkomnar uppmärksamheten i handlingsplanen för innovativa affärsmodeller och de tekniska framstegen i en alltmer digital miljö. Mer allmänt är det nödvändigt att ta hänsyn till alla viktiga och framtidsorienterade utvecklingstendenser. Det skulle också göra det slutgiltiga momssystemet mer framtidssäkert ("future proof").

3.4.2 EESK anser att det är viktigt att fastställa mervärdesskatte regler inom detta område så att tydlighet och säkerhet skapas för alla inblandade.

3.4.3 Likaså måste det säkerställas att det föreligger likabehandling av alla leverantörer som – gränsöverskridande eller inte – tillhandahåller samma varor eller tjänster, vare sig de följer den nya utvecklingen (digital form) eller de håller fast vid mer traditionella kanaler och former (fysisk form). EESK uppmuntrar genomförandet av förenklingsåtgärder som EU:s gemensamma mervärdesskattetröskel för att underlätta för nystartade företag inom e-handel och föreslår att den ska vara öppen för alla små och medelstora företag.

3.5 Beakta de små och medelstora företagens behov

3.5.1 EESK välkomnar och understryker uppmärksamheten i handlingsplanen för små och medelstora företag. Det är viktigt och nödvändigt att handlingsplanen förklarar en rad specifika åtgärder med proportionerliga och lämpliga regler för små och medelstora företag. Detta har redan behandlats på andra håll i detta yttrande.

3.5.2 Avsikten att tillhandahålla ett omfattande paket av förenklingsåtgärder till deras fördel välkomnas. Dessa avsikter i handlingsplanen kräver dock ytterligare förtydligande och utarbetande. EESK anser att det är viktigt att involvera de små och medelstora företagen i detta från början.

⁽¹⁰⁾ Se förslaget till rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion, som offentliggjordes av kommissionen den 28 januari 2016 (det s.k. anti-BEPS-direktivet). Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1465293669136&uri=CELEX:52016PC0026> och http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_sv.htm. Se även EESK:s yttrande ECO/405 "Åtgärds paketet mot skatteflykt" av den 28 april 2016 (EUT C 264, 20.7.2016, s. 93).

⁽¹¹⁾ Med cirka 40 miljarder euro eller 80 %.

3.5.3 För företag inom jordbruket skulle det vara önskvärt att den nuvarande valfria möjligheten att ge kompensation när det gäller mervärdesskatten på vissa inköp omvandlas till en skyldighet för alla medlemsstater. Samtidigt bör aktiviteter med avseende på omvandling av jordbruksprodukter av organisationer för jordbruksproducenter och andra som kan likställas med dessa jämnas med jordbruksproduktion.

3.6 Åtgärder med avseende på reducerade momssatser

3.6.1 När det gäller den ökade flexibiliteten på de reducerade momssatserna uttrycker kommittén sin oro över att detta skulle kunna leda till en ökad fragmentering av momssatser mellan medlemsstaterna, vilket skulle vara till nackdel för systemets tydlighet och tillämplighet, i synnerhet för små och medelstora företag.

3.6.2 Beträffande de i handlingsplanen angivna två alternativen förbehåller sig kommittén sin ståndpunkt eftersom det behövs mer information om de föreslagna alternativen, deras funktionssätt och de regler som de ska uppfylla. Därför föredrar kommittén i nuläget att peka på ett antal egenskaper för det framtida systemet. Därvid måste flexibilitet och rättssäkerhet gå hand i hand, det måste handla om ett transparent regelverk och antalet låga momssatser och undantag bör begränsas. Under rådande omständigheter och på grundval av nu tillgänglig information uttrycker kommittén sin preferens för alternativ 1⁽¹²⁾, eftersom det är mest i linje med de ovannämnda kriterierna.

3.6.3 EESK efterlyser att hänsyn tas till sociala företags⁽¹³⁾ roll och strategiska betydelse i det framtida slutgiltiga mervärdesskattesystemet. I det avseendet kan tänkas på en översyn av punkt 15 i bilaga III till direktiv 2006/112/EG eller en ny bestämmelse om tillämpning av den reducerade momssatsen på sociala tjänster, hälso- och sjukvårdstjänster och utbildningstjänster som tillhandahålls missgynnade personer av institutioner vars sociala karaktär har erkänts. Framför allt bör man överväga möjligheten att tillämpa momsbefrielse eller nedsatta momssatser på varor och tjänster för personer med funktionsnedsättning och missgynnade personer i det nya mervärdesskattesystemet.

3.6.4 Det är också viktigt att behålla befintliga undantag från mervärdesskatt som redan finns i vissa medlemsstater till förmån för frivilligorganisationer på grund av den särskilda karaktären hos de berörda organisationerna och avsaknaden av ett gränsöverskridande intresse.

3.6.5 Inom ramen för det ändrade momsdirektivet skulle man också kunna undersöka möjligheten för de enskilda medlemsstaterna att tillämpa högre mervärdesskattesatser än standardsatsen på lyxartiklar och vilka bestämmelser som i så fall bör gälla.

3.6.6 I enlighet med rådets direktiv 2006/112/EG har vissa europeiska öar och avlägset belägna områden beviljats särskilda reducerade mervärdesskattesatser och undantag som motvikt till deras permanenta naturbetingade, ekonomiska och demografiska nackdelar. Med tanke på dessa ordningars betydelse för öars företag och lokala ekonomier anser EESK att de bör fortsätta att tillämpas.

Bryssel den 13 juli 2016.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹²⁾ Alternativ 1 avser "utvidgning och regelbunden översyn av förteckningen över varor och tjänster som är berättigade till reducerade satser".

⁽¹³⁾ Angående vikten av den sociala ekonomin, se kommissionens meddelande "Initiativ för socialt företagande – Skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation" (COM(2011) 682 final).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Industri 4.0 och den digitala omvandlingen: vägen framåt

[COM(2016) 180 final]

(2016/C 389/07)

Föredragande: Joost VAN IERSEL

Medföredragande: Nicola KONSTANTINOU

Den 19 april 2016 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Industri 4.0 och den digitala omvandlingen: vägen framåt

[COM(2016) 180 final].

Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI), som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 22 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13 och 14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 98 röster för och inga nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder starkt meddelandet om digitalisering av den europeiska industrin⁽¹⁾. Kommittén anser att hela paketet⁽²⁾ utgör ett första steg mot ett brett europeiskt arbetsprogram som ska genomföras i nära samarbete mellan samtliga berörda offentliga och privata parter.

1.2 EESK uppskattar den enhetliga och ambitiösa strategiska visionen för industripolitiken i meddelandet och dess fokus på fyra nyckelområden: 1) teknik och plattformar, 2) standarder och referensarkitektur, 3) geografisk sammanhållning, i form av ett nätverk av regionala innovationsknutpunkter, och 4) kompetens på alla nivåer.

1.3 Den analys som Europeiska kommissionen har genomfört visar att frågan är brådskande. I analysen betonas styrkorna i Europas digitala industri, men där framkommer även en oro över att mervärdet kan komma att till mycket stor del förskjutas från industriaktörerna till dem som äger de digitala plattformarna, och i analysen understryks bristen på gemensamma standarder och interoperabla lösningar. Det finns också ett stort behov av digital kompetens.

1.4 Industri 4.0 är i grunden en bottom up-process. Men den offentliga sektorn bör utveckla strategiska riktlinjer, och har en avgörande roll att spela vad gäller reglering, skapande av möjligheter och finansiellt stöd.

1.5 Digitaliseringen och industri 4.0 innebär genomgripande förändringar av företagsmodeller och hela den miljö där dagens företag verkar. Det är mycket viktigt att bygga upp en medvetenhet och en känsla av att man har gemensamma mål bland alla berörda parter. Förutom företag handlar det om arbetsmarknadens parter på alla nivåer, den akademiska världen, forskningsinstitut, lokala och regionala offentliga aktörer, utbildningssektorn och konsumenterna.

1.6 Inget europeiskt land kan med framgång ensamt ta vara på alla möjligheter i den digitala eran. Det är Europa i sin helhet som utgör den kritiska massan och som kan jämföras med stora marknader som Förenta staterna och Kina. Digitaliseringen av industrin kräver en gemensam industristrategi för EU och medlemsstaterna. Detta bör stärka Europas industribas, dra till sig nya investeringar och återföra investeringar och arbetstillfällen. Det kommer hålla Europa fokuserat på målet om att industriproduktionen ska utgöra 20 % av EU:s BNP senast 2020.

⁽¹⁾ COM(2016) 180 final.

⁽²⁾ Hänvisning till övriga delar av paketet, initiativet för datormoln och andra.

1.7 En stabil och förutsägbar miljö är avgörande. Nystartade företag och expanderande företag förtjänar särskild uppmärksamhet. Rådet (konkurrenskraft) bör på kommissionens initiativ snarast fatta beslut om en EU-strategi för industri 4.0 och en inre digital marknad som ersätter den rådande fragmentering som 28 digitala strategier har lett till. Den digitala inre marknaden bör vara en integrerad del av den nya inre marknaden för att undvika fragmentering av den europeiska digitala miljön.

1.8 Samarbete är avgörande. Nationella och regionala 4.0-plattformar måste samla alla berörda aktörer. Inom EU:s ramverk bör varje aktör utveckla sina egna särdrag. Partnerskap av alla slag, synergieffekter och kluster, gränsöverskridande arrangemang och EU-benchmarking bör främjas.

1.9 I samma anda måste offentlig-privata partnerskap, viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse⁽³⁾ och e-förvaltningsinitiativ uppmuntras.

1.10 De ökande skillnaderna mellan medlemsstaterna vad gäller industriproduktion och teknisk prestanda är oroande. EESK anser att ett väl utformat samarbete skulle kunna leda till att man i stället närmar sig varandra.

1.11 Kommittén välkomnar den finansiering på 5 miljarder euro till forskning och utveckling på IKT-området som planeras inom ramen för Horisont 2020 samt finansieringen från en rad andra EU-fonder, t.ex. Junckers investeringsplan. Kommissionen måste klargöra hur dessa politiska intentioner ska genomföras.

1.12 Väsentliga ytterligare finansiella resurser krävs uppenbarligen. Kommissionen nämner 50 miljarder euro enbart till IKT-investeringar. Detta innebär ett betydande finansiellt engagemang från de offentliga och privata sektorerna i hela Europa. Det står ännu inte klart hur dessa finansiella åtaganden ska genomföras inom en rimlig tidsram.

1.13 Riskkapital har en central roll för finansieringen. Bankerna bör uppmuntras att spela sin roll i industri 4.0. En fullt utvecklad europeisk kapitalmarknad skulle ge ett lämpligt stöd.

1.14 Skräddarsydda produkter till massproduktionspriser skulle ge stora fördelar för användare och konsumenter. De flesta områden för privat konsumtion skulle dra nytta av bättre prestanda och kvalitet.

1.15 Vi beklagar att kommissionen är så kortfattad vad gäller de betydande sociala konsekvenserna som digitaliseringen av industrin innebär. Nettoeffekterna är oförutsägbara. För att undvika ett splittrat samhälle måste särskild uppmärksamhet riktas åt de generationer och inkomstgrupper som kan komma att drabbas hårt. För många andra kommer den att innebära nya möjligheter.

1.16 Digitaliseringen kommer att få avsevärda konsekvenser för arbetsmarknaden och arbetsorganisationen, t.ex. ökade inkomstskillnader och inskränkning av tillgången till de sociala trygghetssystemen, som kan få negativa följder om de inte hanteras på lämpligt sätt⁽⁴⁾.

1.17 För att säkerställa stabila sociala förbindelser, ett sammanhållet samhälle och en välutbildad och motiverad arbetskraft med en anständig inkomst och högkvalitativa arbetstillfällen krävs ett aktivt engagemang från alla berörda parter. För att säkerställa en anpassning som är rättvis för de arbetstagare som påverkas av digitaliseringen är det nödvändigt att det upprättas sociala och omfattande dialoger på alla nivåer, vare sig det gäller EU-nivå, nationell, regional eller företagsnivå, och likaså att den yrkesmässiga anpassningen sker i god tid och med tillräckligt stöd.

1.18 Det finns en direkt koppling mellan utbildningsprogram och lärosäten å ena sidan och social sammanhållning å den andra. Uppdaterade kvalifikationer för användarna av digital teknik och omskolning är nyckelfrågor. Företag och arbetsmarknadens parter bör aktivt engageras i utvecklingen av kursplanerna för alla nivåer och typer av utbildning.

⁽³⁾ Enligt vad som anges i artikel 107.3 b i EUF-fördraget och kommissionens meddelande (2014/C 188/02).

⁽⁴⁾ Se EESK:s yttrande om Digitaliseringens effekter på tjänstesektorn och sysselsättningen i samband med industriell omvandling (EUT C 13, 15.1.2016, s. 161), punkt 1.2.

1.19 EESK förväntar sig att kommissionen agerar som en katalysator genom att på ett effektivt sätt genomföra den strategiska planen. Detta innebär framför allt en effektiv samordning av olika metoder för att undvika osäkerhet och fragmentering på marknaden. Den digitala inre marknaden är avgörande. En påskyndad process för europeisk standardisering kommer att spela en avgörande roll.

1.20 Vidare förväntar sig EESK att kommissionen intar en aktiv roll när det gäller att

- öka medvetenheten i alla delar av samhället, i synnerhet för att främja förvärvande av digitala kunskaper,
- analysera den globala situationen och tillhandahålla bättre statistiska uppgifter om tjänster,
- lägga fram samordnande initiativ som gäller för hela EU som ett exempel för de nationella regeringarna,
- öka trycket på investeringar i infrastruktur (telekommunikation, bredband),
- se till att genomförandet av den allmänna dataskyddsförordningen ⁽⁵⁾ inte leder till obalans på den inre marknaden,
- verka för öppna offentliga och privata finansiella arrangemang,
- övervaka, riktmärka och utvärdera, inklusive landsspecifika rekommendationer i den europeiska planeringsterminen,
- främja 4.0-plattformar och offentlig-privata partnerskap såväl som samarbete mellan parterna, bland annat genom att sammanföra dem på EU-nivå,
- föra fram digitala innovationsknutpunkter som centrum för avancerad utbildning av arbetsstyrkan,
- fördjupa dialogen mellan arbetsmarknadens parter på alla nivåer för att diskutera följderna för arbetsmarknaden och anpassningar av lagstiftningen på det social- och arbetsrättsliga området, i synnerhet i fråga om ekonomiska och politiska åtgärder för att säkerställa socialt skydd för alla på arbetsmarknaden ⁽⁶⁾.

2. Inledning

2.1 Digitalisering av industrin är en väsentlig del av den omfattande omvandling av ekonomin som innefattar robotisering, materialvetenskap och nya produktionsprocesser och som kallas industri 4.0. Detta paradigmskifte kommer att radikalt förändra näringslivet och samhället. Så sent som 2014 saknade EU en tydlig överblick av de ekonomiska, tekniska, sociala och samhällsliga aspekterna av industri 4.0. EESK lade fram en lista med önskvärda åtgärder ⁽⁷⁾.

2.2 EESK antog i september 2015 ett yttrande om de socioekonomiska följderna av digitalisering av industrin och osäkra arbetsmarknader ⁽⁸⁾.

A. Global utveckling

2.3 Övergripande utveckling äger rum i synnerhet i Förenta staterna, Kina, EU, Japan och Korea. Andra kommer att följa. Stordata som ny råvara fungerar som katalysator för förändrade produkt- och tjänstemönster. Områden som tidigare varit åtskilda ⁽⁹⁾ interagerar, medan tjänster (särskilt digitala) i värdekedjor genererar ett avsevärt mervärde till produktionsprocesserna.

⁽⁵⁾ Förordningen om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

⁽⁶⁾ Se EESK:s yttrande (EUT C 13, 15.1.2016, s. 161), punkt 6.3.

⁽⁷⁾ Se EESK:s yttrande om Företagstjänsters inverkan på industrin (EUT C 12, 15.1.2015, s. 23), särskilt punkt 1.15.

⁽⁸⁾ Se EESK:s yttrande (EUT C 13, 15.1.2016, s. 161).

⁽⁹⁾ Artificiell intelligens och maskininlärning, robotteknik, nanoteknik, 3D-utskrift, genetik och bioteknik.

2.4 I dagens läge kan inget företag fungera utan en digital strategi. Denna strategi påverkar samtidigt produkter, tjänster och processer inom industrin som helhet. I samband med att nya marknader utvecklas skapar digitaliseringen av industrin hård konkurrens både mellan företag och mellan ekonomiska block. Världsomspännande samarbete före det konkurrensutsatta stadiet är också vanligt förekommande i näringslivet.

2.5 Åtgärderna drivs av en fokuserad industristrategi, särskilt i Förenta staterna och Kina, där näringslivet gynnas av stora inre marknader. Detta är storpolitik. Obama-administrationen inledde 2011 ett omfattande program för ny teknik, i synnerhet IKT, som inbegriper näringslivet, forskningsinstitut och universitet runt om i landet.

2.6 I vanlig ordning kommer privata projekt att gynnas avsevärt av de nya tekniska program som nyligen tillkännagetts av de federala myndigheterna.

2.7 Förenta staterna har för avsikt att använda sig av digital omvandling för att återta förlorad mark på den industriella marknaden genom att utnyttja den amerikanska handlingsfriheten och de dominerande globala aktörerna inom IKT och stordata, såsom Google, Amazon, Microsoft, Cisco och andra⁽¹⁰⁾.

2.8 Ett konsortium av ledande industriföretag arbetar för samma syfte. En lista över de 50 mest innovativa företagen år 2014 avslöjar att sju av tio ledande företag är Förenta staterna-baserade⁽¹¹⁾.

2.9 Kinesiska myndigheter använder digital omvandling för att stärka Kinas position globalt. Officiella dokument understryker målet att mäta sig med Förenta staterna.

2.10 Kinas tydliga ambitioner framhålls i ett övergripande statsdrivet program kallat *Made in China 2025*, som baseras på målsättningarna i det tyska *Industrie 4.0*. Detta är ett helt nytt koncept i kinesiska ekonomi- och tillverkningsprocesser, med en hög grad av samordning mellan beslutsfattare, ekonomiska aktörer och innovativa krafter.

2.11 Omfattande ekonomiska resurser har öronmärkts för ändamålet. Den ekonomiska nedgången påverkar inte dessa specifika program.

B. Den aktuella situationen i Europa

2.12 Intresset för industri 4.0 har tilltagit dramatiskt. Digitalisering är också ett ärende av hög prioritet för Junckerkommissionen. Digitaliseringen kommer att kräva optimal samordning mellan kommissionens avdelningar.

2.13 Ett tydligt fokus i rådet (konkurrenskraft) är avgörande för att skapa en känsla av gemensamt syfte inom kommissionen, och bland nationella och regionala beslutsfattare. Digitalisering av industrin och stordata inom europeisk tillverkningsindustri måste säkerställa en stark position inför framtiden. Detta är i grunden en bottom up-process som inbegriper alla aktörer. Den offentliga sektorn går i spetsen i egenskap av regleringsorgan, kontaktpunkt och ekonomiskt stöd.

2.14 Sedan 2011 har initiativet kommit från Tyskland, genom gemensamma ansträngningar från förbundsregeringen, den akademiska världen och näringslivet. Efter lanseringen av *Industrie 4.0* år 2013, har processen effektiverats i *Plattform 4.0* och i en samarbetsöverenskommelse mellan regering, näringsliv och fackföreningar. Näringslivet är i allt högre grad involverat i övergripande initiativ, ofta i samarbete med regionala myndigheter.

2.15 Samtidigt finns *Industrie 4.0* i Österrike, *L'Industrie du Futur* i Frankrike, *Catapult* i Förenade kungariket, *Smart Industry* i Nederländerna, med flera. Det är ett brokigt landskap, eftersom varje land utvecklar sin egen vision gällande 4.0 och industrins framtid. Graden av samarbete och känsla av att ärendet är brådskande varierar ändå mycket mellan länderna.

2.16 Nationella, regionala och lokala (städer!) initiativ kompletterar varandra. Kommissionen planerar med rätta gränsöverskridande arrangemang och partnerskap såväl som utbyte av bästa praxis.

⁽¹⁰⁾ De amerikanska "Digital-Big-5" har ett större börsvärde än summan av tyska DAX 30.

⁽¹¹⁾ Analys gjord av Boston Consulting Group.

2.17 Stora företag och medelstora specialiserade företag går i spetsen. De främsta orosmomenten är de stora skillnaderna mellan länderna, eftersläpning eller bristande kunskaper i små eller medelstora företag samt svag medverkan från allmänheten. En mycket svår fråga är fragmenteringen av den europeiska marknaden och den vanliga nedslående bilden av Europa som 28 industriella och digitala strategier.

2.18 Digitaliseringen av industrin och industri 4.0 omfattar mycket mer än teknik. Näringslivet måste göra sig redo för radikala förändringar på grund av en rad faktorer: produktionens hastighet, skala och oförutsägbarhet såväl som ytterligare fragmentering och omorientering av värdekedjor, nya förhållanden mellan forskningsinstitut, högre utbildning och den privata sektorn, nya affärsmodeller, nya förbindelser mellan företag av olika storlek, nya sätt att samverka mellan alla affärsvivåer (formgivning, produktion, försäljning, logistik, underhåll), behovet av uppdaterade och nya kompetenser jämsides med nya arbetssätt, och närmare koppling mellan industrin och användaren. Särskilt de traditionella industrigrenarna utmanas av helt nya koncept⁽¹²⁾.

2.19 Konsumenten kan få mer att säga till om än någonsin. Genom att kombinera tillverkning och tjänster medför digitaliseringen anpassad och skräddarsydd produktion för samma eller lägre kostnad än för serietillverkning, ofta i en ny miljö. Samtidigt måste konsumenterna ges möjligheter att få lämplig information om produkters sociala och miljömässiga påverkan, information som gör det lättare att bilda sig en väl underbyggd åsikt om avsedda inköp.

3. Industripolitiken och nuvarande och eftersträvade åtgärder

3.1 För att stöda industri 4.0 och dess intressenter – företagare, personal, arbetsmarknadsparter, leverantörer, kunder och utbildningsanordnare – behöver EU en industriell strategi med lämplig arbetsfördelning mellan alla berörda parter. Rådet (konkurrenskraft) har en avgörande roll. Liksom med all industripolitik är det en fråga om delade befogenheter.

3.2 Europeiska rådet⁽¹³⁾ har som mål att europeisk industri år 2020 ska utgöra 20 % av EU:s BNP i stället för nuvarande 12 %. Tveksamhet hos investerarna och brist på (europeisk) vägledning resulterar dock i nedgång i tillverkningsindustrin.

3.3 Kommissionens avdelningar betonar behovet av enhetliga strategier och förbereder för närvarande ett imponerande arbetsprogram – regleringar, standardisering, forskning, utveckling och ekonomiska resurser – i nära samarbete med medlemsstaterna och näringslivet.

3.4 EESK konstaterar med tillfredsställelse att de flesta av de 17 rekommendationerna som lades fram i yttrandet år 2014⁽¹⁴⁾ för närvarande är under diskussion.

3.5 Kommissionen, regeringar, företag och intressenter kommer att delta samtidigt i möten om industri 4.0. Europeiska offentlig-privata partnerskap bör uppmuntras⁽¹⁵⁾, liksom det planerade viktiga projektet av gemensamt europeiskt intresse om lågenergielektronik för sakernas internet. En detaljerad färdplan behövs för företag och regeringar.

3.6 Att det för närvarande finns 28 digitala strategier är ett stort bekymmer. Detta är i grunden kontraproduktivt med avseende på behovet av större skala, och ett viktigt argument för att snabba upp den digitala inre marknaden.

3.7 Den digitala inre marknaden borde bli en integrerad del av den omarbetade inre marknaden. Smart lagstiftning och reglering måste påskyndas. Dagordningen omfattar följande:

— Avskaffande av inhemska handelshinder och förnyelse av föråldrad lagstiftning.

— Enhetlig behandling av stordata i Europa.

⁽¹²⁾ T.ex. förarlösa bilar inom bilindustrin eller FinTech inom banksektorn.

⁽¹³⁾ Europeiska rådet den 11 december 2013.

⁽¹⁴⁾ Se fotnot 7, särskilt avsnitt 1, Slutsatser och rekommendationer.

⁽¹⁵⁾ Se till exempel FoF (Factory of the Future), SPIRE.

- Digital infrastruktur (telekommunikationer, bredband).
- Öppen standardisering där standardessentiella patent görs tillgängliga under rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande ekonomiska och rättsliga villkor.
- Ett rättssystem för licensiering och skydd av data, inklusive uppgifter med koppling till arbetstagaren.
- Betydelsen av dataskydd för nuvarande och framtida dataanvändning och tillgång till reella data.
- Ansvar och säkerhet vad gäller autonoma anslutna apparater, maskiner och fordon.
- Datormoln och standarder för molnplattformar för databearbetning.
- Datasäkerhet och konfidentialitet.
- Upphovsrätt.
- Genomförande av social lagstiftning och skattelagstiftning i gig-ekonomin (tillfälliga uppdrag) och arbete som utförs över internet (t.ex. "crowd working").
- Aktuell, detaljerad statistik över tjänster.

3.8 EESK uppmanar till samråd för att skapa balans mellan rättsliga bestämmelser och manöverutrymme för ekonomiska aktörer.

3.9 Europa måste vidta åtgärder för att etablera världsomspännande standarder, i nära samarbete med utomeuropeiska aktörer.

3.10 Den allmänna dataskyddsförordningen innehåller flexibla lösningar för medlemsstaterna. Det är viktigt att den allmänna dataskyddsförordningen inte leder till resultat som inskränker tillgången till data och möjligheten att återanvända data och därmed ökar EU-marknadens obalans.

3.11 Datasäkerhet undervärderas fortfarande i hög grad av näringslivet och staterna. Nätbrottsligheten sprider sig över världen. EU har en uppenbar roll att spela.

3.12 EESK uppmanar kommissionen att särskilt uppmärksamma sådan statistik som fortfarande systematiskt förbises. Mera detaljerade statistiska uppgifter gällande tjänster är avgörande för företag och beslutsfattare.

4. Nationella och regionala åtgärder

4.1 Ett växande antal länder och regioner arbetar nu allvarligt med digitalisering.

4.2 Växande skillnader mellan länder och variationer i företagens kunskapsnivå i de olika länderna är dock svåra frågor. Ett stort problem är interoperabiliteten mellan företag och leverantörer.

4.3 Program för ökad medvetenhet upprättas för företag och intressenter. Varje land hittar sina egna metoder. Plattformar, ofta på regional nivå, är väldigt viktiga för att stärka samarbetet mellan stora och små företag och mellan företag och forskningsinstitut och universitet.

4.4 En breddning av regionala och nationella offentlig-privata partnerskap borde uppmuntras. De sammanför parter från olika områden och verkar för ömsesidiga utbyten. De främjar samarbete och kan fungera som källa till välbehövda ekonomiska medel.

4.5 Plattformar, kompetenscentrum och fältlaboratorier fokuserar ofta på specifika områden inom digitalisering, exempelvis på värdekedjor i förändring, nya affärsmodeller, sociala innovationer och arbetsplatsinnovationer⁽¹⁶⁾, med aktivt deltagande av anställda och fackföreningar. Inrättandet av kontaktpunkter (s.k. *one-stop shops*) bör uppmuntras. Sektororganisationer spelar en roll när det gäller sektorspecifika frågor.

4.6 (Tekniska) universitet kring vilka företagsinkubatorer är samlade – företagscampus – spelar också en pådrivande roll. Konceptet entreprenörsuniversitet som sprids över kontinenten är till ytterst stor hjälp⁽¹⁷⁾.

4.7 Nätverk av företag, plattformar, sektororganisationer och universitet förstärker önskvärda trender. Den inre digitala marknaden bör förbättra villkoren för gränsöverskridande samarbete. Ekonomiska och rättsliga villkor för att dela värdeskapandet genom digitalisering av industrin kan behövas för att främja samarbete mellan aktörer av (väldigt) skiftande storlek. Särskild inriktning på små och medelstora företag och nystartade företag är nödvändigt. Merparten av dessa saknar riktad information och många lider brist på verktyg för förbättring.

4.8 I jämförelse med läget i Förenta staterna är nystartade företag och expanderande företag en ganska svag punkt i Europa. Ömsesidigt utbyte mellan stora och små och nätverk av (gränsöverskridande) företagsinkubatorer ger resultat. Coacher och mentorer, såsom deltidsarbetande, pensionerade och erfarna företagare, kan spela en stödjande roll.

5. Finansiering

5.1 Digitalisering håller på att bli en prioritet för europeiska fonder (Horisont 2020, regional och annan finansiering). Det gemensamma forskningscentrumet i Sevilla och kommande innovationsknutpunkter med erfarenhet från hela världen kan vara mycket gynnsamma.

5.2 Ur EESK:s synvinkel är frågan om att finansiera alla nödvändiga investeringar långt mer komplicerad än vad som framgår av meddelandet. Väsentliga ytterligare finansiella resurser krävs uppenbarligen. Kommissionen nämner 35 miljarder euro enbart till IKT-investeringar. Detta innebär nära samarbete mellan EU-finansiering och nationell och regional finansiering, samt aktivt industriellt deltagande via plattformar och offentlig–privata partnerskap. Det står ännu inte klart hur dessa finansiella bestämmelser ska genomföras inom en rimlig tidsram. Den vanliga frågan kan ställas: vem förväntas betala och för vilket ändamål?

5.3 EU-finansiering kritiseras med all rätt ofta för att vara för långsam och för byråkratisk, något som vanligen är mycket kostnadskrävande och avskräcker små företag. Se bara på Förenta staterna! Det är nödvändigt att justera förfarandena och minska byråkratin, samtidigt som man upprätthåller rättvisan. Det kan vara lämpligt att minska antalet obligatoriska partner i konsortier för forskning och utveckling⁽¹⁸⁾.

5.4 *University Business Incubation Rankings* för småföretag kan vara ett nyttigt verktyg för att mäta lovande nystartade företag och snabba upp EU:s byråkratiska förfaranden.

5.5 Innovativa digitala affärsprocesser drivs av nystartade företag och expanderande företag såsom enhörningar (unicorns)⁽¹⁹⁾. Amerikanerna leder. Dessutom är amerikanska innovationsbevakare mycket aktiva i Europa och söker efter lönsamma företag att köpa upp.

5.6 Förutom banksektorn är riskkapital aktivt involverat. Privatbankerna digitaliseras också. FinTech verkar vid sidan av detta. Som förlängning av den digitala världen främjar FinTech hastighet, ökad effektivitet och öppenhet samt en förändrad inställning till kunder. Flera FinTech-kärnområden borde finnas i Europa, utöver London.

⁽¹⁶⁾ Som visats av nätverket European Workforce Innovation Network, EUWIN.

⁽¹⁷⁾ Se även EESK:s yttrande om Universitet som deltar i arbetet med att forma Europa (EUT C 71, 24.2.2016, s. 11).

⁽¹⁸⁾ Detta har redan genomförts i vissa delar av Horisont 2020.

⁽¹⁹⁾ En enhörning är ett moget nystartat företag med en värdering på minst en miljard euro.

5.7 Bankerna och FinTech borde vara nyckelpartner på den digitala inre marknaden, med en högre prestanda- och värdeskapandenivå. De borde uppmuntras att fungera som strategisk partner till industrin, och professionellt bedöma de ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelarna av olika projekt. Helt nya former av sammanlänkande plattformar och mervärdestjänster kan vara till nytta.

5.8 Finansiell reglering (eller dess översyn) borde inte hindra banksektorn från att ta kalkylerade risker vid investering i industri 4.0.

5.9 En fullt utvecklad europeisk kapitalmarknad behövs för att skapa ett ekonomiskt spelfält med lika villkor jämförbart med det som finns i Förenta staterna.

6. Samhället och arbetsmarknaden

A. *Samhället*

6.1 Industri 4.0 och det digitala samhället angår alla. Medvetenheten måste höjas. Risker och osäkerhet inför framtiden, såväl som chanser och möjligheter, samhälleliga villkor och samhällets acceptans, är under diskussion.

6.2 I nordvästra Europa syns den digitala revolutionen i media varje dag (tv, press, sociala medier). I en del länder är den allmänna opinionen tämligen väl informerad, men informationen måste förbättras avsevärt runtom i Europa.

6.3 Skräddarsydda produkter till massproduktionspriser skulle ge stora fördelar för användare och konsumenter. Betydligt högre effektivitet väntas inom följande områden:

- Jordbruk och livsmedel.
- Den cirkulära ekonomin, COP21.
- Automatisk provning och diagnostik, reparation och underhåll, demontering.
- E-hälsa, m-hälsa, e-vård.
- Robotar inom vården (närhet och interaktion).
- Bygg- och anläggningsarbeten ⁽²⁰⁾.
- Lägre energiförbrukning.
- Transport och rörlighet.
- E-förvaltning.
- Smarta städer.
- Utveckling av avlägset belägna områden.
- Underutvecklade länder.

B. *Arbetsmarknaden*

6.4 Industri 4.0 påverkar starkt alla yrkesgrupper på arbetsmarknaden. Därför har arbetsmarknadspolitiken en central plats i den framtida utvecklingen. I detta avseende är resonemanget i meddelandet beklagligt kortfattat och tämligen ytligt.

⁽²⁰⁾ Se det nederländska initiativet BIM, en 3D-byggnadsinformationsmodell där olika yrkesgrupper – arkitekt, byggherre, installatör och entreprenör – samarbetar med en gemensam databas.

6.5 Under 2015 diskuterade EESK ett stort antal effekter som digitaliseringen har på tjänstesektorn och sysselsättningen⁽²¹⁾. Förändringar sker vad beträffar arbetsbeskrivning, kompetens och kvalifikationer, utbildning, arbetsmiljöer och processorganisation, avtalsförhållanden mellan företag och anställda, karriärplanering etc.

6.6 En av vår tids största utmaningar är att hantera en snabb teknikutveckling som kan lämna vissa (möjligen många) människor utanför⁽²²⁾. Politiken och samhället som helhet, affärssektorn, fackföreningar, icke-vinstdrivande organisationer, den offentliga sektorn, sektororganisationer och icke-statliga organisationer behöver alla engagera sig.

6.7 I den digitala eran kommer social sammanhållning i hög grad att bero på utbildning. Utbildning på samtliga nivåer och utbildningssystemen i hela Europa är i akut behov av uppdaterad kompetens och kvalifikationer för att man ska kunna hålla jämna steg med utvecklingen och behovet av (internationell) rörlighet. Kreativitet och entreprenörskap bör främjas⁽²³⁾.

6.8 För att förse den europeiska arbetskraften med de färdigheter som den behöver i den digitala tidsåldern måste offentliga och privata investeringar i yrkesinriktad utbildning främjas och man måste undersöka om det behövs åtgärder på europeisk nivå för att sprida medlemsstaternas goda erfarenheter av ledighet för utbildning i hela EU⁽²⁴⁾.

6.9 EU behöver en kompetensagenda baserad på en förteckning över nyckelkompetenser. Ett EU-forum för utbildning och näringsliv, som inkluderar arbetsmarknadsparter, kommer att ge ett utomordentligt stöd. Arbetsmarknadsparterna inom användarsektorerna borde också delta i fastställandet av digitala kompetenser för industrin. EU-initiativet *Grand Coalition for Digital Jobs* och motsvarande nationella koalitioner borde bara väl samordnade.

6.10 Digitalisering öppnar nya möjligheter och ger människor större valfrihet i fråga om personligt ansvar och frihet (till exempel tid och plats för arbete). Våldigt många drar nytta av detta, endera inom befintliga företag, genom att växla till nya företag eller som egenföretagare. Man borde utreda hur olika former av flexibilitet borde genomföras av nationella arbetsmarknadsparter enligt nationell praxis och lagstiftning, för att uppnå en rättvis balans mellan anställdas och arbetsgivares intressen⁽²⁵⁾.

6.11 Främst på grund av robotisering säger man upp stora grupper av arbetstagare, inklusive chefer på olika nivåer. Den lägre medelklassen drabbas hårt, liksom den äldre generationen. Samhället har ett tydligt ansvar gentemot dem som, på grund av ålder eller otillräckliga kvalifikationer, inte längre kan ta del av arbetsmarknaden.

6.12 I syfte att stärka sysselsättningen trots den sjunkande efterfrågan på arbetskraft måste potentiella problem identifieras genom diskussioner med alla intressenter och motsvarande strategier måste utarbetas i enlighet med enskilda medlemsstaters behov (t.ex. på området offentliga investeringar, sysselsättningskapande innovation och fördelning och förkortning av arbetstid)⁽²⁶⁾.

6.13 Samtidigt måste man rätta till obalansen på arbetsmarknaden. Kompetenshöjning måste underlättas för sådana som anses klara av att höja sin kompetens. Runtom i Europa finns det hundratusentals lediga platser inom sektorerna för teknik och IKT. Detta kräver lämplig kommunikation.

⁽²¹⁾ Se EESK:s yttrande i fotnot 4.

⁽²²⁾ Se, bland många andra studier och analyser, *Digitalisation of the economy and its impact on labour markets*.

⁽²³⁾ Se, bland annat, EESK:s yttrande om Universitet som deltar i arbetet med att forma Europa (EUT C 71, 24.2.2016, s. 11).

⁽²⁴⁾ Se EESK:s yttrande (EUT C 13, 15.1.2016, s. 161), punkt 1.5.1.

⁽²⁵⁾ Se EESK:s yttrande i fotnot 4 (EUT C 13, 15.1.2016, s. 161), särskilt punkterna 1.5.6, 1.5.8 och 1.5.9.

⁽²⁶⁾ Se EESK:s yttrande (EUT C 13, 15.1.2016, s. 161), punkt 1.5.9.

6.14 Näringslivet och fackföreningarna står inför samma utmaningar. En välutbildad och motiverad arbetskraft med anständig inkomst och högkvalitativa arbetstillfällen ligger i allas intresse. Om det inte hanteras på ett bra sätt, kan motstånd i den allmänna opinionen och bland arbetstagare förorsaka skadliga spänningar.

6.15 Social dialog på alla nivåer – EU, nationellt, regionalt och i företagen – är nödvändig. Den ekonomiska situationen och de sociala förhållandena, traditionerna och kulturen varierar från ett land till ett annat. Det är av yttersta vikt att alla aktörer tar ett gemensamt ansvar.

6.16 På EU-nivå borde den sociala dialogen inom ramen för industri 4.0 beröra

- analyser av ekonomiska och sociala komplexiteter, förberedelser inför förändringar på sektornivå, främjande av delad förståelse,
- kartläggning av konsekvenserna för arbetsmarknadens olika segment – lägre, medel och högre – samt sårbara grupper,
- förändringar i förhållandet mellan arbetsgivare och anställda,
- ansvar för hälsa och säkerhet i arbetet, eftersom automatiserade och anslutna maskiner och fordon används,
- arbetsbeskrivningar,
- flexicurity och rörlighet med tanke på ytterligare fragmentering av värdekedjorna,
- kompetenser och kvalifikationer inriktade på behoven hos användare av digital teknik och omskolning är därför nyckelfrågor,
- undervisning och skolgång, från grundskolan till universitetet,
- kontinuerlig omskolning och kompetenshöjning,
- uppmärksamhet på jämn könsfördelning,
- bästa praxis, tyngdpunkt på att främja konvergensen mellan medlemsstaterna,
- rörlighet (Schengen),
- kommunikation och information.

6.17 Social dialog sker samtidigt på sektornivå. Ett exempel är dialogen mellan Ceemet och IndustriAll inom metall-, verkstads- och teknikbaserad industri. Europeiska bankförbundet, försäkringssektorn och centralbankerna för en liknande dialog med UNI Europa Finans. Dessutom arbetar Europeiska bankförbundet och UNI Europa med ett europeiskt omskolningsprojekt som inbegriper 40 000 anställda.

6.18 Samma tillvägagångssätt tillämpas eller borde tillämpas på nationell nivå, med hänsyn till de enorma skillnader i kultur, agenda och praxis som råder mellan länderna och olikheter vad gäller den sociala dialogen i sig och statens ingripande i egenskap av lagstiftande och underlättande aktör.

6.19 På regional nivå och företagsnivå kommer den sociala dialogen att inriktas på förändrade affärsmodeller och på individers specifika situation, regional specialisering och ömsesidigt utbyte mellan företag, skolor, högre utbildning och företagscampus. Nationella och regionala plattformar kan också vara till stor hjälp inom alla dessa områden⁽²⁷⁾.

6.20 Sammanfattningsvis är en välskött social dialog avgörande för att skapa en gemensam anda och gemensamma mål för samhälle, företag och direkt berörda aktörer inom ett område fullt av ekonomiska och sociala fallgropar.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

⁽²⁷⁾ Ett intressant exempel är ett nederländskt fältlaboratorium för social innovation i Ypenburg, Nederländerna.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén samt Europeiska investeringsbanken – Stål: bevara hållbar sysselsättning och tillväxt i EU

[COM(2016) 155 final]

(2016/C 389/08)

Föredragande: Andrés BARCELÓ DELGADO

Medföredragande: Enrico GIBELLIERI

Den 4 april 2016 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén samt Europeiska investeringsbanken – Stål: bevara hållbar sysselsättning och tillväxt i EU

[COM(2016) 155 final].

Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI), som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 22 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 194 röster för, 1 röst emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ståndpunkt

1.1.1 EU-institutionerna bör prioritera säkerställandet av lika villkor för stålindustrin.

1.1.2 Kommittén välkomnar kommissionens meddelande som syftar till att hantera de utmaningar som EU:s stålindustri står inför i den nuvarande krisen samt till att bevara hållbar sysselsättning och tillväxt i EU.

1.1.3 Kommittén efterlyser ett omedelbart återupprättande av högnivågruppen för stål, eftersom det finns särskilda frågor som inte kan hanteras inom ramen för den breda gruppen för energiintensiva industrier.

1.1.4 EESK vädjar till kommissionen om att högnivågruppen för stål, när denna väl återupprättats, ska inkludera kommissionen, medlemsstaterna, EIB, arbetsmarknadens parter, industrin och fackföreningarna, teknikplattformen för FoU samt kompetenscentrum.

1.1.5 Vi uppmanar med kraft rådet och kommissionen att ta fram en färdplan med särskilda åtaganden, resurser och mål vad gäller genomförandet, som kommer att göra det möjligt att hantera de hot och utmaningar som beskrivs i analysen.

1.1.6 Kommissionen bör inom ett år utarbeta en uppföljningsrapport om hur de åtgärder som fastställts i meddelandet har genomförts.

1.1.7 Kommittén uppmanar kommissionen att markant förbättra och påskynda effektiviteten och ändamålsenligheten hos befintliga handelspolitiska skyddsåtgärder i syfte att omedelbart kunna hantera illojal handelspraxis från exportländernas sida och återupprätta lika villkor.

1.1.8 Kommittén uppmanar EU:s institutioner att, så länge Kina inte uppfyller EU:s fem kriterier⁽¹⁾ för att kvalificera sig som en marknadsekonomi, använda en icke-standardiserad metod för antidumpnings- och antisubventionsundersökningar av kinesisk import i enlighet med avsnitt 15 i Kinas protokoll om anslutning till WTO.

⁽¹⁾ Rådets förordning (EG) nr 1225/2009 av den 30 november 2009 om skydd mot dumpad import från länder som inte är medlemmar i Europeiska gemenskapen (den grundläggande antidumpningsförordningen) (EUT L 343, 22.12.2009, s. 51).

1.1.9 EESK begär att alla förändringar i hanteringen av kinesisk import ska åtföljas av lämpliga åtgärder för att förhindra att EU:s industri skadas genom illojal handelspraxis.

1.1.10 EESK påpekar särskilt för medlemsstaterna att det är viktigt att färdigställa paketet för modernisering av de handelspolitiska skyddsåtgärderna, eftersom detta kommer att påskynda förfarandet och avlägsna de så kallade "WTO +-förpliktelse" från EU-systemet, i synnerhet "regeln om lägsta tull".

1.1.11 Kommittén betonar att det är absolut nödvändigt att regeln om lägsta tull för stålprodukter avskaffas, eftersom importtullen på stålprodukter i enlighet med tullkodexen för gemenskapen är noll.

1.1.12 Kommittén välkomnar kommissionens åtagande att ytterligare påskynda antagandet av provisoriska åtgärder. Med avseende på beräkningen av skademarginalen måste nuvarande praxis för fastställande av vinstmålet definieras bättre, på ett öppet sätt, i syfte att säkerställa att vinstmålen är realistiska, att de främjar FoU i EU och att skadan faktiskt undanröjs.

1.1.13 Kommittén erkänner att återinförandet av det tidigare övervakningssystemet för vissa stålprodukter kommer att hjälpa kommissionen att hantera illojal import, med möjlighet att inleda förfaranden på grund av att hotet om skada blir allmän praxis.

1.1.14 Vi uppmanar med kraft kommissionen att registrera import innan antagandet av provisoriska åtgärder och att retroaktivt tillämpa slutgiltiga antidumpnings- och/eller utjämningsstullar tre månader innan antagandet av provisoriska åtgärder inom ramen för den grundläggande förordningen.

1.1.15 Vi uppmanar kommissionen att be andra handelspartner att vara helt öppna om statligt stöd och indirekt statligt stöd till stålindustrin, och ber om deras deltagande för att undvika statlig inblandning till stöd för stålanläggningar som inte skulle kunna överleva inom ramen för marknadskrafterna.

1.1.16 Vi uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att definiera en tydlig och effektiv metod för att hantera omstruktureringsprocessen på ett socialt hållbart sätt, för att på lämpligt sätt uppdatera alla tillgängliga instrument så att de beaktar den nuvarande globala ekonomiska situationen, samt för att förhindra att den förestående konsolideringen av EU:s stålindustri sker unilateralt på de anställdas bekostnad.

1.1.17 Vi upprepar vikten av att främja social dialog i syfte att öka arbetstagarnas förmåga att anpassa sig till nya utmaningar. Detta kommer att kräva en särskild färdplan och en detaljerad tidsplan som kommissionen och arbetsmarknadens parter ska komma överens om.

1.1.18 Vi ber kommissionen att se över de nuvarande särskilda reglerna för statligt stöd i syfte att utvärdera ett möjligt inkluderande av stålindustrin i den allmänna ramen.

1.1.19 Vi uppmanar med kraft kommissionen, med beaktande av särdragen hos kol- och stålforskningsfonden, att

- bevara samma grad av deltagande i industrin, eftersom detta hjälper kommissionen att förvalta kol- och stålforskningsfondprogrammet genom att bevara de ursprungliga särskilda egenskaperna, vilkas effektivitet har fastställts i övervaknings- och utvärderingsrapporten,
- bibehålla expertnätverket, som har varit aktivt inom forskningssamarbete i över 60 år, och säkerställa att det är fullt delaktigt i valet av förslag inom ramen för kol- och stålforskningsfonden samt i övervakningen av pågående projekt,
- förhindra att kol- och stålforskningsfonden undergrävs av andra program.

1.1.20 EESK uppmanar Europaparlamentet och rådet att inom ramen för förfarandet för översynen av utsläppshandelssystemet garantera att de mest effektiva anläggningarna utan begränsningar kommer att beviljas fullständiga gratis utsläppsrätter i syfte att skapa ett meningsfullt incitament för andra anläggningar att förbättra sina resultat.

1.1.21 Vi understryker att full ersättning för indirekta kostnader som orsakas av de ökade elpriser som härrör från utsläppshandelssystemet och stödet för förnybar energi måste tillhandahållas på ett harmoniserat sätt för att undvika den nuvarande snedvridningen av EU:s inre marknad.

1.1.22 Vi begär att kommissionen vidtar nödvändiga åtgärder för att garantera att avfallstransporterna ut ur Europa hanteras och behandlas med fullständig efterlevnad av miljöregler och med full hänsyn till människors hälsa.

1.1.23 Vi uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att beakta, och inom ramen för reglerna om offentlig upphandling tillbörligt belöna, de frivilliga system för hållbar utveckling som utarbetats av stålindustrin i syfte att öka företagets åtaganden gentemot nuvarande och kommande generationer, som det bästa sättet att främja hållbarhetsstrategin på hela EU-marknaden.

2. Inledning

2.1 Kommissionen erkänner att stålindustrin, som står för 1,3 % av EU:s BNP, är grunden för många industrisektors värdekedjor, tillhandahåller 328 000 direkta arbetstillfällen, och att den har ännu större inverkan på arbetstillfällen som är beroende av industrin. Industrin är etablerad runt om i Europa, med över 500 produktionsanläggningar i 24 medlemsstater.

2.2 Stålsektorn har skadats svårt av en kraftig inströmning av import på icke-konkurrensmässiga villkor som har pressat ned stålpriserna och ifrågasatt den kortsiktiga bärkraften hos hela sektorn. Denna situation följer tätt inpå en sju år lång ekonomisk kris som drabbat stålindustrin svårt och som lett till att cirka 90 000 direkta arbetstillfällen gått förlorade.

2.3 Anläggningar som överlevt krisen drivs med minskad personalstyrka och med begränsat manöverutrymme. Till detta ska läggas höga energipriser och konsekvenserna av en miljö- och klimatpolitik som utgör ytterligare nackdelar i den europeiska stålindustrins kamp för att åter bli internationellt konkurrenskraftig. Svårigheterna för sektorn är även relaterade till åtstramningspolitik som straffar stålindustrin, i synnerhet på marknaderna för bygg och anläggning, byggnadstjänster, transport och infrastruktur.

2.4 Trots den höga tekniska prestandan inom EU:s stålindustri har den sjunkande efterfrågan från tillväxtekonomier och den globala överkapaciteten, särskilt i Kina, skapat en aldrig tidigare skådad situation som kräver exceptionella och skyndsamma åtgärder.

2.5 I Kina har kombinationen av överkapacitet och illojal handelspraxis lett till en dramatisk ökning av exporten, vilket har destabiliserat de globala stålmarknaderna och pressat ned stålpriserna världen över. Eftersom EU-marknaden är den mest öppna i världen, med nolltullsatser och utan tekniska handelshinder, har merparten av den lilla ekonomiska återhämtning som skett på marknaden absorberats av extremt lågt prissatt, illojal import.

2.6 Kommissionen har inlett tio nya utredningar om illojal handelspraxis i samband med stålrelaterad handel. Situationen är långt ifrån normal, och skyndsamma, långsiktiga åtgärder krävs för att hantera denna utveckling.

2.7 Sysselsättningen och investeringarna i sektorn har rasat, och om inga åtgärder vidtas kan fler förluster av arbetstillfällen snart väntas.

2.8 EESK beklagar djupt att färdplanen för 2013 års handlingsplan för stålindustrin inte har uppdaterats och verkar ha nått ett dödligt avseende vissa uppgifter.

2.9 Som EESK påpekade i sitt yttrande av den 11 december 2013⁽²⁾ var 2013 års handlingsplan för stålindustrin⁽³⁾ "en heltäckande handlingsplan för stålsektorn". Tyvärr kan EESK inte säga detsamma om det aktuella meddelandet, som saknar konkreta målsättningar och specifika mål på kort, medellång och lång sikt.

2.10 EESK konstaterar att den europeiska handlingsplanen för stålindustrin finslipades ytterligare och föreslog en färdplan med specifika åtgärder för att bevara den europeiska stålindustrin.

2.11 Efter flera sammanträden i rådet (konkurrenskraft), Europeiska rådet den 17 mars 2016 och G7-sammanträdet i maj 2016 känner EESK att det är uppenbart att den avgörande politiska viljan finns, och att det nu är dags att omvandla denna vilja till effektiva och lämpliga åtgärder för att återställa lika villkor inom EU:s stålindustri.

3. Handelspolitik

3.1 Handelspolitiskt skydd

3.1.1 EU kommer att fortsätta att vara en global förkämpe för öppen och fri handel, förutsatt att handeln bedrivs i enlighet med rättvisa marknadsvillkor. I avsaknad av internationella konkurrensvillkor är handelspolitiska skyddsåtgärder avgörande för att hantera illojal handelspraxis som skadar EU:s industri.

3.1.2 EESK välkomnar kommissionens åtagande att ytterligare påskynda antagandet av provisoriska åtgärder med avseende på dess interna förfaranden och vid tilldelning av nödvändiga resurser. Om nuvarande praxis ändras och kontrollbesök genomförs, efter införandet av provisoriska åtgärder, skulle detta kunna påskynda förfarandet utan att de grundläggande förordningarna måste ändras.

3.1.3 När det gäller antisubventionsförfaranden uppmanar EESK kommissionen med kraft att bredda utredningarna till att omfatta alla stimulansåtgärder som blottats under en utrednings gång, även om de inte fastställdes i det ursprungliga klagomålet.

3.1.4 Kommissionen och EU som helhet måste tackla frågan om Kinas status som marknadsekonomi på ett sätt som inte undergräver antidumpningsåtgärdernas effektivitet. Avsnitt 15 a ii i Kinas protokoll om anslutning till WTO kan komma att löpa ut i december 2016, men detta bör inte automatiskt och oförtjänt bevilja Kina status som marknadsekonomi såvida landet inte uppfyller de kriterier som fastställs i EU:s grundläggande antidumpningsförordning.

3.1.5 EESK hoppas att den nuvarande konsekvensbedömning som utförs av kommissionen kommer att vara omfattande och sektorsbaserad, och även beakta de särskilda konsekvenserna av att bevilja Kina status som marknadsekonomi, särskilt för vissa europeiska regioner, utan lämpliga och verkligt effektiva kompletterande åtgärder.

3.2 Överkapacitet

3.2.1 EESK erkänner kommissionens insatser vid bilaterala eller multilaterala förhandlingar för att nå överenskommelser om kapacitetsminskning och öppenhet vad gäller statliga stöd. Resultaten av dessa bilaterala och multilaterala förhandlingar är dock otillfredsställande.

3.2.2 För att ta itu med orsakerna till överkapacitet krävs ett starkt åtagande avseende regelbunden rapportering om statligt stöd och särskilda åtgärder som överenskommit inom ramen för OECD och WTO.

3.2.3 EESK hoppas att rådet kommer att inkludera kapitlen om energi och råmaterial i varje nytt frihandelsavtalsmandat, eftersom detta kommer att göra det möjligt för kommissionen att ta med dessa kapitel i de övergripande förhandlingarna för varje frihandelsavtal.

⁽²⁾ EUT C 170, 5.6.2014, s. 91.

⁽³⁾ COM(2013) 407.

3.2.4 Vidare måste full respekt för civilsamhällsorganisationernas, fackföreningarnas och de enskilda arbetstagarnas rättigheter vad gäller miljöfrågor inkluderas som viktiga punkter i kommande förhandlingar och nya avtal.

3.2.5 Kommissionen bör offentliggöra de fall där ett land inte uppfyller sina åtaganden avseende öppenhet kring och rapportering om statligt stöd, och betrakta detta som samarbetsvilja avseende förfaranden om handelspolitiska skyddsåtgärder.

3.2.6 Diplomatiska förhandlingar kan inte förhindra att korrigerande åtgärder för handelspolitiskt skydd införs, där sådana behövs.

4. Investeringar

4.1 Vad gäller Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) skapar den i själva verket ytterligare riskhanteringsförmåga på marknaden för att stödja livskraftiga investeringsprojekt som utvecklats av EU:s stålföretag. Det är dock beklagligt att få företag för närvarande har tillgång till denna fond, eftersom marknadsvillkoren inte kan garantera tillbörlig avkastning på investeringen när stålpriserna är på en sådan låg nivå.

4.2 Tonvikten måste ligga på att skapa en ram för säkerställande av tillbörlig avkastning på industriinvesteringar i stålindustrin. Tack vare Europeiska centralbankens (ECB) monetära politik finns det inom den nuvarande ramen gott om tillgänglig finansiering.

4.3 Investeringar i den europeiska stålindustrin måste ökas för att modernisera anläggningar och utrustning, och forskning om och utveckling av nya produkter och processer måste främjas.

5. Investering i människor

5.1 EESK stödjer till fullo kommissionens meddelande, men saknar en utförlig handlingsplan för att säkerställa att stålindustrin fortsätter att vara attraktiv för begåvade unga människor. EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att definiera en tydlig och effektiv metod för förvaltning av omstruktureringsprocessen på ett socialt hållbart sätt med hjälp av alla tillgängliga instrument (Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter, strukturfonderna etc.) för att fortsätta att säkerställa att de är flexibla och har förmåga att möta utmaningarna i en mycket föränderlig global ekonomi. Främjandet av social dialog i syfte att öka arbetstagarnas förmåga att anpassa sig till nya utmaningar kommer att kräva en särskild färdplan och en detaljerad tidsplan som kommissionen och arbetsmarknadens parter ska komma överens om.

5.2 Inom ramen för de nuvarande reglerna för statligt stöd har vissa medlemsstater ingripit för att stödja stålindustrin, som förblir en viktig industri för hela tillverkningsindustrin i efterföljande led. Denna statliga inblandning har skett på olika sätt, exempelvis genom stöd till investeringar i FoU, energieffektiv teknik och investeringar för att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet samt kompensation för indirekta energikostnader.

5.3 För att behålla kompetensen på en nedåtgående, cyklisk marknad, har åtgärder som exempelvis delvis arbetslöshet, "Kurzarbeit" (förkortad arbetstid i Tyskland), system för vikariat för frånvarande personal ("contrato relevo" i Spanien) och solidaritetsavtal (i Italien) genomförts.

6. Konkurrenspolitik och flexibelt statligt stöd till FoU

EESK uppmanar kommissionen att anordna ett seminarium med medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter under andra halvåret 2016 i syfte att utarbeta riktlinjer för genomförande av den flexibilitet som medges inom ramen för de nya reglerna för statligt stöd.

7. FoU

7.1 Den europeiska stålteknikplattformen (ESTEP) har upprättat stora partnerskap som omfattar hela den europeiska stålindustrin, dess leverantörer och kunder (transportindustrin, byggindustrin och energisektorn), små och medelstora företag, privata och offentliga forskningsorgan, offentliga myndigheter och företrädare för fackföreningar.

7.2 Den nya färdplan för forskning och innovation som föreslagits av Europeiska kommissionen har noga analyserats av ESTEP:s arbetsgrupper, och dess omarbetade dagordning omfattar redan ämnen av relevans för stålsektorn.

7.3 Kol- och stålforskningsfonden tog framgångsrikt över från Europeiska kol- och stål gemenskapen (EKSG) år 2002. Forsknings Samarbetet inom den europeiska stålsektorn, både inom kol- och stålforskningsfonden och inom ramprogrammet, har uppmuntrats och stärkts under de senaste tio åren. I ESTEP:s referensgrupp deltar företrädare från 20 av EU:s 28 medlemsstater.

7.4 En nödvändig förutsättning för en konkurrenskraftig stålindustri i Europa är att man håller sig i den absoluta tekniska framkanten genom att bevara och utveckla FoU-kapaciteten inom EU:s stålsektor. I detta avseende är kol- och stålforskningsfonden ett viktigt och unikt instrument. I september 2013 offentliggjorde Europeiska kommissionen sin övervaknings- och utvärderingsrapport, som tydligt visar hur effektiv kol- och stålforskningsfonden är.

7.5 Nyligen beslutade GD Forskning och innovation, på rent administrativa grunder, att minska industrins konsoliderade och avgörande roll inom programförvaltningen för kol- och stålforskningsfonden, vilket därigenom äventyrar dess direkta koppling till industrin. EESK uppmanar med kraft kommissionen att upphäva detta beslut.

8. Energi

8.1 Kommissionen kan inte ta åt sig någon ära för att ha minskat prispåskillnaden mellan Förenta staterna och EU, eftersom detta har skett utan kommissionens inblandning. Prispåskillnaden fortsätter att vara oacceptabelt stort och skadar allvarligt konkurrenskraften hos EU:s stålindustri.

8.2 Aktiva åtgärder bör vidtas för att säkerställa att energipriserna inte underminerar konkurrenskraften hos EU:s stålindustri.

9. Översyn av utsläppshandelssystemet

9.1 EESK välkomnar att Europeiska rådet i sina slutsatser (den 23 och 24 oktober 2014) anger att det föreligger ett behov av att nå en balans mellan målet att å ena sidan minska utsläppen av växthusgaser och målet att å andra sidan trygga den europeiska industrins konkurrenskraft.

9.2 Den europeiska stålindustrin är världens mest miljövänliga, och EU måste agera för att undvika att produktionsanläggningar flyttas till tredjeländer med lägre miljöstandarder och högre utsläpp än i EU.

9.3 Inga linjära reduktionsfaktorer bör tillämpas godtyckligt på riktmärken, eftersom detta skulle minska mängden gratis tilldelning till nivåer som understiger de som är tekniskt och ekonomiskt uppnåbara.

9.4 Revideringar av riktmärken måste grundas i realistiska samt tekniskt och ekonomiskt uppnåbara nivåer som kompenserar de mest effektiva anläggningarna fullt ut.

9.5 Kapitalintensiva industrier, t.ex. stålindustrin, behöver ett tydligt och förutsägbart regelverk som upprättats i god tid i förväg, för att man på rätt sätt ska kunna planera nödvändiga investeringar. Samtliga intressenter måste inkluderas i en öppen och konstruktiv diskussion om reformen av EU:s utsläppshandelssystem.

9.6 Innovationsfonden är ett uppskattat instrument, men bör inte minska den tillgängliga mängden gratis tilldelning för skydd mot koldioxidläckage. Hållbar sysselsättning måste skapas i den nya ekonomin, där stål är en viktig del. En rättvis övergång måste verkligen säkerställa att drabbade arbetstagare ges möjligheter att hitta jobb i expanderande sektorer, samtidigt som deras arbetsvillkor och fackföreningsrättigheter garanteras.

9.7 EESK insisterar på att EU:s utsläppshandelssystem inte får reformeras på bekostnad av de anställda inom stålindustrin. Alla reformer måste sammanjämka EU:s ambitiösa klimatmål med en förnyad och moderniserad stålindustri, och säkerställa att den europeiska stålindustrin återupplivas och moderniseras samtidigt som den strävar efter att uppnå EU:s klimatmål.

10. Cirkulär ekonomi: återvinning

10.1 Återvinning är definitivt en metod som gynnar miljön, och stål, i egenskap av ett permanent material, lämpar sig perfekt för återvinning. Det finns dock inga ekonomiska bevis för att återvinning "kommer att minska produktionskostnaderna": med få undantag gäller i verkligheten det motsatta. Om återvinning vore en rent ekonomisk verksamhet skulle det inte finnas något behov av att främja den, eftersom alla ekonomiska aktörer automatiskt skulle övergå till återvinning utan något regelverk.

10.2 EESK kan inte stödja påståendet att kriterierna för när avfall upphör att vara avfall har bidragit till att stimulera högre efterfrågan på återvunnet stål. Tillämpningen av kriterierna för när avfall upphör att vara avfall är begränsad till vissa EU-medlemsstater och har, i motsats till kommissionens försäkran, inte bidragit till att förbättra kvaliteten på metalls-krot. De låga genomförandenivåerna beror på det faktum att de medför tyngre administrativa bördor och regelbördor för inrikeshandeln med metalls-krot utan några fördelar eller förbättringar av återvinningsprocessen.

10.3 Paketet om cirkulär ekonomi innehåller många goda avsikter, men saknar den ambition som krävs för att på allvar främja användningen av biprodukter såsom slagg utan onödiga administrativa bördor, som vissa medlemsstater försöker införa. Användningen av biprodukter bidrar väsentligen till minskad användning av naturresurser och avfallsdeponier.

10.4 Stål förbrukas aldrig, utan omvandlas hela tiden. Användningen av naturresurser för att framställa stål för första gången är därför en omvandlingsprocess som gör järn tillgängligt i mer "praktisk form" för efterföljande användning (livscyklar) och därmed minskar trycket på naturresurserna på medellång/lång sikt.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1343/2011 och (EU) nr 1380/2013, och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005

[COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)]

(2016/C 389/09)

Föredragande: Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE

Den 7 respektive den 11 april 2016 beslutade rådet och Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 43.2 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1343/2011 och (EU) nr 1380/2013, och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005

[COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)].

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016 (sammanträdet den 13 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 74 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén delar helt och hållet kommissionens ståndpunkt avseende behovet av att uppdatera och förenkla det aktuella styrningssystemet för tekniska åtgärder. Systemet bör baseras på en långsiktig strategi för förvaltning och bevarande av resurser.

1.2 Ett flertal av de föreslagna nyheterna och ändringarna skulle vara en direkt hjälp för flottans anpassning till landningsskyldigheten och det maximalt hållbara uttaget. Kommittén kan bara välkomna dem, då det gäller reformer som ger en större operativ flexibilitet samt ökar fiskeredskapens selektivitet.

1.3 Vissa förslag har dock tagits fram utan att fiskeriverksamhetens praktiska förutsättningar har beaktats på ett heltäckande sätt och utan att de ekonomiska och sociala effekterna har utvärderats. Kommittén är inte övertygad om att dessa förslag är en rimlig kompromiss mellan skyddet av fiskerinäringens intressen på kort och medellång sikt och ett bättre bevarande av fiskeresurserna. EESK vill följaktligen särskilt uppmärksamma följande aspekter:

1.3.1 Kommittén uppmanar kommissionen att tänka om vad gäller de föreslagna ändringarna av maskstorlekar. Kommittén uppmanar kommissionen att använda de referensmaskor som används av flottan för olika typer av fiske för tillfället, utan onödiga eller omotiverade ökning eller minskningar.

1.3.2 Kommittén uppmanar till att ändringar av de minimistorlekar som används för vissa arter för tillfället inte förs in i förslaget utan en bra motivering.

1.3.3 Regler som tillåter innovation och värdeskapande med avseende på oönskade fångster bör tas med.

1.3.4 Kommittén uppmanar till en lättnad av de övre gränserna för fiskekapacitet, som mäts i bruttotonnage och som den gemensamma fiskeripolitiken föreskriver medlemsstaterna, i syfte att anpassa fartygen till landningsskyldigheten och för att främja en förbättring av arbetsvillkoren ombord.

1.4 EESK begär att rådet, Europaparlamentet och kommissionen inrättar en äkta dialog med fiskare och deras representanter innan något beslut om de presenterade förslagen antas. Efterlevnad av reglerna kräver ett underförstått samförstånd och samarbete från fiskarnas sida. Sannolikheten att detta uppfylls är större om fiskarna deltar i debatten fullt ut.

1.5 Kommittén uppmanar till att man står fast vid sitt åtagande att föra en dialog med berörda parter under hela regionaliseringsprocessen.

2. Bakgrund

2.1 De tekniska åtgärderna är en omfattande regelsamling som reglerar hur, var och när fiskeverksamhet kan utföras. I dagsläget finns det ett stort antal förordningar, ändringar, genomförandebestämmelser och tillfälliga tekniska åtgärder som tillämpas både i gemenskapens vatten och för gemenskapsfartyg som verkar utanför unionens vatten. I praktiken innehåller fler än 30 förordningar tekniska åtgärder, varav de som tillämpas för ⁽¹⁾ Atlanten, Medelhavet ⁽²⁾ och Östersjön ⁽³⁾ är av särskild betydelse.

2.2 Två försök att ändra och uppdatera det komplexa rättsliga ramverket om tekniska åtgärder på kommissionens initiativ har tidigare misslyckats.

2.3 Det finns ett trängande behov av att anpassa lagstiftningen och EU:s fiskeripolitik till de nya ändringar som infördes med den gemensamma fiskeripolitiken, dvs. landningsskyldigheten och ett gradvist uppfyllande av det maximalt hållbara uttaget för samtliga populationer senast 2020. Införandet av dessa målsättningar utgör en stor utmaning för EU:s fiskeindustri.

2.4 Det är också värt att nämna att det inte var länge sedan rådet ensamt fattade alla beslut om fiskeripolitiken. Detta medförde att de tekniska åtgärderna detaljerat antogs som EU-förordningar i stället för som regionalt utarbetade regler anpassade till varje områdes och fiskes specifika karaktär. Följaktligen har inriktningen på en utförlig detaljstyrning tillsammans med EU-institutionernas tendens att sammanställa de tekniska uppgifterna i ändringsförslag gett upphov till ett komplext regelverk med litet handlingsutrymme och som industrin har svårt att förstå och respektera.

2.5 Kommissionen föreslår en ny ramförordning ⁽⁴⁾ som innehåller allmänna bestämmelser och gemensamma regler samt referensregler (per region) som skulle fungera som standardregler till dess att regionsspecifika regler utarbetats och införts i EU-lagstiftningen.

3. Sammanfattning av kommissionens förslag

3.1 Med det presenterade förslaget hoppas kommissionen kunna bidra till att den nya gemensamma fiskeripolitikens huvudmål kan uppnås på ett flexibelt och regionsspecifikt sätt. Särskilt belyses behovet av att minska fängsten av ungfisk och lekansamlingar av marina arter, öka fiskeredskapens selektivitet, undvika att skyddade arter fångas, minska utkastet och minimera miljöpåverkan.

3.2 För att nå dessa mål har kommissionen lagt fram en text vars syfte är att förenkla den aktuella styrningsstrukturen för de tekniska åtgärderna och som baseras på en långsiktig strategi för förvaltning och bevarande av resurser. I förslaget till förordning uppmärksammar kommissionen särskilt frågan om utkast, regionalisering, en större delaktighet bland berörda parter och fiskares ökade ansvar.

⁽¹⁾ Rådets förordning (EG) nr 850/98 av den 30 mars 1998 för bevarande av fiskeresurserna genom tekniska åtgärder för skydd av unga exemplar av marina organismer, som täcker nordöstra Atlanten (och Svarta havet sedan 2012) (EGT L 125, 27.4.1998, s. 1).

⁽²⁾ Rådets förordning (EG) nr 1967/2006 av den 21 december 2006 om förvaltningsåtgärder för hållbart utnyttjande av fiskeresurserna i Medelhavet, om ändring av förordning (EEG) nr 2847/93 och om upphävande av förordning (EG) nr 1626/94 (EUT L 409, 30.12.2006, s. 9).

⁽³⁾ Rådets förordning (EG) nr 2187/2005 av den 21 december 2005 om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund (EUT L 349, 31.12.2005, s. 1).

⁽⁴⁾ COM(2016) 134 final.

3.3 De viktigaste nyheterna och ändringarna som förts in är följande:

- Konsolidering och uppdatering av målsättningar, mål, trösklar för bifångst av känsliga arter, principer för god styrning och definitioner som tidigare reglerades i olika bestämmelser.
- Upprättande av vissa gemensamma regler och tekniska åtgärder som tillämpas för alla havsområden och som ska anses vara permanenta. Dessa åtgärder inkluderar förbjudna fiskeredskap och praxis, villkor och allmänna restriktioner vid användning av släpredskap och passiva nätreddskap, skydd av känsliga arter och livsmiljöer, minimistorlekar i bevarandesyfte och gemensamma åtgärder för att minska utkast.
- Utveckling av regionaliseringen genom upprättandet av referensåtgärder, främst i förslagets bilagor, som ska tillämpas om regionala åtgärder saknas. Dessutom fastställande av befogenheter för regionaliseringen av de tekniska åtgärderna genom antagandet av fleråriga planer, tillfälliga utkastplaner och skyddsåtgärder. Inkluderande av en säkerhetsklausul om en akutåtgärd för att skydda marina arter.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Inledande kommentarer

4.1.1 I dagsläget är regleringen av tekniska åtgärder vårt mest förlagade rättsliga ramverk. EESK anser därför att det är ytterst viktigt att den nya förenklade förordningen antas snarast så att sektorn smidigt och långsiktigt kan anpassa sig till de utmaningar som uppstår.

4.1.2 Kommittén anser att de tekniska åtgärderna bör antas efter det att man direkt rådfrågat berörda parter på ett tillfredsställande sätt. De måste vara flexibla och mer öppna för särskilda behov och antas med en snabb och effektiv beslutsprocess som möjliggör anpassning till de nya ändringarna.

4.1.3 Med reformen av den gemensamma fiskeripolitiken har en innovativ strategi skapats för fiskeriförvaltningen, med en övergång till en fokusering på resultat och införandet av regionaliseringen som utgångspunkt. Kommittén ställer sig helt och hållet bakom det nya synsättet.

4.2 Bevarande

4.2.1 EESK stöder helt och hållet kommissionens avsikt att avskaffa eller förenkla de stängda områdena eller områden med begränsat tillträde för att skydda ungfisk (ungefär hälften), eftersom dessa områden, tack vare sektorns ansträngningar, beståndets återhämtning eller miljöförändringar, inte längre är effektiva och är förlagade.

4.2.2 Kommittén stöder att man koncentrerar sina ansträngningar till att förbättra de tekniska åtgärderna i syftet att förbättra fiskeplatsernas tillstånd och underlätta deras bevarande med stöd av utlåtandet från vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommittén för fiskerinäringen och med beaktande av de synpunkter som inkommit från medlemsstaterna, fiskerinäringen och övriga berörda parter.

4.3 Social och ekonomisk påverkan

4.3.1 Det är uppenbart att flera av de förslagna reglerna kräver omfattande förändringar av fiskeredskap och metoder, vilket kommer att få verkliga konsekvenser ur ett ekonomiskt och socialt perspektiv. Kommissionen erkänner att de nya utmaningarna med den gemensamma fiskeripolitiken kommer att få betydande konsekvenser för fiskerinäringen på kort sikt, men att den på lång sikt kommer att innebära betydande fördelar. Kommissionen har dock inte i dagsläget försökt beräkna de sociala och ekonomiska kostnaderna som genomförandet av förslaget skulle ge upphov till på kort sikt. Kommittén anser att avsaknaden av sådan information gör det omöjligt att fastställa huruvida förslaget är en rimlig avvägning mellan skyddet av fiskerinäringens intressen på kort och medellång sikt och ett bättre bevarande av fiskeresurserna.

4.3.2 För att motverka de negativa konsekvenserna på kort sikt (t.ex. minskad fångst av arter som tillhör målgruppen och kostnaderna för att införskaffa utrustning) för både fartygsägarna och fiskarna, anser kommittén det vara lämpligt att stödja fångstsektorn genom europeiska havs- och fiskerifonden.

4.3.3 EESK anser att förslaget inte innehåller någon utvärdering av konsekvenserna för sjösäkerheten. Den nya fiskeripolitiken medför potentiella säkerhetsrisker för personalen, t.ex. ökad arbetstid för att ta hand om bifångad fisk, och för fartyget, t.ex. båtens stabilitet på grund av den ökade bifångsten, som bör utvärderas och beaktas.

4.4 *Genomförande och efterlevnad*

4.4.1 Den nya förordningen som är grundad på den gemensamma fiskeripolitiken ⁽⁵⁾ föreskriver olika tekniska åtgärder och bevarandeåtgärder med syftet att uppnå de tidigare nämnda målen. Den mest relevanta åtgärden för att uppnå syftet är de fleråriga planerna, som upprättar ett ramverk för ett hållbart utnyttjande av de berörda bestånden och marina ekosystemen, och som enligt artikel 10.1 f bör innehålla ett antal lämpliga tekniska åtgärder.

4.4.2 Kommissionen anser att förslaget är nödvändigt för att garantera rättssäkerheten fram till dess att de fleråriga förvaltningsplanerna antagits. Det är en övergångslösning för att anpassa det rättsliga regelverket till den gemensamma fiskeripolitikens nya krav vad gäller tekniska åtgärder. EESK anser att denna övergång är nödvändig.

4.4.3 Kommittén anser att kommissionen, för en lämplig utveckling och genomförande av regionaliseringen, bör föreslå fleråriga planer och utkastplaner på grundval av medlemsstaternas gemensamma rekommendationer för att undvika en återgång till detaljstyrning. Kommissionens roll bör begränsas till att kontrollera och samordna förenligheten med avseende på medlemsstaternas förslag för att säkerställa att den gemensamma fiskeripolitikens mål uppfylls. Detta skulle garantera ett snabbt antagande av sådana anpassningsåtgärder till fiskets nya verklighet, med ett nedifrån och upp-perspektiv, och åtgärderna skulle få ett bättre mottagande av industrin.

4.5 *Regionalisering och beslutsprocess*

4.5.1 Kommittén håller med om att det är nödvändigt att behålla några grundläggande gemensamma åtgärder som tillämpas för allt fiske och alla regioner, vilka begränsas till upprättandet av definitioner, principer och mål i enlighet med den nya gemensamma fiskeripolitiken så att inte ett rättsligt tomrum uppstår.

4.5.2 Kommittén vill dock belysa att förvaltningen av fisket kommer att ändras drastiskt så fort lagstiftningen för landningsskyldigheten stegvis har trätt i kraft. Fokus kommer inte längre att vara fiskelandningarna utan ligga på fångsterna. Det är därför viktigt att medlagstiftarna inte upprepar tidigare misstag och erkänner att EU:s föreskrivna tekniska åtgärder ska bestämmas på regional nivå i nära samråd med de som dagligen tillämpar och följer reglerna.

4.5.3 EESK anser dessutom att kommissionen bör främja ett en atmosfär av förtroende som ger fiskare friheten att välja de mest lämpliga verktygen för att uppnå en ökad selektivitet och en minskning av bifångster. Man får inte glömma att fiskarna kommer att vara fullt ansvariga för den tagna fångsten och inte för den som de tar i land. Man bör följaktligen tillåta att de bestämmer de bästa selektiva åtgärderna.

4.5.4 Tyvärr har kommissionen inte tillämpat detta synsätt på ett harmoniserat sätt när det gäller det fria valet av en optimal maska. Det finns motsägelser i texten vad gäller maskstorlekarna för små pelagiska och demersala arter. En rejäl minskning av maskstorleken har skett för de pelagiska arterna medan den har ökat för de demersala arterna. Denna reglering bör inte användas för att öka den minsta maskstorleken som i dagsläget används i fisket utan en bra motivering. Vi får inte glömma att fiskare eftersträvar maximal ekonomisk vinst vid försäljning av de fångade arterna och försöker undvika att fånga icke-målarter och ungfiskar, eftersom de dras från deras kvot och endast kan säljas för produktion av mjöl, olja och liknande produkter vars försäljningsvärde i första led är försumlig.

4.5.5 Regionaliseringen innebär en större delaktighet för berörda parter. Lagstiftning som sker i nära samarbete med medlemsstaterna, rådgivande nämnder, aktörer inom fiskenäringen, vetenskapsmän och andra berörda ger fördelar på flera sätt, bl.a. tydligare och enklare regler anpassade till varje havsområde och fiskes särskilda karaktär, hög efterlevnadsgrad

⁽⁵⁾ Förordning (EU) nr 1380/2013, artikel 7.

bland fiskare, enklare tillämpning för inspektörer, större politisk legitimitet och trovärdighet, bättre anpassning till miljömålen och bättre fiskeselektivitet. Kommittén rekommenderar därför att de tekniska åtgärderna om fiskeredskap utarbetas och antas på lokal och regional nivå.

4.5.6 Ett bra exempel för att visa på de negativa konsekvenser som kan uppstå om man inte uppfyller ovannämnda målsättning är Medelhavsflottan, som har upplevt allvarliga problem på grund av införandet av obligatoriska detaljerade regler ⁽⁶⁾, som t.ex. minskningen av garntjocklek. Denna tekniska åtgärd har lett till säkerhets- och manövreringsproblem för fartygen, en betydande ökning av antalet nätbristningar som en följd av nätets försvagade och minskade motståndskraft, en prisdevalvering av fångsten och en onödig ökning av utkasterna på grund av den försämring som användningen av en sådan tunn och vass tråd ger upphov till.

4.6 *Incitament för fiskare: eliminering, minskning och förebyggande åtgärder mot oönskade fångster*

4.6.1 Kommittén anser att fiskenäringens fullständiga deltagande i beslutsprocessen, genom sina arbetsgivarorganisationer och fackföreningar, kommer att utgöra ett betydande incitament för att uppnå maximal efterlevnad och en bättre förståelse av reglerna.

4.6.2 I skäl 21 i förslaget fastställs att medlemsstaterna bör ta fram stödåtgärder åt fångstsektorn för landningsskyldighetens genomförande, t.ex. lagring och upptäckt av kommersiella avsättningsmöjligheter för oönskade arter. Uttryckligen nämner man dock endast investeringsstöd för konstruktion och anpassning av landningsplatser. Kommittén anser att även investeringar ombord för lagring, bearbetning och värdeskapande av oönskade fångster bör nämnas.

4.6.3 Anpassningen av fartygen till utkastförbudet försvåras av de volymbegränsningar (bruttotonnage) som den gemensamma fiskeripolitiken föreskriver. Oavsett de använda fiskeredskapens selektivitetsökning leder utkastförbudet till en ökning av oönskad fångst som måste förvaras och/eller bearbetas ombord. Kommittén föreslår därför att systemet ⁽⁷⁾ görs mer flexibelt. Vi rekommenderar att varje gång en fartygsrenovering eller ändringar leder till en volymökning, t.ex. installation av extra lagringsplats eller av utrustning för beredning av oönskad fångst, införs detta i ett separat register eller på en rad som är oberoende av registret över fiskefartygs totalvikt.

4.6.4 Kommittén anser att volymökningen inte bör anses vara en ökning av fiskekapaciteten. Det beskrivna förfarandet i ovanstående stycke bör därför även användas vid renovering av fartyg och för volymökningar som orsakas av genomförda åtgärder för att förbättra personalens säkerhet, arbetsvillkoren och login ombord, så länge volymökningen inte är en ökning av fartygets kapacitet att fånga fisk.

4.6.5 Under de senaste åren har fiskeindustrin gjort stora ansträngningar för att utveckla högteknologiska fiskemetoder i syftet att minska utkasterna och eventuella miljökonsekvenser. Vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommittén för fiskerinäringen har i själva verket vid flera tillfällen betonat att det har hänt mer för en förbättrad selektivitet under de senaste fyra åren än under de föregående tjugo åren. Kommittén betonar ändå vikten av ytterligare ansträngningar och finansiering med avseende på fiske efter bottenlevande arter för att främja tekniska framsteg inom selektivitet.

4.6.6 Kommittén upprepar vikten av att inte använda förordningen för att utan motivering ändra minimistorlekarna som tillämpas för vissa arter. I vissa fall ökar storleken, t.ex. för fläckpagell i Medelhavet, samtidigt som denna minimistorlek utökas till områden där den tidigare inte föreskrevs (västliga vatten). För havsabborren utökas storleksökningen som antogs i slutet av 2015 för vissa områden (nordvästliga vatten) till områden som inte ingick i regelverket (sydvästliga vatten).

⁽⁶⁾ Förordning (EG) nr 1967/2006.

⁽⁷⁾ I linje med förslaget av den rådgivande nämndens rekommendationer om pelagiska arter, V1 2015 04 18.

5. Särskilda kommentarer till artiklarna

5.1 Artikel 6

Med tanke på den förvirring som flera definitioner orsakar inom den berörda sektorn anser EESK att man när dessa hänvisar till ett redskap eller en del av ett redskap bör hänvisa till en bilaga med bilder som underlättar förståelsen av det som definieras på det sätt som används av kommissionen i figur 2 i första bilagan av rådets förordning (EG) nr 2187/2005, som upphör att gälla med denna nya förordning om tekniska åtgärder.

5.2 Artikel 13

Punkt 2 i denna artikel avslutas med "ska kommissionen ge särskild akt på att begränsa negativa effekter av att fiskeverksamheten flyttas till andra känsliga områden", vilket kan förstås som ett skydd av känsliga livsmiljöer. I detta syfte krävs tillgång till en kartläggning av de områden som ska skyddas för att öka kunskapen om havsbotten, inte enbart ett förbud av flottans verksamhet, vilken är mycket beroende av att hitta nya fiskeplatser för de arter som fångas i och med den nya politikens landningsskyldighet. Kommittén anser att kommissionen bör utföra en total kartläggning av alla känsliga marina områden i syftet att klargöra exakt vad som är skyddat och varför. Med syftet att säkerställa total hållbarhet är det dessutom inte bara viktigt för att minska miljöpåverkan utan även för att minska de socioekonomiska effekterna när fiskeområden eventuellt stängs.

5.3 Artikel 17

Kommittén är oroad över innehållet i artikel 17.2 i förslaget, eftersom den europeiska flottan också fångar flera arter som inte ingår i TAC-systemet och de kommersiella värdekvoter som bidrar till att företagen tjänar på de fiskeresor som företagets fiskefartyg gör. Det rekommenderas starkt att man beaktar att dessa arter⁽⁸⁾, trots att de inte ingår i TAC, är en del av flottans normala fångst, och därför är arter av intresse.

5.4 Artikel 37

Europeiska kommissionen nämner inte investeringar ombord för lagring, bearbetning och värdeskapande av oönskade fiskar. Dessutom förbjuder kommissionen i själva verket möjligheten att utföra fysisk och kemisk beredning för att framställa mjöl eller fiskolja ombord. Det finns få incitament för fiskare att ha kvar oönskade fiskar ombord, när försäljningspriset är cirka en eurocent per kilo vid icke-mänsklig konsumtion. Av detta skäl ställer sig kommittén bakom borttagandet av artikel 54a, vilket föreslås med denna artikel.

6. Särskilda kommentarer till bilagorna

6.1 Nordvästliga vatten (del B i bilaga VI)

6.1.1 EU bör främja ett ömsesidigt förtroende som ger fiskarna friheten att välja de mest lämpliga verktygen för att uppnå en ökad selektivitet och en minskning av bifångsterna. Man får inte glömma att fiskarna kommer att vara fullt ansvariga för den tagna fångsten och inte för den som de tar i land. Man bör följaktligen tillåta att de bestämmer de bästa selektiva åtgärderna.

6.1.2 I bilagan menar Europeiska kommissionen att trålare ska använda släpredskap med en strut på 120 mm, vilket utan tvekan skulle leda till att denna flotta försvann. Liksom med maskor på 100 mm (används i den biologiskt känsliga zonen) minskar fångsten, i förhållande till fångsten med en maskstorlek på 80 mm, med 35 %.

6.1.3 Kommittén ställer sig inte bakom införandet att nya områden för användningen av begränsningsåtgärder för valar, utan en motivering, och inte heller bakom att nya åtgärder för att undvika oavsiktliga fångster av havsfåglar utan vidare inkluderas, eftersom det krävs en större utredning och en vetenskaplig motivering.

⁽⁸⁾ Med hänvisning till t.ex. knorrhanar (*Triglidae*), vanlig bläckfisk (*Loligo spp.*), havsåål (*Conger conger*), sepiabläckfisk (*Sepia officinalis*), sanktperfisk (*Zeus faber*), rödtunga (*Glyptocephalus cynoglossus*), havsbraxen (*Brama brama*), bläckfisk (*Illex spp.*), dolkfisk (*Aphanopus carbo*) och stor kammussla (*Pecten maximus*).

6.2 *Sydvästliga vatten (del B i bilaga VII)*

6.2.1 Kommittén ställer sig inte bakom ökningen av lägsta maskstorlek i struten vid fångst av demersala arter. Övergången från en maska på 70 mm till en på 100 mm är att be fartygen att gå ut och fiska vatten och leder till deras försvinnande. Arbetssättet, fåtalet utkast inom dessa fisken och utbudet av målarter stöder bevarandet av en maska på 70 mm.

6.2.2 Vad gäller åtgärderna avsedda att minska den oavsiktliga fångsten av valar och havsfåglar i Ices-delområde VIII och Ices-sektion IXa anser kommittén att kommissionen måste inkomma med en nödvändig vetenskaplig motivering innan de antas. Dessa åtgärder har redan avisats tidigare eftersom det saknas eller finns få valar och havsfåglar i dessa vatten.

6.3 *Medelhavet (del B i bilaga IX)*

6.3.1 Vad gäller förbudet att använda nät med en trådtjocklek på mer än 3 mm anser kommittén att tjockleken, i enlighet med slutsatserna i *Instituto Español de Oceanografías* (spanska institutet för oceanografi) vetenskapliga studie, bör ändras till 5 mm. Bevarandet av den nämnda tjockleken kan inte motiveras med ett bevarande av resurserna. Den orsakar endast ekonomisk skada, då näten oftare brister.

6.3.2 När det gäller förbudet mot att ha ombord eller sätta ut mer än 250 burar, tinor eller mjärdar per fartyg vid djuphavsfiske efter kräftdjur (inklusive Plesionika spp.) anser kommittén att det för denna typ av räkor borde vara möjligt att tillåta lika många burar som i dag, dvs. 1 500 burar. De tillgängliga vetenskapliga studierna visar att den nuvarande fångstnivån lämnar utrymme för en total biomassa som är större än biomassan vid ett maximalt hållbart uttag, vilket klart och tydligt visar att verksamheten i nuläget är hållbar och bedrivs på ett ansvarsfullt sätt.

Bryssel den 13 juli 2016.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter

[COM(2016) 87 final]

(2016/C 389/10)

Föredragande: Cillian LOHAN

Den 4 mars 2016 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter

[COM(2016) 87 final].

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13 och 14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 143 röster för och inga nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens förslag till EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter och konstaterar med tillfredsställelse att man införlivat ett antal viktiga förslag från kommitténs tidigare yttrande i denna fråga.

1.2 Kommittén anser att helhetsgreppet, med bl.a. en global allians mellan ursprungs-, transit- och destinationsländerna, är en grundläggande hörnsten i kampen mot de direkta och indirekta konsekvenserna av olaglig handel med vilda djur och växter.

1.3 EESK urskiljer olika prioriterade åtgärder för olika nivåer i den olagliga handelns försörjningskedja.

- När det gäller lokalsamhällena i ursprungsländerna måste prioriteringen vara både medvetenhet och skapande av hållbara källor till sysselsättning och inkomster.
- När det gäller den organiserade brottsligheten är prioriteringen att både upprätthålla ett system med gemensamma, effektiva, proportionerliga och avskräckande kontroller och påföljder och att tillhandahålla resurser för de polisiära insatserna.
- När det gäller efterfrågan måste prioriteringen, ur både företagets och konsumenternas perspektiv, vara ökad medvetenhet, spårbarhet och märkning. Detta bör tillämpas specifikt på europeisk nivå.
- När det gäller rättsväsendet måste prioriteringen ligga på att säkerställa efterlevnaden genom målinriktad fortbildning av domare för att se till att det råder konsekvens och proportionalitet när påföljderna fastställs.

1.4 EESK anser att en strukturerad dialog och samarbete med tredjeländer bör säkerställas genom att kampen mot olaglig handel med vilda djur och växter införs som en förutsättning för EU:s samtliga bilaterala och multilaterala handelsavtal. Inverkan av EU:s utrikespolitik för att främja hållbar utveckling i tredjeländer måste i första hand mätas i fråga om livskvalitet och alternativa hållbara inkomstkällor och sysselsättningsmöjligheter för landsbygdsbefolkningen, i linje med FN:s 2030-agenda för hållbar utveckling.

1.5 I enlighet med Londonförklaringen understryker kommittén behovet av ett märknings- och spårningssystem som garanterar att handeln med vilda djur och växter är laglig och hållbar.

1.6 EESK beklagar att det i kommissionens förslag saknas hänvisningar till det hot som den olagliga handeln med vilda djur och växter utgör mot folkhälsan och mot inhemska djur- och växtarter. Kommittén framhåller att de ovannämnda märknings- och spårningssystemen tillsammans med en lämplig veterinär och fytosanitär kontrollmekanism kan bidra till att motverka sådana sjukdomars utbrott och spridning på global nivå.

1.7 Kommittén föreslår att kommissionen ska lägga betydligt större vikt vid e-handelns påverkan på den olagliga handeln med vilda djur och växter och vidta särskilda åtgärder för att skydda den lagliga och hållbara handeln med vilda växter och djur från olaglig handel, som bedrivs genom en regelvidrig användning av e-handelswebbplatser och sociala medier eller genom särskilda olagliga nätverk på djupwebben.

1.8 EESK framhåller vikten av det kommande 17:e mötet i partskonferensen (COP17) för Cites, och uppmanar EU att inta en stark ståndpunkt för att stödja målen i denna handlingsplan. EESK uppmanar kommissionen att stödja förslaget om att stänga de inhemska marknaderna för elfenben, eftersom det på ett avgörande sätt skulle bidra till att avvärja hotet om utrotning av afrikanska elefanter.

2. Inledning

2.1 Olaglig handel med vilda djur och växter är inte någon ny företeelse⁽¹⁾, men dess omfattning, karaktär och inverkan har förändrats avsevärt under de senaste åren⁽²⁾. Dess snabba och omfattande tillväxt gör olaglig handel med vilda djur och växter till en av de allvarligaste formerna av organiserad brottslighet tillsammans med människo-, narkotika- och vapenhandel, med en omsättning som uppskattas till 8–20 miljarder euro per år.

2.2 Olaglig handel med vilda djur och växter har blivit en av de mest lönsamma olagliga verksamheterna i världen tack vare en stark efterfrågan⁽³⁾ och låg risk (för upptäckt och påföljder). Jämfört med andra typer av brott ges den mycket lägre prioritet, och betydligt mindre resurser avsätts för att bekämpa den. Påföljderna tillämpas inkonsekvent och ojämnt till och med inom EU, vilket uppmuntrar internationella kriminella organisationer att flytta till länder där straffen är mildare eller de behöriga myndigheterna är mindre effektiva.

2.3 Konsekvenserna av den olagliga handeln med vilda djur och växter är mätbara och synliga, inte bara ur miljösynpunkt⁽⁴⁾. Av detta skäl är förlusten av biologisk mångfald, avskogning⁽⁵⁾, eventuell utrotning av de mest ikoniska arterna⁽⁶⁾ och minskade fiskbestånd⁽⁷⁾ bara en partiell konsekvens av en ännu farligare företeelse.

⁽¹⁾ Definitionen av olaglig handel med vilda djur och växter omfattar internationell och icke-internationell olaglig handel med vilda djur och växter och härledda produkter samt nära förbundna brott såsom tjuvjakt.

⁽²⁾ Mellan 2007 och 2013 ökade tjuvjakten i sådan omfattning att den omintetgjorde den återhämtning som ägt rum under de tre föregående årtiondena, vilket utgör ett verkligt hot mot bevarandet av biologisk mångfald och mot en hållbar utveckling. Till exempel dödades mellan 20 000 och 25 000 elefanter i Afrika varje år för elfenben, och så många som 100 000 dödades bara mellan 2010 och 2012.

⁽³⁾ Den olagliga handeln är på uppgång, till följd av den växande efterfrågan på produkter av vilda djur och växter såsom elfenben, noshörningshorn och tigerben, särskilt i vissa asiatiska länder (t.ex. Kina och Vietnam).

⁽⁴⁾ Konsekvenserna av olaglig handel med vilda djur och växter för naturen kan förstärkas av andra faktorer, t.ex. globaliserad konsumtion, icke hållbar markanvändning, klimatförändringar, överexploatering av medicinalväxter samt intensiv turism, som bl.a. omfattar jakt.

⁽⁵⁾ Olaglig skogsavverkning står för upp till 30 % av den globala handeln med trä och svarar för mer än 50 % av avskogningen i Centralafrika, Amazonas och Sydostasien, vilket innebär att ursprungsbefolkningarna berövas viktiga möjligheter till hållbar utveckling.

⁽⁶⁾ På grund av tjuvjakt förklarades västlig spetsnoshörning utdöd av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) 2011.

⁽⁷⁾ Olagligt fiske beräknas motsvara 19 % av det rapporterade fångstvärdet.

2.4 Olaglig handel med vilda djur och växter är starkt knuten till annan olaglig verksamhet som internationella kriminella organisationer ägnar sig åt, bl.a. penningtvätt och korruption, såsom framhålls i den senaste rapporten från FN:s drog- och brottsbekämpningsbyrå (UNODC)⁽⁸⁾.

2.5 Olaglig handel med vilda djur och växter är en fara för den globala säkerheten. Den underblåser konflikter och hotar den regionala och nationella säkerheten genom att ge milisgrupper och terroristnätverk en finansieringskälla⁽⁹⁾.

2.6 Olaglig handel med vilda djur och växter utgör ett hot mot folkhälsan och mot inhemska djur- och växtarter. Om adekvata växtskyddskontroller kringgås utsätts inhemska arter för en betydande risk för att smittas av nya patogener⁽¹⁰⁾. Det uppskattas att 75 % av de nya infektionssjukdomarna är av animaliskt ursprung och till största delen härrör från vilda arter⁽¹¹⁾.

2.7 Stöld av utrotningshotade arter är ett annat relevant problem som inte har uppmärksamats tillräckligt. I EAZA:s⁽¹²⁾ djurparker har 739 djur av 44 arter stulits sedan år 2000, och många av dem har aldrig återfunnits. Utrotningshotade primater och fågelarter har varit populära mål, och detta skapar problem beträffande välfärd och biologisk mångfald för avelsprogrammen för dessa sällsynta arter.

2.8 Konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter (Cites) är av avgörande betydelse i kampen mot olaglig handel med vilda djur och växter. Under 2013 gick FN ut med en stark politisk kampanj⁽¹³⁾ i denna fråga, som ledde fram till den första särskilda resolutionen, som antogs av generalförsamlingen i juli 2015⁽¹⁴⁾. Detta föranledde det internationella samfundet att inleda en parallell process för att skapa en global allians som omfattar ursprungs-, transit- och destinationsländerna för vilda djur och växter, vilket ledde fram till undertecknandet av Londonförklaringen⁽¹⁵⁾ i februari 2014.

2.9 EU är en viktig destination för olagliga produkter av vilda djur och växter samt en viktig knutpunkt för olaglig handel med ursprung i Afrika, Latinamerika och Asien och har därför en viktig roll att spela. År 2014 uppmanade Europaparlamentet kommissionen att utarbeta en EU-handlingsplan för att bekämpa olaglig handel med vilda djur och växter⁽¹⁶⁾. Det efterföljande kommissionsmeddelandet om EU:s strategi mot olaglig handel med vilda djur och växter⁽¹⁷⁾ fick starkt stöd av EESK i ett yttrande⁽¹⁸⁾.

2.10 Det finns branscher som påverkas direkt eller indirekt av den olagliga handeln med vilda djur och växter, både de företag som ägnar sig åt laglig och hållbar handel med vilda djur och växter (dvs. lyxindustrin, husdjursbranschen och den traditionella kinesiska medicinen) och de företag som är indirekt inblandade (dvs. transportföretag, kurirer och e-handelsföretag). Som ett erkännande av detta har många företag tagit en rad initiativ mot olaglig handel med vilda djur och växter såsom certifieringssystem och CSR (företagens sociala ansvar) för enskilda eller flera företag⁽¹⁹⁾.

⁽⁸⁾ UNODC, World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species, 2016.

⁽⁹⁾ Europeiska kommissionen, meddelande om en åtgärdsplan för förstärkning av kampen mot finansiering av terrorism, COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ EUT C 424, 26.11.2014, s. 52.

⁽¹¹⁾ Rapport från WWF – http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_lr_1.pdf.

⁽¹²⁾ Europeiska djurparks- och akvarieförbundet (EAZA) är den ledande organisationen inom denna sektor, med 377 medlemsinstitutioner i 43 länder i Europa och Mellanöstern.

⁽¹³⁾ I en resolution som FN:s kommission för brottsförebyggande arbete och straffrätt antog 2013 och som fått stöd av FN:s ekonomiska och sociala råd fastställs att olaglig handel med vilda djur och växter utgör en form av "allvarlig organiserad brottslighet" som begås av samma slags globala organiserade kriminella grupper som de som ägnar sig åt t.ex. människo-, narkotika- och vapenhandel.

⁽¹⁴⁾ FN:s resolution 69/314, Tackling illicit trafficking in wildlife, 30 juli 2015.

⁽¹⁵⁾ Londonförklaringen undertecknades av statschefer, ministrar och företrädare för 46 länder vid 2014 års konferens om olaglig handel med vilda djur och växter. I förklaringen fastställs nya standarder i kampen mot den olagliga handeln med vilda djur och växter, bl.a. ändring av gällande lagstiftning så att tjuvjakt och olaglig handel med vilda djur och växter kategoriseras som "allvarliga brott", förbud mot användning av utrotningshotade arter, förstärkning av det gränsöverskridande samarbetet och samordning av nätverken för kamp mot olaglig handel med vilda djur och växter.

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets resolution av den 15 januari 2014 om naturvårdsbrott (2013/2747(RSP)).

⁽¹⁷⁾ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om EU:s strategi mot olaglig handel med vilda djur och växter – COM(2014) 64 final.

⁽¹⁸⁾ Se fotnot 10.

⁽¹⁹⁾ Ricardo Energy & Environment, Strengthening cooperation with business sectors against illegal trade in wildlife. Rapport för kommissionens GD Miljö, 2015.

3. Sammanfattning av kommissionen förslag

3.1 Handlingsplanen syftar till att förbättra samarbetet mellan alla berörda aktörer, utnyttja befintliga verktyg och politiska strategier effektivare och stärka samverkan dem emellan. De resultat som uppnås genom handlingsplanen kommer att utvärderas 2020.

3.2 Åtgärderna bygger på följande tre prioriteringar:

- Att förhindra olaglig handel med vilda djur och växter.
- Att genomföra och kontrollera efterlevnaden av befintliga regler.
- Att stärka de globala partnerskapen mellan ursprungs-, konsument- och transitländer.

3.3 För att ta itu med orsakerna till olaglig handel med vilda djur och växter kommer EU att fokusera på fyra områden:

- Att minska efterfrågan.
- Att göra landsbygdssamhällena delaktiga i naturskyddsåtgärderna.
- Att öka näringslivets engagemang.
- Att bekämpa korruptionen.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK välkomnar kommissionens förslag och anser att EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter är ett avgörande redskap för att ta itu med denna omfattande och farliga företeelse. Analysen av bristerna i de befintliga strukturerna för att bekämpa den ökande olagliga handeln med vilda djur och växter i det åtföljande arbetsdokumentet bör bidra till eventuella framtida kompletterande bedömningar och åtgärder⁽²⁰⁾.

4.2 Kommittén konstaterar med tillfredsställelse att man införlivat ett antal viktiga förslag från dess tidigare yttrande om olaglig handel med vilda djur och växter⁽²¹⁾.

4.3 Kommittén anser att helhetsgreppet är en avgörande hörnsten i EU:s handlingsplan med tanke på de komplexa, mångfasetterade aspekterna av den olagliga handeln med vilda djur och växter och dess direkta och indirekta konsekvenser.

4.4 EESK ställer sig bakom att utgångspunkten för strategin ska vara efterlevnad samt förstärkning och samordning av gällande internationella avtal (särskilt Cites), lagar, regler, politiska strategier och tillsynsinstrument, i form av närmare integration av alla berörda sektorer – miljöskydd, tullkontroll, rättsväsende, affärsintressen, kamp mot den organiserade brottsligheten osv. – och ett effektivare samarbete mellan myndigheterna i ursprungs-, transit- och destinationsländerna för vilda djur och växter.

4.5 Kommittén anser att EU inte kommer att kunna bekämpa organiserade naturvårdsbrott effektivt förrän vissa mål (som anges i bilagan till förslaget) har uppnåtts:

- Alla medlemsstater måste så snart som möjligt efterleva EU:s gällande lagstiftning om vilda djur och växter.

⁽²⁰⁾ Europeiska kommissionen, Analysis and Evidence in support of the EU Action Plan against Wildlife Trafficking, arbetsdokument från kommissionens avdelningar, SWD(2016) 38 final.

⁽²¹⁾ Se fotnot 10.

- Förbättra en gemensam mekanism för samarbete, samordning, kommunikation och uppgiftsflöde mellan de behöriga tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna, med en särskild strategi för gränsöverskridande insatser och utredningar, inbegripet utarbetande av ett gemensamt register över de olagliga handlarna.
- Införa ett lämpligt system för enhetlig och regelbunden fortbildning av och information till hela tillsyns-/rättsväsendekedjan i kampen mot olaglig handel med vilda djur och växter, som även inbegriper experter på organiserad brottslighet, it-brottslighet och därtill relaterade olagliga finansiella flöden.
- Medlemsstaterna måste anpassa sin lagstiftning till internationella avtal genom att se till att olaglig handel med vilda djur och växter betraktas som ett allvarligt brott som bestraffas med fängelse i minst fyra år och ingår bland de brott som omfattas av åtgärder för att bekämpa penningtvätt och korruption.

4.6 Förslaget om att inrätta en global allians mot olaglig handel med vilda djur och växter för att skapa en strukturerad dialog och samarbete med ursprungs-, transit- och konsumentländerna, inbegripet nationella myndigheter, lokalsamhällen, det civila samhället och den privata sektorn, kommer att ge ett starkt stöd till målen i planen.

4.7 EESK urskiljer olika prioriterade åtgärder för olika nivåer i den olagliga handelns försörjningskedja.

- När det gäller lokalsamhällena i ursprungsländerna måste prioriteringen vara både medvetenhet och skapande av hållbara källor till sysselsättning och inkomster.
- När det gäller den organiserade brottsligheten är prioriteringen att både upprätthålla ett system med gemensamma, effektiva, proportionerliga och avskräckande kontroller och påföljder och att tillhandahålla resurser för de polisiära insatserna.
- När det gäller efterfrågan måste prioriteringen, ur både företagets och konsumenternas perspektiv, vara ökad medvetenhet, spårbarhet och märkning. Detta bör tillämpas specifikt på europeisk nivå.
- När det gäller rättsväsendet måste prioriteringen ligga på att säkerställa efterlevnaden genom målinriktad fortbildning av domare för att se till att det råder konsekvens och proportionalitet när påföljderna fastställs.

4.8 EESK instämmer i att det behövs mer resurser och mer målinriktade initiativ för att bekämpa olaglig handel med vilda djur och växter i ursprungsländerna. Till exempel stöder EESK kommissionens förslag om att göra kampen mot olaglig handel med vilda djur och växter till en förutsättning för EU:s samtliga bilaterala och multilaterala handelsavtal.

4.9 Kommittén anser att det civila samhället har en avgörande roll när det gäller att bekämpa och förhindra olaglig handel med vilda djur och växter i både ursprungs- och destinationsländerna. Kommittén fäster särskild vikt vid en aktiv och medveten medverkan av konsumenterna och den privata sektorn för att uppmuntra till hållbar anskaffning av produkter av vilda djur och växter, med stöd av införandet av ett märknings- och spårningssystem.

4.10 EESK anser att landsbygdsbefolkningen måste göras delaktig i effektiva utvecklingsprocesser så att den kan dra nytta naturskyddet (t.ex. ekoturism). Övergången till en hållbar ekonomi i tredjeländer måste i första hand mätas och bedömas i fråga om livskvalitet och sysselsättningsmöjligheter och måste ligga i linje med FN:s 2030-agenda för hållbar utveckling och de tillhörande målen för hållbar utveckling.

4.11 EESK framhåller att man måste erbjuda de boende i tredjeländer som är inblandade i de tidigaste skedena av olaglig handel med vilda djur och växter alternativa hållbara inkomstkällor och sysselsättningsmöjligheter. Detta kan ta formen av ekoturism eller maximerade avkastningsmöjligheter från den lokala livsmiljöns och naturens ekosystemtjänster.

4.12 EESK framhåller behovet av kontakter med näringslivet för att underlätta en ömsesidig diskussion och flödet av information för att se till att näringslivet spelar en positiv roll i kampen mot olaglig handel med vilda djur och växter. En strategi för att komma till rätta med dessa problem kan inte genomföras i ett vakuum som utesluter privata företag.

5. Särskilda kommentarer

5.1 EESK föreslår en bred europeisk informationskampanj för att göra konsumenterna och den privata sektorn delaktiga när det gäller att minska tillgången och efterfrågan på olagliga produkter av vilda djur och växter. På grund av den breda definitionen av "olaglig handel med vilda djur och växter" rekommenderar kommittén att man även ska fokusera på icke-ikoniska växter och djur⁽²²⁾ och härledda produkter⁽²³⁾.

5.2 EESK upprepar sin beredvillighet att stödja och delta i initiativ som EU vill genomföra, t.ex. genom att utnyttja det nätverk av ekonomiska och sociala aktörer i EU och Afrika som inrättats vid kommittén. EESK skulle välkomna ett initiativ från kommissionen för att inrätta ett forum för diskussion om genomförandet av handlingsplanen och skulle också kunna stå värd för ett evenemang för detta.

5.3 I överensstämmelse med Londonförklaringen efterlyser EESK särskilda åtgärder för att få den privata sektorn att agera på ett ansvarsfullt sätt och ett märknings- och spårningssystem som garanterar att handeln med vilda djur och växter är laglig och hållbar, såväl ekonomiskt och miljömässigt som ur lokalsamhällets synvinkel. En förebild här kan vara de befintliga systemen för handel med kaviar och tropiska träslag⁽²⁴⁾. Det zoologiska informationshanteringssystem (ZIMS) som används av EAZA skulle kunna vara en god referenspunkt för ett gemensamt spårningssystem för levande djur.

5.4 Kommittén beklagar att det i kommissionens förslag saknas hänvisningar till det hot som den olagliga handeln med vilda djur och växter utgör mot folkhälsan och mot inhemska djur- och växtarter. Denna fråga är mycket relevant, och EESK uppmanar därför till att inkludera den i EU:s handlingsplan. Kommittén framhåller att de ovannämnda märknings- och spårningssystemen tillsammans med en lämplig veterinär och fytosanitär kontrollmekanism kan bidra till att motverka sådana sjukdomars utbrott och spridning på global nivå. Samarbetet med Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) bör stärkas.

5.5 Den nya frontlinjen för olaglig handel med vilda djur och växter är e-handel. EESK noterar att det finns flera olagliga e-handelsverktyg såsom regelvidrig användning av e-handelsplatser och sociala medieforum eller specialiserade webbplatser på djupwebben med begränsad tillgång. I det förstnämnda fallet framhåller kommittén några exempel på bästa praxis som kommissionen bör beakta, t.ex. det avtal som undertecknades i juni 2013 av Italiens nationella skogsmyndighet (Corpo Forestale) och de två största portalerna för internetannonsering ("eBay annunci" och "Subito.it"⁽²⁵⁾). Konsumenterna ges mer information, och erbjudanden som anses vara suspekta kan avlägsnas snabbt. Avtalet gör det också möjligt att filtrera annonserna, så att endast annonser som garanterar att de marknadsförda produkterna kan spåras tillåts. När det gäller djupwebben föreslår EESK att man inrättar en särskild arbetsgrupp med stöd av experter på it-brott.

5.6 EESK framhåller vikten av det 17:e mötet i partskonferensen (COP17) för Cites i Sydafrika i september/oktober 2016. EU har 28 röster och måste återspegla de starka ståndpunkter som intas i denna handlingsplan. Några av de förslag som kommissionen redan lagt fram kommer att bidra till kampen mot olaglig handel med vilda djur och växter, bl.a. att fler relevanta arter ska läggas till i Cites-förteckningen. EESK uppmanar kommissionen att stödja förslaget om att stänga de inhemska marknaderna för elfenben, eftersom det på ett avgörande sätt skulle bidra till att avvärja hotet om utrotning av afrikanska elefanter.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽²²⁾ Cites har tre bilagor, som förtecknar kategorier av arter beroende på vilken skyddsnivå som krävs, dvs. beroende på hur hotade de är av internationell handel. Bilagorna omfattar cirka 5 600 djurarter och 30 000 växtarter som skyddas mot överexploatering till följd av internationell handel. Detta innebär att även mindre kända och mindre ikoniska arter såsom myrskottar – en av de arter som är mest utsatt för olaglig handel – hotas av olaglig handel.

⁽²³⁾ Handel med vilda djur och växter kan omfatta levande djur och växter men också en rad härledda produkter på grund av de många potentiella användningsområdena (ingredienser i traditionell medicin, livsmedel, bränsle, foder, byggnadsmaterial, kläder och prydnadssaker osv.). <http://www.traffic.org/trade/>

⁽²⁴⁾ Inom ramen för Cites finns det ett allmänt märkningssystem för identifiering av kaviar, som bara får importeras efter det att de behöriga myndigheterna utfärdat erforderliga tillstånd (www.cites.org/common/resource/reg_caviar.pdf). Vad gäller handeln inom skogssektorn är målet för EU:s lagstiftning att motverka den olagliga handeln med tropiska träslag genom att stödja inrättandet av nationella spårningssystem.

⁽²⁵⁾ "Ebay Annunci" och "Subito.it" hanterar 90 % av e-handelsannonserna i Italien, <http://www.corpoforestale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/7388>.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av CE-märkta gödselprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 1069/2009 och (EG) nr 1107/2009

[COM(2016) 157 final – 2016/0084 (COD)]

(2016/C 389/11)

Föredragande: Cillian LOHAN

Den 8 april 2016 och den 11 april 2016 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 114 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av CE-märkta gödselprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 1069/2009 och (EG) nr 1107/2009

[COM(2016) 157 final – 2016/0084 (COD)].

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt med 184 röster för.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens förslag, som syftar till att förbättra den inre marknads funktion inom sektorn för gödselmedel i linje med handlingsplanen för den cirkulära ekonomin. EESK anser att detta tillvägagångssätt, om det utvidgas brett till andra sektorer, kan bidra till miljömässig hållbarhet i stort, inklusive ekonomisk utveckling, skapande av arbetstillfällen och miljöskydd.

1.2 Kommittén stöder förslaget om att utvidga den nuvarande förordningens tillämpningsområde, skapa harmoniserade lika konkurrensvillkor för organiska och avfallsbaserade gödselmedel och undanröja begränsningarna för innovation. EESK rekommenderar dock att upprätthålla och tillämpa alla huvudprinciper för miljöskydd, inbegripet försiktighetsprincipen.

1.3 EESK stöder inrättandet av ett effektivt system för kontroll, märkning och spårbarhet för att säkerställa produkternas kvalitet och säkerhet där alla berörda parter medverkar. Kommittén föreslår att man ska tillämpa det märkningssystem som redan används för växtskyddsmedel för att ge tydlig information om användning och förvaring av gödselmedel. EESK rekommenderar också att man fastställer en officiell analysmetod för att verifiera ett märkningssystemets meriter och se till att integriteten hos den märkning som tillämpas är tillräckligt robust.

1.4 Kommittén konstaterar att markbördighet och markskydd är en viktig aspekt i kommissionens förslag, men noterar att detta mål kommer att bli svårt att uppnå utan ett ramdirektiv för mark. Dessutom framhåller vi hur viktigt det är att beakta skillnaderna i mark mellan medlemsstaterna, vilket bör leda till att riktade standarder antas.

1.5 Kommittén stöder förslaget om att fastställa gränsvärden för att minska förekomsten av kadmium och andra tungmetaller i gödselmedel. Kommittén är medveten om att detta beslut kommer att öka kostnaderna för att tillverka gödselmedel vars fosfatkälla är utvunnen sten, och vill understryka att detta är en stor möjlighet för organiska biologiskt baserade gödselmedel att få en betydande marknadsandel. Det kommer i sin tur att skapa ytterligare möjligheter och bidra till att stimulera innovation, tillväxt och sysselsättning.

1.6 EESK inser att tillverkarna kan välja att uppfylla europeiska eller nationella lagar när det gäller märkningen, men på grund av den potentiella inverkan av olika nationella regler och standarder när det gäller snedvridning och fragmentering av marknaden vill vi framhålla vikten av ett tillvägagångssätt som undviker illojal konkurrens och bristande efterlevnad av högsta möjliga standarder för spårbarhet, kvalitet och säkerhet.

1.7 Kommittén konstaterar att vissa definitioner av och standarder för gödselmedel från returråvaror inte är tydliga. I synnerhet kommer en definition av "returråvaror" att bli mycket viktig när direktiv och förordningar om principerna för en cirkulär ekonomi föreslås. För att förbättra genomförandet av den nya förordningen rekommenderar EESK en mer ingående integration och harmonisering med det gällande avfallsdirektivet.

1.8 Kommittén anser att övergången till en cirkulär ekonomi är en avgörande utmaning för Europa och de framtida generationerna. För att följa denna väg rekommenderar vi att man skapar incitament för att uppmuntra företag som är intresserade av att ändra sin produktion, och genomför initiativ som syftar till att stödja förändringarna på informations-, medvetandegörande-, utbildnings- och yrkesutbildningsområdet.

1.9 I medlemsstaternas strategier för behandling av, infrastruktur för och hantering av avloppsvatten bör man erkänna avloppsvattnets och slammets värde som källor till råvaror för industrin för organiska gödselmedel.

1.10 Insamling och tillverkning på regional nivå med stöd av distributionsnät i medlemsstaterna bör utgöra en integrerad del av strukturen hos en marknad för organiskt baserade gödselmedel.

2. Inledning

2.1 Kommissionens förslag har utarbetats för att erbjuda konkreta lösningar på de problem som framkom vid efterhandsutvärderingen⁽¹⁾ av den nuvarande förordningen om gödselmedel⁽²⁾, inom den bredare ramen för handlingsplanen för den cirkulära ekonomin⁽³⁾.

2.2 I synnerhet syftar förslaget till att ta itu med två uppenbara problem som påverkar den inre marknaden i sektorn för gödselmedel:

- Konkurrensen mellan de gödselmedel som tillverkas av organiskt material eller returråvaror som införscaffas på den inre marknaden i enlighet med modellen för den cirkulära ekonomin och de gödselmedel som tillverkas i enlighet med modellen för den linjära ekonomin är till de senares fördel⁽⁴⁾. Denna snedvridning av konkurrensen⁽⁵⁾ utgör ett hinder för investeringar i hållbarare produkter och hämmar övergången till en cirkulär ekonomi⁽⁶⁾.
- I den nuvarande förordningen behandlas inte specifika problem och gränsvärden när det gäller EG-gödselmedels inverkan på jord, inlands- och havsvatten samt livsmedel. I avsaknad av riktlinjer på EU-nivå har medlemsstaterna fastställt ensidiga gränsvärden, särskilt för kadmiumhalten i oorganiska fosfatgödselmedel, vilket förvärrar fragmenteringen av marknaden.

⁽¹⁾ Centre for Strategy and Evaluation Services (CSES), Evaluation of Regulation (EC) no 2003/2003 relating to Fertilisers – Final Report, 2010.

⁽²⁾ Förordning (EG) nr 2003/2003.

⁽³⁾ COM(2015) 614/2.

⁽⁴⁾ Kommissionen uppskattar att oorganiska gödselmedel står för 80 % av marknadsvärdet, medan organiska och organisk-mineraliska gödselmedel tillsammans står för 6,5 % och odlingssubstrat, jordförbättringsmedel och kalkningsmedel står för omkring 10,5 % av marknadsvärdet. Växtbiostimulanter och agronomiska tillsatser står visserligen för bara 3 % av marknadsvärdet, men anses ha en stark marknadsutvecklingspotential.

⁽⁵⁾ Den nuvarande förordningen garanterar fri rörlighet endast för de gödselmedel som anges i bilaga I. För att beviljas märkningen "EG-gödselmedel" krävs i princip en ändring av bilaga I, men det är så komplicerat att 50 % av de gödselmedel som för närvarande finns på marknaden står utanför förordningens tillämpningsområde, varav den övervägande delen tillverkas av organiskt material eller återvunnet bioavfall från livsmedelskedjan.

⁽⁶⁾ Kommissionen framhåller en trefaldig utmaning i samband med användningen av gödselmedel: 1) Näringsämnen går förlorade i miljön, med höga kostnader i fråga om hälsa och skadebegränsning. 2) Fosfor är en råvara av avgörande betydelse med ursprung utanför Europa – 90 % av fosforgödselmedlen importeras från tredjeländer. 3) Kadmium är en viktig beståndsdel i fosforgödselmedel med en särskilt farlig inverkan på miljön.

2.3 Huvudpunkterna i kommissionens förslag är de följande:

- Att göra "EG-gödselmedel" ⁽⁷⁾-märkningen tillgängligare och skapa harmoniserade lika konkurrensvillkor för de mest innovativa och hållbara gödselmedlen, inklusive sådana som tillverkas av organiskt material (bl.a. bioavfall och animaliska biprodukter) eller returråvaror. Produkter som syftar till att göra växternas näringsprocesser effektivare, t.ex. agronomiska tillsatser och växtbiostimulanter ⁽⁸⁾, kommer också att vara CE-märkta gödselprodukter.
- Att se till att de produkter som släpps ut på marknaden är säkra och håller hög kvalitet, med hjälp av ett lämpligt system för kontroll, märkning och spårbarhet som kommer att omfatta tillverkare, importörer, distributörer och ekonomiska aktörer ⁽⁹⁾, och modernisera bedömningen av överensstämmelse och marknadskontrollen i enlighet med den nya lagstiftningsramen för produktlagstiftning. Tillverkarnas nuvarande möjlighet att välja om de vill följa de nya harmoniserade kraven eller de nationella bestämmelserna ⁽¹⁰⁾ kommer att behållas.
- Att fastställa gränsvärden för tungmetaller (särskilt kadmium ⁽¹¹⁾) och förorenande ämnen i gödselprodukter för att främja investeringar i mer hållbara gödselmedel.

2.4 Enligt kommissionen skulle förslaget medföra en rad fördelar, bl.a.

- ca 120 000 nya arbetstillfällen tack vare återvinning av bioavfall i organiska gödselmedel,
- minskat beroende av utländska råvaror (t.ex. fosfat): återvunnet bioavfall skulle kunna ersätta upp till 30 % av de oorganiska gödselmedlen,
- minskade växthusgasutsläpp och lägre energiförbrukning till följd av tillverkning av oorganiska gödselmedel,
- mindre föroreningar pga. överskott av näringsämnen, i synnerhet eutrofiering av ekosystem,
- ökad resurseeffektivitet,
- en generell minskning av de ekonomiska aktörernas efterlevnadskostnader,
- en 65-procentig minskning av industrins kostnader för att släppa ut nya produkter på marknaden.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK välkomnar kommissionens förslag, både för att lösa vissa kritiska problem på marknaden för gödselmedel och för att bidra till övergången till en cirkulär ekonomi.

3.2 Kommittén upprepar sitt stöd för alla initiativ som syftar till att sluta kretsloppet i samband med handlingsplanen för den cirkulära ekonomin ⁽¹²⁾. EESK anser att skapandet av harmoniserade lika konkurrensvillkor för organiska gödselmedel är ett viktigt miljömål, och även en viktig drivkraft för ekonomisk utveckling och skapande av arbetstillfällen.

⁽⁷⁾ I förordningen om gödselmedel från 2003 skapades två olika kategorier: "EG-gödselmedel" och "icke-EG-gödselmedel" (även kallade "nationella gödselmedel"). De senare får släppas ut på nationella marknader eftersom de uppfyller nationella krav och får även saluföras på EU-marknaden i enlighet med förordningen om ömsesidigt erkännande (EG) nr 764/2008 från 2008.

⁽⁸⁾ COM(2016) 157 final. Ingressen, skälen 14 och 15.

⁽⁹⁾ COM(2016) 157 final. Ingressen, skälen 23–27.

⁽¹⁰⁾ Om tillverkare vill sälja sina produkter i andra EU-länder men inte CE-märka sina produkter kan de kanske göra det, men det kommer att vara beroende av ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna.

⁽¹¹⁾ Gränsvärdena för kadmium i gödselmedel kommer att skärpas från 60 mg/kg till 40 mg/kg efter 3 år och till 20 mg/kg efter 12 år.

⁽¹²⁾ EESK:s yttrande om "Paketet för cirkulär ekonomi" (EUT C 264, 20.7.2016, s. 98).

3.3 EESK instämmer i behovet av att undanröja de hinder som begränsar den fria rörligheten för returråvaror (inklusive organiska returråvaror) och innovationen, samtidigt som man upprätthåller och tillämpar alla huvudprinciper för miljöskydd, inbegripet försiktighetsprincipen.

3.4 Kommittén stöder förslaget om att inrätta ett effektivt system för kontroll, märkning och spårbarhet för att säkerställa dessa produkters säkerhet och kvalitet. I synnerhet

- tillämpning av samma märkningssystem som redan används för växtskyddsmedel⁽¹³⁾ för att ge jordbrukarna tydlig information om användning och förvaring av gödselmedel,
- fastställande av en gemensam standard för presentation och förmedling av de begärda upplysningarna, enligt bilaga III,
- fastställande av officiella analysmetoder för att verifiera ett märkningssystemets meriter och se till att integriteten hos den märkning som tillämpas är tillräckligt robust.

3.5 EESK inser att tillverkarna kan välja att uppfylla europeiska eller nationella lagar när det gäller märkningen, men vill påpeka att olika nationella regler och standarder är en av huvudorsakerna till den rådande snedvridningen och fragmenteringen av marknaden. Därför rekommenderar vi ett riktat tillvägagångssätt för att undvika nya risker för illojal konkurrens och bristande efterlevnad av högsta möjliga standarder för spårbarhet, kvalitet och säkerhet.

3.6 Kommittén konstaterar att markbördighet och markskydd är en viktig aspekt i kommissionens förslag, men noterar att detta mål kommer att bli svårt att uppnå utan ett ramdirektiv för mark som gör det möjligt att fastställa och genomdriva gemensamma standarder för hållbar markanvändning och markskydd⁽¹⁴⁾. Dessutom framhåller vi hur viktigt det är att beakta de rådande skillnaderna i mark mellan medlemsstaterna, vilket bör leda till att riktade standarder antas.

3.7 Kommittén instämmer i fastställandet av gränsvärden för att gradvis minska förekomsten av kadmium och andra tungmetaller i gödselmedel. Under tiden är kommittén medveten om att en omedelbar och drastisk minskning av kadmiumhalten i gödselmedel kommer att leda till ökade tillverkningskostnader och därmed ökade kostnader för jordbrukare och konsumenter. I linje med de omvälvande processer som ingår i en övergång till en cirkulär ekonomisk modell skulle denna kostnadsförskjutning, och efterföljande prisförskjutning, kunna utgöra ett ekonomiskt styrmedel för att driva på förändringar på konsument- eller jordbrukarnivå. Jordbrukarna måste skyddas från kraftiga prisökningar och därför ha tillgång till gödselmedel som uppfyller deras behov.

3.8 EESK betonar att de små och medelstora företagens konkurrenskraft skulle kunna påverkas av de ytterligare efterlevnadskostnaderna⁽¹⁵⁾. På grund av denna förordnings strategiska värde rekommenderar kommittén att man skapar incitament för att uppmuntra de små och medelstora företagens övergång till en mer hållbar produktion⁽¹⁶⁾. De generaldirektorat som har ansvaret för både forskning och jordbruk kommer att ha viktiga roller i denna process.

3.9 EESK anser att övergången till mer hållbara gödselmedel och till en cirkulär ekonomi kräver ett starkt engagemang från alla berörda parter (tillverkare, jordbrukare, arbetstagare och konsumenter). Den tekniska rådgivningen och de bästa metoderna fortsätter att utvecklas, men kännedom om dem sprids inte alltid på ett bra sätt. Liksom på andra områden är information, kampanjer för att öka medvetenheten, yrkesutbildning och livslångt lärande av avgörande betydelse⁽¹⁷⁾. Det forum för den cirkulära ekonomin vid EESK som föreslås i yttrandet NAT/676 om "Paketet för cirkulär ekonomi" kan bidra till att uppnå detta.

⁽¹³⁾ Förordning (EU) nr 547/2011.

⁽¹⁴⁾ EESK:s yttrande om "Temainriktad strategi för markskydd" (EUT C 168, 20.7.2007, s. 29).

⁽¹⁵⁾ Europeiska kommissionen, "Competitiveness proofing – fertilising materials", 2013. Studien visar att för vissa företag, t.ex. små och medelstora företag som producerar kompost, skulle de nya efterlevnadskostnaderna kunna uppgå till 10 % av produktionskostnaderna, med en direkt inverkan på de små och medelstora företagens konkurrenskraft.

⁽¹⁶⁾ EESK:s yttrande om "Hållbar användning av fosfor", punkt 3.4.4 (EUT C 177, 11.6.2014, s. 78).

EESK:s yttrande om "Ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter", punkt 1.1 (EUT C 12, 15.1.2015, s. 75).

⁽¹⁷⁾ Se fotnot 12.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK instämmer i att växtbiostimulanter bör tas med bland CE-märkta gödselprodukter i stället för bland växtskyddsmedel, så att artikel 46 i förordning (EG) nr 1107/2009 ändras. Kommittén uppmanar dock kommissionen att övervaka processen noga för att se till att detta inte utnyttjas för att kringgå lagstiftningen om växtskyddsmedel, vilket skulle kunna medföra hälso- och miljöhot.

4.2 Kommittén anser att gödselmedel som tillverkas av returråvaror i framtiden kan utgöra en viktig del av en integrerad cirkulär ekonomi⁽¹⁸⁾. För att förbättra harmoniseringen med det gällande ramdirektivet om avfall⁽¹⁹⁾ föreslår EESK följande:

- En tydligare åtskillnad mellan "material från jordbruk som används inom jordbruk" (som undantas från tillämpningsområdet för ramdirektivet om avfall) och definitionerna av "avfall", "biprodukter" och "när avfall upphör att vara avfall". Dessa definitioner är inte alltid tydliga och kan leda till att möjligheter till innovation går förlorade.
- En bättre definition av "biprodukt" när den används som gödselmedel.
- En ytterligare åtskillnad mellan avfall/biprodukter från produktionsprocesser som används direkt inom jordbruket som gödselmedel (dvs. fekalier och rötresten) och dessa produkters användning som beståndsdelar.

4.3 Skedet när avfall upphör att vara avfall⁽²⁰⁾ enligt definitionen i kommissionens förslag gäller för gödselmedel och inte deras beståndsdelar. EESK föreslår att detta begrepp ska gälla för beståndsdelarna, eftersom det är utgångsbeståndsdelarna som måste genomgå återvinningsförfaranden och inte gödselmedlen som slutprodukter.

4.4 Kommittén är övertygad om att "nudging" skulle kunna vara ett användbart verktyg för att uppnå det allmänna målet om en effektivare inre marknad i samband med övergången till en cirkulär ekonomi, involvera och rikta sig till tillverkare, jordbrukare och konsumenter samt uppmuntra hållbarare val och beteenden.

4.5 Kommunalt avloppsvatten har en potential som returråvara för denna framväxande industri. Man bör uppmuntra en analys av infrastrukturen för avloppsvatten på medlemsstatsnivå för att göra en noggrann kostnads-nyttöanalys beträffande investeringar i infrastrukturutveckling som prioriterar högkvalitativt, väl separerat och näringsrikt avloppsvatten. Urin kan vara en pålitlig källa till fosfor och kväve utan tillhörande halter av tungmetaller i avlagringar i berggrunden som innehåller fosfater i synnerhet.

4.6 Insamling och tillverkning på regional nivå med stöd av distributionsnät i medlemsstaterna bör utgöra en integrerad del av strukturen hos en marknad för organiskt baserade gödselmedel. Denna modell kan kompletteras med en mängd insamlings- och, om möjligt, tillverkningsenheter på lokalsamhällsnivå.

4.7 Kommittén noterar att man enklare kan uppnå ambitiösa minskningar av kadmiumhalten med hjälp av ett starkt fokus på gödselmedel med fosfat från andra källor än kadmiumkontaminerad utvunnen sten.

4.8 Undantagen från Reach-regelverket (registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier) måste omfatta mer än kompost för att främja nya marknadsmöjligheter och innovation på områden såsom struvit och relaterade produkter.

4.9 EESK uppmanar kommissionen att ta med ytterligare komponentmaterialkategorier i bilagorna för att hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen, vilket skulle möjliggöra tillverkning av säkra och effektiva gödselmedel från återvunna returråvaror, såsom biokol och aska.

⁽¹⁸⁾ EESK:s yttrande om "Kretsloppsekonomin: Skapande av arbetstillfällen/En grön handlingsplan för små och medelstora företag", punkt 2.8 (EUT C 230, 14.7.2015, s. 99).

⁽¹⁹⁾ 2008/98/EG, artikel 2.1 f.

⁽²⁰⁾ COM(2016) 157 final, artikel 18.

4.10 EESK uppmanar kommissionen att skapa incitament till stöd för återanvändning av stallgödsel enligt principerna för den cirkulära ekonomin. Samtidigt är det viktigt att inte skapa system som stöder en överdriven gödselproduktion. I andra yttranden om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken⁽²¹⁾ och behovet av att reformera våra jordbruksystem framhålls behovet av en minskning i regionerna med koncentrerad gödselproduktion som ett led i en genomgripande reform av våra system för jordbruksbaserade livsmedel till en hållbar modell.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

⁽²¹⁾ EUT C 354, 28.12.2010, s. 35.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En luftfartsstrategi för Europa

[COM(2015) 598 final]

(2016/C 389/12)

Föredragande: Jacek KRAWCZYK

Den 7 december 2015 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En luftfartsstrategi för Europa

[COM(2015) 598 final].

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 21 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016 (sammanträdet den 14 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 234 röster för, 5 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Det övergripande målet för EU:s luftfartsstrategi (som fastställs i COM(2015) 599 final) – nedan kallad *strategin* – bör vara att förbättra investeringsklimatet för att uppmuntra till ökade europeiska investeringar i EU:s luftfartsindustri, öka sektorns konkurrenskraft och dess roll för ekonomin och därigenom generellt främja ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen.

1.2 Europeiska kommissionen har med all rätt understrukit luftfartens betydelse för EU när det gäller det växande behovet av rörlighet och förbindelser, och även luftfartens betydelse för den ekonomiska tillväxten och det antal arbetstillfällen – och kvaliteten på dessa – som den genererar, både direkt och indirekt. Att dra nytta av den globala luftfartens tillväxt är nu med rätta en prioritet för EU:s aktörer. Luftfartsindustrin bör dessutom se de utmaningar som klimatförändringarna innebär som möjligheter för forskning och innovation.

1.3 Strategin syftar till att upprätthålla stränga säkerhets- och skyddsnormer, stärka det sociala kapitlet, skapa högkvalitativa arbetstillfällen inom luftfartssektorn, fortsätta att skydda passagerarnas rättigheter och dessutom till att komma till rätta med kapacitetsbegränsningarna i luften och på marken, underlätta tillväxten inom sektorn i Europa och internationellt samt främja innovation, multimodalitet och en framåtblickande klimatpolitik inom ramen för ett internationellt samförstånd. Kommittén uppmanar emellertid kommissionen att vidta ytterligare konkreta åtgärder för att undvika de negativa effekterna på sysselsättningen, i enlighet med vad som påpekades i yttrandet TEN/565 om social dumpning inom den europeiska civila luftfartsindustrin⁽¹⁾.

1.4 För att dessa ambitiösa och omfattande mål ska kunna genomföras framgångsrikt behöver strategin baseras på en helhetssyn på luftfart som omfattar en ny, fördjupad och sektorsövergripande utvärdering av sektorn. EESK stöder helt ett övergripande synsätt, som är nödvändigt för vidareutvecklingen av luftfartens ekosystem.

1.5 EESK lovordar kommissionen för detta politiska initiativ. Det för åter upp luftfartens mångfasetterade roll på den politiska dagordningen, både i och utanför EU, och det kommer att uppmärksamma tillsynsmyndigheterna på behovet av en bredare översyn av kraven inom luftfartssektorn, inte bara ur ett rättsligt och infrastrukturellt perspektiv, utan även med beaktande av sociala, ekonomiska och miljörelaterade aspekter. Luftfartens roll behöver större politiskt erkännande och stöd, både på EU-nivå och på nationell nivå.

⁽¹⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 110.

1.6 EESK insisterar kraftfullt på att luftfartsstrategin genomförs på grundval av en konstruktiv social dialog. På EU-nivå bör den branschvisa kommittén för social dialog inom den civila luftfarten rådfrågas av EU-institutionerna om initiativ som rör luftfartssektorn. När dessa initiativ får sociala konsekvenser i fråga om anställningsförhållandena föreslår EESK att en dialog inleds mellan arbetsmarknadens parter. EESK upprepar de synpunkter och rekommendationer som presenterades i yttrandet om social dumpning inom den europeiska civila luftfartsindustrin⁽²⁾.

1.7 EESK ställer sig bakom de rekommendationer som kommittén presenterade i sitt senaste yttrande om en integrerad europeisk luftfartspolitik⁽³⁾. EESK gläder sig åt att ett antal förslag om den inre marknaden från detta yttrande samt förslag om den internationella och den sociala dimensionen av EU:s luftfart har beaktats i kommissionens dokument. EESK vidhåller också sin ståndpunkt i andra yttranden från kommittén om EU:s luftfartssektor (t.ex. TEN/552 – Flygplatskapacitet inom EU, CCMI/125 – Statligt stöd till flygplatser och flygbolag och TEN/504 – Det gemensamma europeiska luftrummet II +). EESK anser också att de är lika relevanta för EU med 27 medlemsstater som för EU med 28 medlemsstater.

1.8 Kommissionen har tagit fram flera viktiga lagstiftningsinitiativ för europeisk luftfart, inbegripet en översyn av riktlinjerna för statligt stöd till flygbolag och flygplatser, ett flygplatspaket och lagstiftning för att främja framstegen mot ett gemensamt europeiskt luftrum (SES), en översyn av förordningen om skydd mot subventioner och illojal prissättning samt många andra. Det är absolut nödvändigt att genomföra denna politik och dessa bestämmelser för att säkerställa ett fullständigt genomförande av strategin i medlemsstaterna. Det är också nödvändigt att fortsätta att införa Sesar (Single European Sky ATM Research), som är ett mycket framgångsrikt EU-utvecklat innovationsprojekt, och att genomföra Clean Sky (forskningsprogram som syftar till att utveckla teknik för att avsevärt öka miljöprestanda för luftfarten). Nödvändig och målinriktad EU-finansiering bör kompletteras av privat finansiering och utlösa övergripande sektorsöverskridande utveckling.

1.9 När det gäller flygbolag, flygplatser och leverantörer av flygledartjänster, måste strategin ge tydliga riktlinjer om hur man ska säkra en framtida avreglering samtidigt som man säkerställer lika konkurrensvillkor (rättvis konkurrens). Konsolidering kan främjas, men bara om man säkerställer en hög nivå av tillförlitliga förbindelsemöjligheter i alla medlemsstater.

1.10 Frågan om rättvisa konkurrensvillkor omfattar också respekten för arbetstagarnas rättigheter. Bestämmelser liknande artikel 17a i luftfartsavtalet mellan EU och Förenta staterna måste ingå inom ramen för förhandlingar med tredjeländer. Det är av avgörande betydelse att säkerställa rättvisa och ömsesidighet samt högsta verkställbara nivå i fråga om säkerhet, skydd och sociala standarder. I alla avtal på området för EU:s yttre luftfartspolitik bör man sträva efter att se till att ILO:s principer tas upp och efter att finna ömsesidigt godtagbara åtgärder för att säkra efterlevnaden⁽⁴⁾.

1.11 I genomförandet av strategin måste man beakta den roll som medlemsstaterna – men också andra delar av luftfartens värdenätverk, t.ex. tillverkare av flygplan, motorer och flygplansdelar – spelar. Den europeiska luftfarten måste kunna dra nytta av uppkopplad digital luftfart. Den måste fullt ut och aktivt delta i den industriella revolutionen 4.0. För EU:s civila flygplanstillverkningsindustri är Easas (Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet) roll och kapacitet strategiskt viktigt för att upprätthålla konkurrenskraften på den globala civilflygsmarknaden.

1.12 Den europeiska luftfarten behöver större tydlighet när det gäller hur bestämmelserna för ägande och kontroll kan hanteras på ett mer flexibelt sätt på grundval av ömsesidighet samtidigt som man säkerställer att de tillämpas och övervakas på ett enhetligt sätt i hela EU och att kontrollen av dessa företag även i fortsättningen respekterar EU-rätten. Inom EU – och till skillnad från övriga världen – kan EU:s medborgare investera i EU-flygbolag utan begränsningar i fråga om den andel av kapitalet som har köpts eller graden och omfattningen av kontrollen över bolaget. Då är frågan: Varför investerar de inte?

⁽²⁾ Se fotnot 1.

⁽³⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 169.

⁽⁴⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 51.

1.13 EESK konstaterar att kommissionen måste iaktta försiktighet när den söker stöd för sina förslag från medlemsstaterna och andra berörda aktörer, men att ett politiskt ledarskap från kommissionens sida är absolut nödvändigt. Fördelningen av uppgifter mellan Easa och Eurocontrol bör fastställas på ett sätt som säkerställer att båda organisationerna kompletterar varandras uppgifter utan överlappningar.

1.14 EESK upprepar att kommittén är beredd att fullt ut stödja kommissionen i dess strävan att föra en politisk debatt om det bästa sättet att säkra Europas internationella konkurrenskraft inom luftfartssektorn, och att utforma och genomföra den nödvändiga rättsliga ramen. "Brexit"-diskussionen har gett EESK ny kraft att arbeta ännu hårdare för att bidra till ökad integration av EU:s luftfart, som vi nu behöver mer än någonsin.

1.15 Med tanke på EESK:s unika sakkunskap och sammansättning har kommittén idealiska möjligheter att bidra till den politiska diskussionen med det organiserade civila samhällets synpunkter om de miljömässiga, politiska, sociala och ekonomiska konsekvenserna av lagstiftningsinitiativ på luftfartsområdet när det gäller den lämpligaste och mest balanserade metoden för att genomföra strategin. EESK beslutar därför att fortlöpande följa upp genomförandet av strategin genom att lansera ett separat projekt och avsätta lämpliga medel och sakkunskap.

1.16 EESK rekommenderar att aktörernas deltagande i genomförandet av strategin åtföljs av en strukturerad och konkret redogörelse av hur strategin ska genomföras. Vid sidan av en handlingsplan med en förteckning över vilka initiativ som kommer att läggas fram och när under de närmaste åren krävs en färdplan som redovisar hur kommissionen kommer att nå ut till de berörda parterna för att säkerställa deras nödvändiga engagemang. Att mobilisera alla berörda parter på luftfartsområdet och få dem att agera tillsammans för genomförandet av strategin är en svår men nödvändig uppgift.

2. Bakgrund

2.1 EU:s luftfartssektor sysselsätter direkt mellan 1,4 miljoner (Källa: Steer Davies Gleave – *Study on employment and working conditions in air transport and airports*. Slutrapport, 2015) och 2,2 miljoner människor (Källa: *Aviation: Benefits Beyond Borders*. Rapport framtagen av Oxford Economics för ATAG, april 2014) och medverkar totalt till mellan 4,8 miljoner och 5,5 miljoner jobb (Källa: Steer Davies Gleave – *Study on employment and working conditions in air transport and airports*. Slutrapport, 2015). Luftfartens direkta bidrag till EU:s BNP uppgår till 110 miljarder euro, medan den sammanlagda effekten, inbegripet turism, är så stor som 510 miljarder euro genom multiplikatoreffekter (Källa: Steer Davies Gleave – *Study on employment and working conditions in air transport and airports*. Slutrapport, 2015). Av detta framgår tydligt att den ekonomiska potentialen för luftfarten vida överskrider dess direkta effekter.

2.2 Det är emellertid av avgörande betydelse att man erkänner att utsläpp från luftfarten har en global klimatpåverkan. Alla luftfartsstrategier måste beakta sektorns möjligheter att bli mer hållbar, t.ex. genom användning av innovativa biobränslen och nya bränslemixar. Genom forskning och innovation bör Europa sträva efter en ledande ställning inom detta område.

2.3 Trots den avsevärda ökningen av antalet passagerare som flyger med EU-baserade flygbolag har sysselsättningen minskat med 2,2 % årligen sedan 2008, vilket är mer än minskningen inom ekonomin som helhet (- 0,7 % per år). Samtidigt har det skett en kraftig ökning av antalet "atypiska anställningsavtal" och formerna av dessa (visstids- och deltidsanställningar, anställningar genom bemanningsföretag, egenföretagande, nolltimmarskontrakt, utstationerade arbetstagare, personer som betalar för att få arbeta etc.).

2.4 Eftersom luftfartssektorn bidrar så mycket till det övergripande resultatet för EU:s ekonomi och till EU:s globala närvaro är det avgörande att EU:s luftfartssektor förblir konkurrenskraftig, vidmakthåller sin ledande ställning globalt och har möjlighet att växa. Under de senaste årtiondena har EU:s luftfartssektor utgjort ett exempel – även för andra branscher inom EU – på hur reformer kan leda till större fördelar för EU:s medborgare, arbetstagare, företag och miljö.

2.5 EESK har fullt ut engagerat sig i EU:s politik och lagstiftning på luftfartsområdet genom att anta flera yttranden och genom olika evenemang för berörda parter och offentliga hearingar. Kommittén har lagt fram ett antal konkreta förslag om olika delar av EU:s luftfartsvärdenätverk, dess organisation och resultat – inbegripet ett starkt stöd för omfattande social dialog⁽⁵⁾ (kommittén efterlyste bland annat förbättringar i genomförandet av luftfartsbestämmelserna i Europa, lika konkurrensvillkor för alla led i luftfartsvärdekedjan och snabba och djärva åtgärder för att ta itu med den förestående kapacitetskrisen).

2.6 Många europeiska intressenter, bl.a. EESK, ansåg att en kraftfull, heltäckande, marknadsorienterad och hållbar EU-strategi för luftfart var ytterst angelägen. I sitt senaste yttrande om en integrerad europeisk luftfartspolitik⁽⁶⁾ kartlade EESK sex faktorer som avgör graden av europeisk konkurrenskraft på luftfartsområdet: säkerhet; ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet; konkurrenskraft genom innovation; den sociala dimensionen; verksamhetsoptimering samt förbindelsemöjligheter⁽⁷⁾. EESK ställer sig helt bakom de rekommendationer som kommittén presenterade i yttrandet.

2.7 Politisk vilja, vision och mod krävs för att balansera kraven på suveränitet mot behovet av kompromisser på EU-nivå. Detta är nu – efter folkomröstningen i Storbritannien – mer relevant än någonsin. Ekonomiskt sett bör strategin ha som syfte och mål att driva på investeringar, ekonomiskt välstånd och hållbar tillväxt i hela Europa. Rättsligt sett bör regelverket vara robust på makronivå och tillhandahålla planeringsstabilitet på mikronivå. Denna stabilitet bör uppmuntra europeiska investerare att öka investeringarna i EU:s luftfartssektor. Dessutom bör EU:s investerare få större tillgång till de internationella tillväxtmarknaderna på grundval av ömsesidighet.

2.8 År 2014 drog Europaparlamentets utredningstjänst slutsatsen att den totala kostnaden för uteblivna EU-åtgärder för luftfarten är omkring 3 400 miljoner euro per år under de närmaste 20 åren. Om man inte tar fram och genomför en tydlig strategi går EU:s luftfartssektor miste om internationella tillväxtmöjligheter och förlorar konkurrenskraft. Tillväxten måste bli hållbar genom att man ser till att konkurrensvillkoren är rättvisa. Om man däremot utformar en strategi för att uppnå en vision med lämpliga verktyg kommer den att vara beroende av ett brett stöd från samtliga berörda parter, och i synnerhet medlemsstaterna, för att lyckas.

2.9 Strategin bygger på en helhetssyn på luftfart eftersom den erkänner luftfartens viktiga samhällsroll: Luftfarten tillhandahåller förbindelsemöjligheter till regionerna, rörlighet för passagerare och gods och gynnar ekonomin och tekniska innovationer för att mildra klimatförändringarnas effekter. Luftfarten bidrar därför till ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. EESK ställer sig helt bakom ett sådant arbetssätt.

3. Luftfart som drivkraft för tillväxt

3.1 Alla enskilda delsektorer har med tiden vuxit till affärsverksamheter värda många miljarder euro som verkar och konkurrerar på olika marknader och som tillsammans utgör ett nätverk av sammankopplade värdeskapande företag. Strategin – och dess genomförande – bör också kartlägga styrkor, svagheter och möjligheterna att skapa arbetstillfällen i varje del av värdenätverket och främja deras respektive styrkor för att ge en optimal ram inom vilken delsektorerna enskilt och gemensamt kan bidra till ekonomisk tillväxt och välstånd.

3.2 Det bredare och mer helhetsinriktade perspektivet på luftfarten innebär att man går bortom de utmaningar som flygbolag och flygplatser står inför och tar itu med utmaningar för hela värdenätverket. Medlemsstaterna förväntar sig förbättrade, säkra, tillförlitliga och lönsamma förbindelser till avlägsna mindre marknader för handel och turism, tillverkare av luftfartyg, motorer och komponenter förväntar sig förmånliga villkor för investeringar i anläggningar och FoU, medan

⁽⁵⁾ EUT C 230, 14.7.2015, s. 17, EUT C 451, 16.12.2014, s. 123, EUT C 170, 5.6.2014, s. 116.

⁽⁶⁾ Se fotnot 3.

⁽⁷⁾ Se fotnot 3.

flygbolagen och operatörer av luftfartstjänster räknar med att kunna locka till sig investerare och verkar inom allt mer liberaliserade marknader och villkor som garanterar hållbara nivåer i fråga om sund konkurrens. Goda arbetsvillkor, inklusive utbildning, samt passagerarnas rättigheter bör respekteras.

3.3 Kommissionen har med rätta framhållit de viktigaste områden där det behövs reglering, särskilt med avseende på det gemensamma europeiska luftrummet, kravet på heltäckande förhandlingsmandat för internationella förhandlingar för att säkerställa tillväxt samt rättvis konkurrens såväl inom EU som på de globala marknaderna. Kommissionen har dessutom med rätta understrukit behovet av att säkerställa internationella standarder och normer, vilket innebär höga säkerhets- och trygghetsnivåer och lindrar luftfartens klimatförändrande effekter. För att stödja den globala handeln med luftfartsrelaterade EU-produkter, bör EU:s bilaterala luftfartssäkerhetsavtal också syfta till att uppnå ömsesidigt erkännande av standarder för utfärdande av säkerhetsintyg.

3.4 Alla delar av luftfartens värdenätverk är beroende av ett politiskt klimat som uppmuntrar till investeringar. Med tanke på de höga fasta kostnaderna, kräver lufttrafikföretag och flygplatser dessutom ett regelverk som möjliggör planeringsstabilitet. Ett flertal regleringsfrågor diskuteras för närvarande inom EU-institutionerna och på nationell nivå. De behöver tydliga riktlinjer från kommissionen, och ingår i genomförandet av strategin ⁽⁸⁾ med tanke på deras betydelse.

3.4.1 Större klarhet, tillämpning och förstärkning vad gäller bestämmelserna om ägande och kontroll är av största betydelse (standardformulering i bilaterala luftfartsavtal samt EU-specifika bestämmelser i förordning (EG) nr 1008/2008). De utgör en central del av internationella luftfartsavtal. Utan dessa bestämmelser kan de avtalsslutande parterna inte uppnå resultat i fråga om de överenskomna ömsesidiga rättigheterna. Kommissionens föreslagna "tolkningsriktlinjer" kanske inte är ett tillräckligt verktyg för att kunna lösa strukturella problem och skillnader i tillämpning, rättssäkerhet och "effektivitet" i fråga om bestämmelserna. Tydliga riktlinjer krävs för luftfartssektorn i EU, som står inför betydande konsolidering. Till följd av den ökande ekonomiska betydelsen på makronivå av flygbolagens verksamhet och skillnaderna i lönsamhet mellan enskilda bolag har dessa blivit alltmer intressanta för internationella investeringsfonder och strategiska investerare. Konsolidering får inte ske på bekostnad av förbindelsemöjligheter, särskilt på regional nivå.

3.4.2 Frågan om rättvisa konkurrensvillkor omfattar också respekten för arbetstagarnas rättigheter. Bestämmelser liknande artikel 17a i luftfartsavtalet mellan EU och Förenta staterna måste ingå inom ramen för förhandlingar med tredjeländer. Det är av avgörande betydelse att säkerställa rättvisa och ömsesidighet samt högsta nivå i fråga om säkerhet, skydd och sociala standarder. I alla avtal på området för EU:s yttre luftfartspolitik bör man sträva efter att se till att ILO:s principer tas upp och efter att finna ömsesidigt godtagbara åtgärder för att säkra efterlevnaden ⁽⁹⁾.

3.4.3 EESK uppmanar kommissionen att underlätta avtal om social dialog för att förhindra social dumpning och hinder för den inre marknaden. Minsta kollektiva åtgärd kan drabba ett stort antal flygningar, passagerare och företag som är beroende av turism och handel. Detta måste åtgärdas om kommissionen ska leva upp till förväntningarna om en helhetssyn på luftfarten.

3.4.4 Drönartekniken är en fråga av stor betydelse som måste analyseras djupare i strategin. Det handlar inte längre bara om hårdvaran (dvs. drönarnas storlek och driftspecifikationer) utan om mjukvaran och potentialen i drönartekniken. EESK välkomnar det arbete som redan utförts av Easa på detta område. Mot bakgrund av regleringsinitiativ i andra delar av världen kommer EU:s inflytande på detta innovativa område emellertid att behövas för att se till att EU inte förlorar inflytande när det gäller att föra denna innovativa teknik framåt och påverka internationella normer och standarder. När det gäller drönare är säkerhet och skydd i verksamheten det viktigaste.

⁽⁸⁾ EESK vill därför erinra om sina yttranden EGT C 241, 7.10.2002, s. 29, EUT C 264, 20.7.2016, s. 11. Se även fotnot 1.

⁽⁹⁾ Se fotnot 4.

3.4.5 Kommissionen har med rätta framhållit att genomförandet av projektet för ett gemensamt europeiskt luftrum (SES) är centralt, och upprepar att det är nödvändigt att anta och genomföra SES II. En förvaltningsordning för EU:s gemensamma luftrum är av största intresse för medborgarna och konsumenterna, miljön och den europeiska luftfartens konkurrenskraft i allmänhet. Ytterligare, mer djupgående analys krävs för att bedöma varför framstegen har gått relativt långsamt. Särskilt har de funktionella luftrumsblocken i stor utsträckning misslyckats med att leva upp till förväntningarna. En omfattande plan för ökade kontakter skulle krävas för uppriktiga, ärliga och intensiva diskussioner med medlemsstaterna och leverantörerna av flygtrafiktjänster och skräddarsydda förslag för enskilda medlemsstater för att hjälpa dem att ta itu med befintliga problem och hinder när det gäller att modernisera de respektive flygledningstjänstorganisationerna. Kommittén är övertygad om att de farhågor som framförts av arbetsmarknadens parter kan hanteras på lämpligt sätt om man låter de anställda delta i ytterligare överläggningar och i genomförandet. Sesar, den tekniska pelaren i det gemensamma europeiska luftrummet, kan dessutom på ett effektivt sätt stödja den fortsatta integrationen av flygledningstjänsten genom att skapa nya gemensamma tekniska tillämpningar. Nätverksförvaltaren ska också utarbeta en integrerad utformning av det europeiska flygvägsnätet för säker och effektiv flygkontrolltjänst.

3.4.6 Det är viktigt att flygplatser beaktas fullt ut och inkluderas i arbetet med att fullborda ett heltäckande transportnät i EU och att man ser till att flygplatser har bra förbindelser med andra transportsätt. Multimodalitet är av största betydelse. IKT och digitala lösningar kan också bidra till att göra EU:s luftfartssektor effektivare genom att främja multimodalitet och hållbarhet.

3.5 Tillverkare inom flygtekniksektorn konkurrerar på en global marknad för försäljning. Den industriella revolutionen 4.0 skapar enastående möjligheter för EU:s tillverkningsindustri på luftfartsområdet. Fullständig samverkan mellan olika EU-strategier på detta område måste analyseras och genomföras. Tillverkarna investerar också i produktionsanläggningar i Europa och hela världen. Om luftfartens sammanlagda effekt på tillväxten ska utvärderas får man inte underskatta vikten av Easa-certifiering av tillverkarna eller av ekonomiska analyser, eftersom dessa bolag är av betydande storlek och konkurrerar på global nivå.

3.6 Luftfartsstrategin bygger på EU-normer, och man bör i gemensamma och samordnade förhandlingar sträva efter att de ska godtas av tredjeländer. EU har redan upprättat en struktur för att genomföra och vidareutveckla luftfartsavtalet mellan EU och Förenta staterna. Avtalets bestämmelser ger båda parter möjlighet att vidareutveckla samförståndet om att förbättra, gemensamt genomföra och t.o.m. utvidga dessa normer till att omfatta tredjeländer. Strategin bör därför syfta till att utnyttja olika instrument, t.ex. den gemensamma kommittén EU–Förenta staterna, för att skapa en gemensam förståelse med andra likasinnade länder runt om i världen om att hållbar luftfart är beroende av att grundläggande värderingar respekteras. EU och Förenta staterna skulle kunna inta en ledande roll när det gäller att upprätta globala normer (inklusive Sesar/NextGen). EU och Förenta staterna har fortfarande chansen att tillsammans leda den globala luftfarten.

3.7 En framgångsrik europeisk luftfart är också beroende av de anställdas färdigheter och kvalifikationer. Därför bör man vidta åtgärder för att öka denna sektors attraktionskraft och förhindra att kvalificerad arbetskraft lämnar sektorn eller söker sig till andra delar av världen.

4. Genomföra luftfartsstrategin – att hantera förändringen

4.1 EESK konstaterar att kommissionen måste vara noggrann när den söker stöd för sina förslag från medlemsstaterna och andra berörda aktörer, men att ett politiskt ledarskap från kommissionens sida är absolut nödvändigt. Ett sådant tydligt engagemang behövs för att se till att potentialen hos den europeiska luftfartssektorn ska kunna utnyttjas, samtidigt som man respekterar medlemsstaternas behov av att säkerställa en tillförlitlig och säker konnektivitet och även försäkras arbetsmarknadens parter att de kommer att fortsätta att vara delaktiga i utvecklingen och genomförandet av nödvändig lagstiftning.

4.2 I sitt meddelande tar kommissionen upp flera frågor som kommer att bli föremål för lagstiftningsinitiativ och upprepar att man kommer att eftersträva engagemang från alla berörda parter. Vid sidan av en handlingsplan med en förteckning över vilka initiativ som kommer att läggas fram och när under de närmaste åren krävs emellertid en färdplan som redovisar vad kommissionen kommer att göra för att nå ut till de berörda parterna och till allmänheten för att säkerställa deras nödvändiga engagemang.

4.3 Kommissionen har med rätta påpekat behovet av att stärka den sociala dialogen i sektorn. Arbetskraften inom luftfartssektorn är utsatt för stort tryck. Under sådana förhållanden är en social dialog av största vikt för att engagera arbetsmarknadens parter i processen och säkerställa deras engagemang. Den fråga som behöver klargöras är hur kommissionen förväntar sig att strukturera en dialog med arbetsmarknadens parter om frågor som dess helhetssyn ger upphov till.

4.4 Det finns behov av att ytterligare klargöra vilken arbetslagstiftning och social trygghet som gäller för mycket rörliga arbetstagare inom civil luftfart. Det finns stora luckor i det sociala skyddet för europeiska flygplansbesättningar som beror på bristen på tydlighet i lagstiftningen. Det finns ett behov av att ändra den befintliga lagstiftningen och anpassa både den tekniska lagstiftningen och lagstiftningen om social trygghet.

4.5 Genomförandet av eventuella lagstiftningsåtgärder måste ske med beaktande av klimatförändringarna. Utvecklingen av en luftfartsstrategi kan inte ske utan att man tar hänsyn till det globala behovet av att snarast ta itu med de kostnader (i ekonomiska, miljömässig och sociala termer) som effekterna av klimatförändringarna medför. Luftfartsindustrin bör dessutom se de utmaningar som utsläppen av växthusgaser innebär som möjligheter för forskning och innovation.

4.6 Information om strategin och dess genomförande bör tillhandahållas fortlöpande. Målinriktade informationsmöten med de berörda aktörerna bör anordnas regelbundet.

4.7 Kommissionens allmänna inställning till luftfarten bör dessutom vara att det är en prioriterad fråga som fortlöpande bör tas upp i dialogen med medlemsstaterna. I vissa fall tycks det huvudsakliga problemet vara att det saknas förståelse på nationell nivå om de verkliga behoven inom luftfartssektorn. Kommissionen bör överväga ett mer aktivt stöd till luftfartssektorn på nationell nivå i diskussionerna med medlemsstaterna.

4.8 EESK uppmanar återigen alla berörda parter på luftfartsområdet att engagera sig aktivt i arbetet med att genomföra strategin. En stark, hållbar luftfartssektor ligger i allas intresse och vi får inte missa de möjligheter som skapats genom strategin.

Bryssel den 14 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart och om upphävande av rådets direktiv 96/50/EG och rådets direktiv 91/672/EEG

[COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)]

(2016/C 389/13)

Föredragande: Jan SIMONS

Den 23 mars och den 11 april 2016 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artikel 91.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart och om upphävande av rådets direktiv 96/50/EG och rådets direktiv 91/672/EEG

[COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)].

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 21 juni 2016.

Vid sin 518:e plenarsession den 13–14 juli 2016 (sammanträdet den 13 juli 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 118 röster för, 2 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK instämmer i att det gemensamma systemet för yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart bör baseras på de behörigheter som krävs i stället för de traditionellt brukliga erfarenhetskraven. Detsamma gäller också förväntan om att erkännandet av yrkeskvalifikationer i hela unionen kommer att gynna inlandssjöfartens utveckling.

1.2 Arbetskraftens rörlighet inom EU är en viktig fråga när man ska avhjälpa den strukturella bristen på kvalificerad däckpersonal. En obligatorisk bedömning av all däckpersonals yrkeskompetens kommer att förbättra bilden av yrket och dess attraktionskraft.

1.3 Att bevara de gällande säkerhetsnormerna för större internationella vattenvägar måste betraktas som en minimiförutsättning för ett korrekt genomförande av den föreslagna politiken.

1.4 Att förbättra de ansvariga myndigheternas möjligheter att kontrollera efterlevnaden av regelverket kommer dels att avskräcka från olagliga sociala metoder, dels att förstärka konkurrenskraft och rättvis konkurrens.

1.5 Ett fortsatt och utökat nära samarbete mellan Europeiska kommissionen och flodkommissionerna, framför allt Centrala kommissionen för sjöfarten på Rhen (nedan kallad *Rhenkommissionen*), är enligt EESK:s uppfattning alljämt en förutsättning för en god förvaltning av det europeiska nätet av inre vattenvägar.

1.6 EESK instämmer, förutsatt att vissa flodkommissioner görs delaktiga, i att det utöver gemensamma behörighetskrav, som ska utarbetas av den europeiska kommittén för utarbetande av standarder för inlandssjöfarten (Cesni), måste införas objektiva kriterier för fastställandet av vattenvägar eller sträckor med särskilda risker för vilka medlemsstaterna kan ställa ytterligare krav utöver de enhetliga gemensamma yrkeskvalifikationerna.

1.7 Det är angeläget att principerna och målen för den valda politiken, som ligger till grund för förslaget, förmedlas tydligare.

2. Inledning

2.1 Konkurrenskraftiga branscher förutsätter möjligheter att transportera stora mängder gods på ett kostnadseffektivt sätt. Fartyg i inlandssjöfart har en lastförmåga motsvarande hundratals lastbilar: En konvoj bestående av fyra skjutbogerade läktare (= 7 000 nettoton) motsvarar 280 lastbilar på 25 nettoton var. Detta kan bidra till att sänka transportkostnaderna och skydda miljön.

2.2 Genom Main–Donau-kanalen, Rhen och Donau är 13 medlemsstater direkt förbundna med varandra över en sträcka på 3 500 km från Nordsjön till Svarta havet. Varje år transporteras cirka 500 miljoner ton gods på dessa vattenvägar, och enbart Rhentrafiken utgör 67 %. Över 75 % av transportererna på EU:s inre vattenvägar utgörs av gränsöverskridande transporter. I Tyskland, Belgien och Nederländerna uppgår de inre vattenvägarnas andel av transportererna till 12,5 %, 25 % respektive 38,7 %, och i Rhenkorridoren, Europas industriella hjärta, överstiger den till och med 50 %.

2.3 Med godstransporter på 150 miljarder tonkilometer per år spelar transportererna på de inre vattenvägarna en viktig roll för EU:s multimodala logistikkedjor. Enligt nyligen genomförda studier leder inlandssjöfartens mervärde på 2,2 miljarder euro till ett direkt och indirekt ekonomiskt mervärde på 13,2 miljarder euro, dvs. en multiplikator på 6,0.

2.4 Här följer några viktiga uppgifter om arbetsmarknaden inom EU:s inlandssjöfart:

- 41 500 arbetstagare: cirka 14 650 båtförare och 26 850 arbetstagare på operativ nivå.
- Nederländerna, Tyskland, Frankrike, Luxemburg, Italien, Belgien, Rumänien och Bulgarien tillhandahåller 80 % av den sammanlagda arbetskraften inom inlandssjöfarten.
- De allra flesta arbetstagarna är verksamma i Rhenkorridoren.
- Andelen utländska arbetstagare: 27 % i Nederländerna, 23 % i Tyskland, 14 % i Belgien.
- 9 482 företag inom inlandssjöfarten, varav 45 % nederländska.

2.5 EESK har redan tidigare bistått Europaparlamentet, rådet och kommissionen med rådgivning när det gäller denna sektor, bl.a. i fråga om socialpolitik inom ett alleuropeiskt lagstiftningsystem för den inre sjöfarten från 2005⁽¹⁾, de integrerade europeiska åtgärdsprogrammen för transport på inre vattenvägar ("Naiades") från 2006⁽²⁾ och Naiades II-paketet från 2014⁽³⁾.

2.6 Man förklarade först "att man bör bygga upp en gemensam socialpolitik för inlandssjöfarten" som man "inom ramen för den sociala dialogen arbetat på att ge [...] mer konkret form[, vilket] har [...] lett till att det har skapats särskilda bestämmelser om arbetstider inom inlandssjöfarten", och detta ledde 2014 till kommitténs uppmaning om "att utarbeta ytterligare initiativ [...]. Den harmonisering av yrkesprofiler som åsyftas och som ska baseras på social dialog och den europeiska avstämningen av yrkeskvalifikationer spelar i detta sammanhang en framträdande roll. Kommissionen kommer i nära samarbete med flodkommissionerna, framför allt Centrala kommissionen för sjöfarten på Rhen, att skapa en konkret form för detta."

2.7 Under tiden har kommissionen intensifierat sitt samarbete med Rhenkommissionen, och detta har redan lett till en del viktiga resultat, t.ex. den gemensamma kartläggningen av de behörigheter som krävs ("PLATINA tables of competencies"), och en gemensam önskan om att förbättra regelverket för inlandssjöfarten ledde i juni 2015 till att den europeiska kommittén för utarbetande av standarder för inlandssjöfarten (Cesni) inrättades. Cesni har agerat handlingskraftigt och utarbetade redan under 2015 standarder för tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart. Man har också beslutat att inrätta en Cesni-arbetsgrupp för yrkeskvalifikationer. Cesni förväntas spela en viktig roll även när det gäller yrkeskvalifikationer genom att utarbeta de standarder som avses i förslaget.

⁽¹⁾ EUT C 24, 31.1.2006, s. 73.

⁽²⁾ EUT C 318, 23.12.2006, s. 218.

⁽³⁾ EUT C 177, 11.6.2014, s. 58.

2.8 Det aktuella kommissionsförslaget är resultatet av omfattande och tidskrävande samråd med många berörda organisationer och arbetsmarknadens parter (t.ex. internationella flodkommissioner – Rhenkommissionen, Donaukommissionen, Savakommissionen; Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa; nationella förvaltningar med ansvar för den politiska, lagstiftande och administrativa verksamheten rörande transport på inre vattenvägar; branschorganisationer – European Barge Union och European Skippers Organisation; fackföreningar – Europeiska transportarbetarförbundet – sektionen för transport på inre vattenvägar; Platina – plattformen för genomförande av Naiades; europeiska institutioner för fort- och utbildning med inriktning mot transport på inre vattenvägar, Edinna; Aquapol och European Federation for Inland Ports. Parterna på den europeiska arbetsmarknaden för transporter på inre vattenvägar är bl.a. European Barge Union, European Skippers Organisation och Europeiska transportarbetarförbundet).

3. Sammanfattning av kommissionens förslag

3.1 Transport på inre vattenvägar är ett kostnadsbesparande och energieffektivt transportsätt som skulle kunna användas effektivare för att förbättra EU:s energieffektivitet, tillväxt och industriella utveckling. Dess bidrag hindras dock av de befintliga svårigheterna när det gäller arbetskraftens rörlighet, lediga tjänster som inte kan tillsättas och kompetensglapp. Olika minimikrav för yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart i medlemsstaterna ger inte enskilda länder tillräckliga garantier med avseende på erkännande av de yrkeskvalifikationer som besättningsmedlemmar från andra medlemsstater har, särskilt som detta också påverkar navigationssäkerheten.

3.2 Syftet med direktivet är att underlätta arbetskraftens rörlighet inom transporten på inre vattenvägar genom att säkerställa att yrkeskvalifikationer för yrkesarbetare erkänns i hela unionen. Initiativet bygger vidare på mer än 19 års erfarenhet av direktiven 96/50/EG om villkoren för att erhålla nationella förarbevis och 91/672/EEG om ömsesidigt erkännande av nationella förarbevis för båtförare som framför fartyg som trafikerar andra inre vattenvägar än Rhen.

3.3 Förslaget utvidgar erkännandet av yrkeskvalifikationer till all däckpersonal och bygger på de behörigheter som krävs. I förslaget föreskrivs erkännande på hela det europeiska nätet av inre vattenvägar på grundval av

- gemensamma normer för kvalifikationsbevis för båtförare och annan däckpersonal,
- gemensamma kriterier och förfaranden för att fastställa de behörigheter som krävs, och
- kriterier för att se till att de kunskaper som krävs om särskilda sträckor motiveras av den säkerhetsnivå som åsyftas.

Enligt kommissionen kommer inte bara arbetstagarna att gynnas av den förbättrade rörligheten för arbetstagare och de nya karriärmöjligheterna utan även och framför allt sektorn som helhet, som blir mer attraktiv för både företag och arbetstagare.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK instämmer i att det gemensamma systemet för yrkeskvalifikationer för inlandssjöfart bör baseras på de behörigheter som krävs i stället för de traditionellt brukliga erfarenhetskraven. Detsamma gäller också förväntan om att erkännandet av yrkeskvalifikationer i hela unionen kommer att gynna inlandssjöfartens utveckling.

4.2 Kommittén fäster stort värde vid ett fortsatt och utökat samarbete mellan Europeiska kommissionen och flodkommissionerna, särskilt Rhenkommissionen. Framför allt är Rhenkommissionens och kommissionens gemensamma insatser för att harmonisera och modernisera bestämmelserna viktiga för utvecklingen av en samstämmig politik för det europeiska nätet av inre vattenvägar. EESK betonar vikten av att skapa och upprätthålla lika villkor inom sektorn för transport på inre vattenvägar och betonar att de moderniserade bestämmelserna måste gå hand i hand med en moderniserad kontroll av efterlevnaden.

4.3 Som en del av Naiades II-paketet syftar förslaget till att införa ett gemensamt system med behörighetsbaserade minimistandarder som är av stor betydelse för säkerhetsnivån på de inre vattenvägarna i EU. EESK anser att detta system inte får inverka negativt på bästa praxis för alla kategorier av vattenvägar.

4.3.1 Enligt förslaget får medlemsstaterna därför bevilja undantag eller fastställa ytterligare krav för vissa vattenvägar eller delar av dem. Dessa åtgärder måste naturligtvis vara ändamålsenliga och proportionerliga, så att deras antal begränsas till vad som är nödvändigt. Rent allmänt planerar man inte att sänka de nu gällande standarderna. Säkerhetsnormerna på olika vattenvägar kan dock variera.

4.4 När det gäller de internationella floderna har transnationaliseringen av inlandssjöfarten lett till att det inrättats flodkommissioner som ska värna om ett enhetligt system för kommersiella ändamål. Rhensystemet är ett sådant och har funnits i över 200 år. Senare har det även inrättats kommissioner för floderna Donau, Mosel och Sava.

4.4.1 Rhensystemet utmärker sig inte bara genom sin långa historia utan framför allt genom sin omfattande rättsliga ram, särskilt det folkrättsliga systemet.

4.4.2 Ett utvidgat och välgrundat institutionellt sammanhang är enligt kommittén en nödvändighet för att säkerställa samstämmigheten och konsekvensen i lagstiftningen för trafik på det europeiska nätet av inre vattenvägar. Ur ett såväl institutionellt som ekonomiskt och socialt perspektiv är det mycket lämpligt att Europeiska kommissionen och Rhenkommissionen fortsätter och utökar sitt nära samarbete.

4.5 EESK instämmer, förutsatt att vissa flodkommissioner görs delaktiga, i att det utöver gemensamma behörighetskrav, som ska utarbetas av den europeiska kommittén för utarbetande av standarder för inlandssjöfarten (Cesni), måste införas objektiva kriterier för fastställandet av vattenvägar eller sträckor med särskilda risker för vilka medlemsstaterna kan ställa ytterligare krav utöver de enhetliga gemensamma yrkeskvalifikationerna.

4.6 Ur ett europeiskt perspektiv måste bevarandet av de gällande säkerhetsnormerna för större internationella vattenvägar betraktas som en allmän förutsättning för ett korrekt genomförande av den föreslagna politiken. Ett samordnat tillvägagångssätt på grundval av avrinningsområde har växt fram ur en mångårig internationell tradition och är allmänt vedertaget bland alla berörda aktörer.

4.6.1 I detta sammanhang bör floden Rhen ägnas särskild uppmärksamhet. På denna internationella vattenväg, som tillsammans med Donau är en av de mest utmanande ur ett navigationsperspektiv, utspelar sig två tredjedelar av trafiken på Europas inre vattenvägar. Staterna utmed floden har redan skapat en hög säkerhetsnivå, som grundar sig på den reviderade konventionen för sjöfarten på Rhen och övervakas av Rhenkommissionen.

4.7 Rhenkommissionen har redan skapat en bindande multinationell mekanism för att identifiera sträckor med särskilda risker. Att på EU-nivå samordna nationella beslut och flodkommissioners beslut skulle ur EESK:s perspektiv innebära ett framsteg för kvalificerade arbetstagares rörlighet.

4.7.1 Man bör därför införa gemensamma kriterier för fastställandet av en särskild risk. Om man utformar allmänna och objektiva kriterier för fastställandet av sträckor med särskilda risker har det också fördelen av en öppen beslutsprocess med bredare räckvidd.

4.7.2 För Donaus avrinningsområde finns det ännu inte någon bindande multinationell mekanism för att identifiera sträckor med särskilda risker. EESK ser dock åtgärderna från medlemsstaternas sida för att förbättra och garantera farbarheten på Donau, med stöd av EU-medel, som en avgörande faktor för korridorrens utveckling.

4.7.3 Ett förslag till en metod för att fastställa vattenvägar eller sträckor med särskilda risker skulle kunna vara följande:

1. Allmänna kriterier för de yrkeskvalifikationer som krävs.

2. Nationella floder: Strandstaterna framför förslag, Cesni yttrar sig, Europeiska kommissionen fattar beslut i form av en delegerad akt.

3. Internationella floder: Flodkommissioner som omfattas av ett folkrättsligt system följer de allmänna kriterierna, strandstaterna framför förslag, i förekommande fall efter samordning med flodkommissionerna, Cesni yttrar sig, Europeiska kommissionen fattar beslut i form av en delegerad akt.

4.8 Syftet med förslaget är att stimulera arbetskraftens rörlighet på bredast möjliga inre arbetsmarknad för inlandssjöfart, som är tillgänglig för arbetstagare från alla medlemsstater, för att avhjälpa den strukturella bristen på kvalificerad personal. EESK bekräftar att denna viktiga fråga förtjänar stor uppmärksamhet.

4.8.1 En obligatorisk bedömning av all personals yrkeskompetens redan på operativ nivå kommer att förbättra bilden av yrket och dess attraktionskraft såväl för lärlingar som för dem som byter yrke.

4.8.2 EESK stöder kommissionens mål att hålla sektorn öppen för mer praktiskt inriktade arbetstagare. EESK välkomnar också de nya möjligheterna för personer som byter karriär och som redan har en bakgrund inom sjöfarten eller en annan bakgrund att snabbt skaffa sig kvalifikationer.

4.9 EESK förstår att förslaget bygger på välgrundade politiska val. Det är dock inte lätt att identifiera dessa i själva förslaget. Kommittén rekommenderar därför starkt att man mer uttryckligen ska förmedla principerna och målen för den valda politiken.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Om man kraftigt minskar antalet dokument som krävs samt för och uppdaterar dem på elektronisk väg kan man förbättra effektiviteten i kontrollen av efterlevnaden och minska den administrativa bördan samtidigt som kontrollorganen kan fungera mer effektivt. Detta skulle dels avskräcka från olagliga sociala metoder, dels förstärka konkurrenskraft och rättvis konkurrens.

5.1.1 EESK rekommenderar med eftertryck att man håller arbetsmarknadens parter, de internationella flodkommissionerna och kontrollorganen involverade och engagerade i detta avseende.

5.2 Den praktiska examinationen sker vanligtvis ombord på ett fartyg men bör också kunna göras i en simulator, naturligtvis åtföljd av den praktiska erfarenhet som krävs. Cesni bör därför fastställa en enhetlig standard för de tekniska och funktionella egenskaperna hos simulatorer för manövrering av fartyg i inlandssjöfart, tillsammans med standarder för godkännande av sådana instrument.

5.2.1 Det föreslagna direktivet godtar också godkända utbildningsprogram i stället för administrativa prov. I anslutning till detta bör man se till att det inte föreligger någon intressekonflikt mellan examinatorn och kandidatens lärare.

5.2.2 EESK välkomnar erkännandet av godkända utbildningsprogram, men hyser allvariga tvivel beträffande mervärdet utan ett bra system för att fastställa och säkra kvaliteten.

5.2.3 Också möjligheten enligt förslaget att genom praktisk examination förvärva de färdigheter som krävs inom ramen för icke-formellt och informellt lärande – i detta fall på fartygen – ligger i linje med det relevanta yttrandet från kommittén⁽⁴⁾.

5.3 Ytterligare standarder för specifik verksamhet bör också övervägas i fall där internationella säkerhetsnormer redan tillämpas, t.ex. för passagerartransporter. EESK noterar att detta också skulle kunna gälla för experter på användningen av flytande naturgas som krävs för tankning av fartyg i inlandssjöfart. Man bör dock medge att sjöfartsstandarder inte räcker eller lämpar sig för fartyg i inlandssjöfart.

⁽⁴⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 49.

5.4 Enligt kommissionens konsekvensbedömning uppgår "andelen egenföretagare och arbetstagare i Europa till 27 % respektive 73 %". Dessa siffror är dock inte särskilt användbara om man inte delar upp dem på gods- och passagerartransporter, eftersom 40 % av sysselsättningen är kopplad till passagerartrafiken och de små och medelstora företag som äger eller driver ett enda fartyg utgör 80–90 % av marknaden i västra delen av EU, framför allt Belgien, Nederländerna, Frankrike och Tyskland.

5.5 EESK välkomnar att både kommissionen och medlemsstaterna kommer att utvärdera genomförandet av direktivet, men anser att även flodkommissionerna måste vara delaktiga i denna process. EESK anser att en sådan utvärdering på nationell, europeisk och internationell nivå kommer att utgöra en god grund för en eventuell framtida översyn av direktivet när det är lämpligt.

Bryssel den 13 juli 2016.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

ISSN 1977-1061 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2504 (pappersutgåva)

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV